МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему «Розробка стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС»

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.073З-уфеб-з
спеціальності 073 Менеджмент
освітньої програми Управління фінансово-економічною безпекою
О. Г. Колісник

Керівник к.ф.-м.н., доцент Кисільова І. Ю.
Рецензент к.е.н. доцент Лепьохін О. В.

Запоріжжя
2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 073 Менеджмент
Освітня програма Управління фінансово-економічною безпекою

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____А.В. Череп
«____»_____2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Колісніку Олексію Григоровичу

1. Тема роботи: «Розробка стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС»
керівник роботи: Кисільова Інна Юріївна, к.ф.-м.н., доцент
затверджені наказом ЗНУ від 29 грудня 2023 р. № 2252-с.

2. Строк подання студентом роботи: 11 листопада 2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності АТ «СК «АРКС», Державної служби статистики України, а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити сутність та принципи фінансово-економічної безпеки; оцінити підходи до оцінки рівня фінансової безпеки страхової організації; визначити принципи та складові стратегії забезпечення фінансової безпеки страхових компаній; надати організаційно-економічну характеристику та здійснити аналіз основних показників діяльності АТ «СК «АРКС»; проаналізувати основні положення стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС»; оцінити потенціал системи фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» та успішність реалізації стратегії фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС».

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 9 рис., 34 табл. і 11 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Кисільова І.Ю., доцент	05.08.2024 р.	05.08.2024 р.
2	Кисільова І.Ю., доцент	09.09.2024 р.	09.09.2024 р.
3	Кисільова І.Ю., доцент	03.10.2024 р.	03.10.2024 р.

7. Дата видачі завдання: 24 червня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	24.06.2024 р. – 30.07.2024 р.	виконано
2.	Виконання вступу	01.08.2024 р. – 04.08.2024 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	05.08.2024 р. – 08.09.2024 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	09.09.2024 р. – 02.10.2024 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	03.10.2024 р. – 20.10.2024 р.	виконано
6.	Формулювання висновків	21.10.2024 р. – 27.10.2024 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	28.10.2024 р. – 10.11.2024 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	11.11.2024 р.	виконано

Студент _____ О.Г.Колісник
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ І.Ю. Кисільова
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ О.В. Лепьохін
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 108 с., 9 рис., 34 табл., 4 додатки, 75 джерел.

Об’єктом дослідження є процес управління фінансовою безпекою страхової компанії АТ «СК «АРКС».

Метою кваліфікаційної роботи є розвиток теоретико-методичних й організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення та систематизації інструментарію системи управління фінансовою безпекою страхової компанії.

Завдання: 1) визначити загрози фінансовій безпеці страхової компанії та методи її оцінки; 2) провести оцінку фінансового стану АТ «СК «АРКС»; 3) розробити заходи покращення управління фінансовою безпекою підприємства.

Методи досліджень: діалектичний, системний, комплексний та структурно-функціональний підхід, кількісний аналіз, аналітичний; математичного моделювання.

Одержані результати та їх новизна: 1) набули подальшого розвитку: тлумачення категорії «фінансова безпека»; методичні підходи до оцінки фінансового стану страхової компанії. Практичне значення мають запропоновані рекомендації щодо організації та вдосконалення системи управління фінансовою безпекою АТ «СК «АРКС».

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА, СТРАТЕГІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ, ПОКАЗНИКИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

SUMMARY

Qualifying work: 108 p., 9 fig., 34 tab., 4 annex, 75 references.

The object of study is process of financial security ensuring of the insurance company JSC "IC "ARKS".

The purpose of qualification work is to develop theoretical, methodological and organizational provisions and to develop practical recommendations for the improvement and systematization of the tools of the financial security fornation of the insurance company.

Tasks: 1) to determine the content of the financial safety of the insurance company and the characteristics of its sources; 2) determine the factors of influence on the level of financial security of the insurance company; 3) to evaluate the financial condition of JSC "IC "ARKS"; 4) to evaluate the efficiency of financial and economic activity of JSC "IC "ARKS"; 5) to elaborate the measures of financial security of JSC "IC "ARKS" improvement; 6) to elaborate the measures of the risk management system of JSC "IC "ARKS" improvement.

Methods of research: a systematic approach to the study of economic events and processes. During research performance scientific methods of cognition were used: methods of induction and deduction, terminological analysis and comparison, calculation methods, theoretical generalization; cause-effect relationship methods, abstract-logical method and method of mathematical modelling.

The results obtained and their novelty: have gained further development: the interpretation of the category "financial security"; methodical approach to assessing the financial status of an insurance company. the method of the integrated assessment of the financial condition of the insurance company was improved; problems are systematized and possibilities of improvement of organization of financial security of the insurance company have been revealed.

The results of research are aimed at estimation and improving the business activity management system of industrial enterprise JSC "IC "ARKS" and can be implemented in practice of the other insurance companies.

The proposed recommendations of organization and improvement of financial security management system of JSC "IC "ARKS" are of practical importance.

The results of the study can be applied by the heads of the financial divisions of insurance companies for the development of tactical and strategic decisions that allows to yield financial security of insurance company, and to perform the quick analysis of the financial state of insurance company.

FINANCIAL SECURITY, STRATEGY FOR ENSURING FINANCIAL SECURITY, INDICATORS OF THE ASSESSMENT OF FINANCIAL SECURITY OF AN INSURANCE COMPANY

ЗМІСТ

ВСТУП…… 8
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ …….. 12
1.1 Фінансово-економічна безпека страхової компанії – сутність та принципи…… 12
1.2 Підходи до оцінки рівня фінансової безпеки страхової організації……... 21
1.3 Принципи та складові стратегії забезпечення фінансової безпеки страхових компаній.. …….. 29
2 ОЦІНКА СТАНУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АТ «СК «АРКС»…….…… 37
2.1 Організаційно-економічна характеристика та аналіз основних показників діяльності АТ «СК «АРКС»……. 37
2.2 Оцінка рівня фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» ….. 44
2.3 Формування стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС»……. 58
3 ОПТИМІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АТ «СК «АРКС»…….. 77
3.1 Оцінка потенціалу системи фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС»…….. 77
3.2 Оцінка успішності реалізації стратегії фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС»…….. 87
ВИСНОВКИ……..…… 95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….. 100
ДОДАТКИ…… 109
Декларація академічної доброчесності……. 126

ВСТУП

На сьогоднішній день для України характерним є стан політичної та економічної невизначеності, що в свою чергу створює чимало ризиків, небезпек та загроз як для страхового ринку, так і для економіки в цілому. Існуючі ризики можуть впливати на ефективність діяльності, раціональне використання ресурсів, платоспроможність та фінансову безпеку страховиків.

Саме тому існує об'єктивна необхідність у створенні ефективної системи фінансово-економічної безпеки страхової організації, вдосконаленню її методів та механізмів. Фінансово-економічну безпеку страховика можна розглядати як такий його фінансовий стан, що характеризується збалансованістю системи фінансових показників, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, дає змогу своєчасно та в повному обсязі виконувати взяті на себе зобов'язання, а також забезпечує ефективний розвиток страхової організації в поточному та наступних періодах.

Питання забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових компаній в сучасних умовах є важливими та актуальними, адже страховий ринок допомагає вирішувати багато проблем у сфері захисту суб'єктів господарювання країни та формування економіки України в цілому, зокрема міцного та фінансово стабільного страхового сектору.

Страхові компанії, за своєю економічною суттю, повинні захищати від різноманітних ризиків населення та бізнес, а також зменшувати негативні впливи від різного роду загроз. Зазначимо, що від рівня фінансово-економічної безпеки самих страховиків, частково залежить і фінансова безпека їх клієнтів, оскільки лише надійні та безпечні страхові компанії можуть убезпечити інших учасників ринку.

Головним завданням забезпечення фінансово-економічної безпеки страховика є організація діяльності всіх служб компанії, спрямованої на забезпечення її фінансової безпеки, стабільного розвитку та прибутковості

діяльності. Досягнення цих цілей визначається стратегією компанії, яка оформляється відповідною фінансовою політикою страховика і реалізується через застосування відповідних механізмів та інструментарію.

Незважаючи на актуальність питання щодо побудови і реалізації стратегії фінансово-економічної безпеки страхової компанії, об'єктивного існування викликів і загроз її фінансовій безпеці, інструментарій забезпечення фінансової безпеки суб'єкта страхового підприємництва на сьогодні не набув відповідного методичного оформлення та достатньо широкого висвітлення в науковій і навчальній літературі.

Теоретико-методичні аспекти побудови та аналізу стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових організацій досліджували Горячева К. С., Єрмошенко М. А., Фергюсон Р., Пікус Р. В., Внукова Н. М. , Нікіфоров П. О., Панков Ю. В., Гаманкова О. О. та інші.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є розвиток теоретико-методичних й організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу побудови стратегії фінансово-економічної безпеки страхової компанії АТ «СК «АРКС».

Виходячи з мети, можна виокремити такі основні завдання дослідження:

– розглянути сутність фінансово-економічної безпеки страхової організації;

– систематизувати основні підходи до побудови стратегії фінансово-економічної безпеки страхової організації;

– провести оцінювання фінансового стану страхової організації АТ «СК «АРКС»;

– оцінити рівень фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС»;

– визначити основні вимоги та напрямки стратегії фінансов-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС»;

– визначити підходи до вдосконалення стратегії фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС»;

– оцінити потенціал фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС».

Об’єктом дослідження є процес розробки стратегії фінансово-економічної безпеки страхової компанії АТ «СК «АРКС».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних аспектів впровадження стратегії фінансово-економічної безпеки страхової компанії АТ «СК «АРКС».

Теоретичною та методологічною основою для роботи є праці вітчизняних і зарубіжних науковців в галузі фінансово-економічної безпеки.

Методи дослідження: для виконання дослідження використані методи: логічного узагальнення (для систематизації наукового досвіду з досліджуваної проблематики й викладання послідовності положень магістерської роботи); дедуктивний (при дослідженні теоретичних аспектів фінансової безпеки); фінансово-економічного та статистичного аналізу, порівняння, зведення (при оцінюванні фінансового стану страхової організації); ситуаційний аналіз (для розробки рекомендацій щодо управління фінансовими ризиками страхової компанії); критичний аналіз та узагальнення теоретичних досліджень (для теоретичного узагальнення одержаних результатів та формулювання висновків).

Інформаційною базою роботи є законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, статистичні дані звітності страхової організації АТ «СК «АРКС», результати власних досліджень та проведеного аналізу.

Наукова новизна дослідження полягає в такому:

Набули подальшого розвитку:

- тлумачення категорії «фінансово-економічна безпека страховика»;
- методичні підходи до формування стратегії фінансово-економічної безпеки страхової організації.

Практичне значення результатів. Результати дослідження можуть бути застосовані страховими організаціями з метою вдосконалення системи забезпечення фінансової безпеки.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися й обговорювалися на LI Міжнародній науково-практичній конференції «Modern aspects of the modernization of science: state, problems, development trends», 07 грудня 2024 р., м. Нікосія, Кіпр.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

1.2 Фінансово-економічна безпека страхової компанії – сутність та принципи

В сучасних умовах страхові компанії часто стикаються з впливом різноманітних ризиків, які вони приймають до відповідальності, і, внаслідок того, із загрозами зовнішнього та внутрішнього середовищ. Це, у свою чергу, вимагає формування функціональної системи фінансово-економічної безпеки страхової компанії, зокрема побудови ефективної стратегії формування фінансово- економічної безпеки.

Основні підходи до трактування цього поняття наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Тлумачення поняття «фінансова безпека страховика»

Автор	Визначення
1	2
Ситник, Н., Тишковець, М. [1]	стан захищеності головного та пріоритетних фінансових інтересів від внутрішніх та зовнішніх загроз.
Гончаренко А.С., Зачосова Н.В., Коваль О.В. [2]	Досягнення оптимального співвідношення між видами страхування у збалансованому портфелі, тобто забезпечення ринкового рівня дохідності за помірного ризику
Богріновцева І.Л. [3]	Здатність, вміння страхових компаній забезпечити стійкість фнінаосово-економічного розвитку, а також мінімізувати вплив негативних чинників на їх фінансову стійкість
Браток В.П. [4]	здатність страховика забезпечувати стійкість фінансово-економічного розвитку; забезпечувати стійкість платіжно-розрахункових відносин й основних фінансово-економічних параметрів; нейтралізувати вплив зовнішніх кризових ситуацій і навмисних дій агресивних чинників, тіньових структур на фінансову стійкість страхової компанії; попереджувати витік капіталів за межі впливу страховиків, попереджувати конфлікти між власниками різних рівнів з приводу розподілу та використання ресурсів страхової компанії; найбільш оптимально залучати та використовувати засоби іноземних та вітчизняних партнерів; попереджати зловживання та адміністративні порушення у фінансових правовідносинах.

Поняття фінансово-економічної безпеки страхової компанії тісно пов’язане із поняттям фінансової безпеки, ліквідності, платоспроможності, фінансової надійності та стійкості. Однак, слід зазначити, що досі немає єдиного визначення цього поняття, оскільки дослідники застосовують різні методичні підходи до визначення цього поняття.

Таким чином, наявність різноманітних підходів до визначення поняття фінансово-економічної безпеки страхової компанії зумовлює необхідність ретельного вивчення цього явища та визначення його характерних рис.

Зокрема, Ситник, Н., Михайлюк, М. [5], Єрмошенко А. М., Кучерівська С. С., Нікіфоров П. О. [6] проаналізували основні види загроз безпеці страхових організацій та обгрунтували їх класифікацію.

Барановський О. І. [7] розглядає фінансово-економічну безпеку страховиків виключно в контексті фінансової безпеки страхового ринку; Ситник Н. С. досліджувала фактори впливу на фінансову безпеку страховиків і шляхи її забезпечення [5]. Зв'язок фінансової безпеки страховика із ризиками та вплив останніх досліджували зарубіжні вчені Trainar P. [8], Trichet J. [9] та інші [10].

Аналізуючи наявні в літературних джерелах ключові риси фінансово-економічної безпеки, зокрема в роботах Гладчук О.М. [11], Бомби І. І. [12], виділимо ключові риси фінансово-економічної безпеки страхових організацій:

- забезпечення рівноважного та стійкого фінансового стану;
- сприяння ефективній діяльності страхових орагнізацій;
- можливість визначення проблемних місць в діяльності організації на ранніх стадіях;
- нейтралізація кризи та запобігання банкрутству.

Більшість дослідників–економістів наголошує, що фінансово-економічна безпека страхової організації має певні відмінні сутнісні характеристики (рис.1.1) [13]:

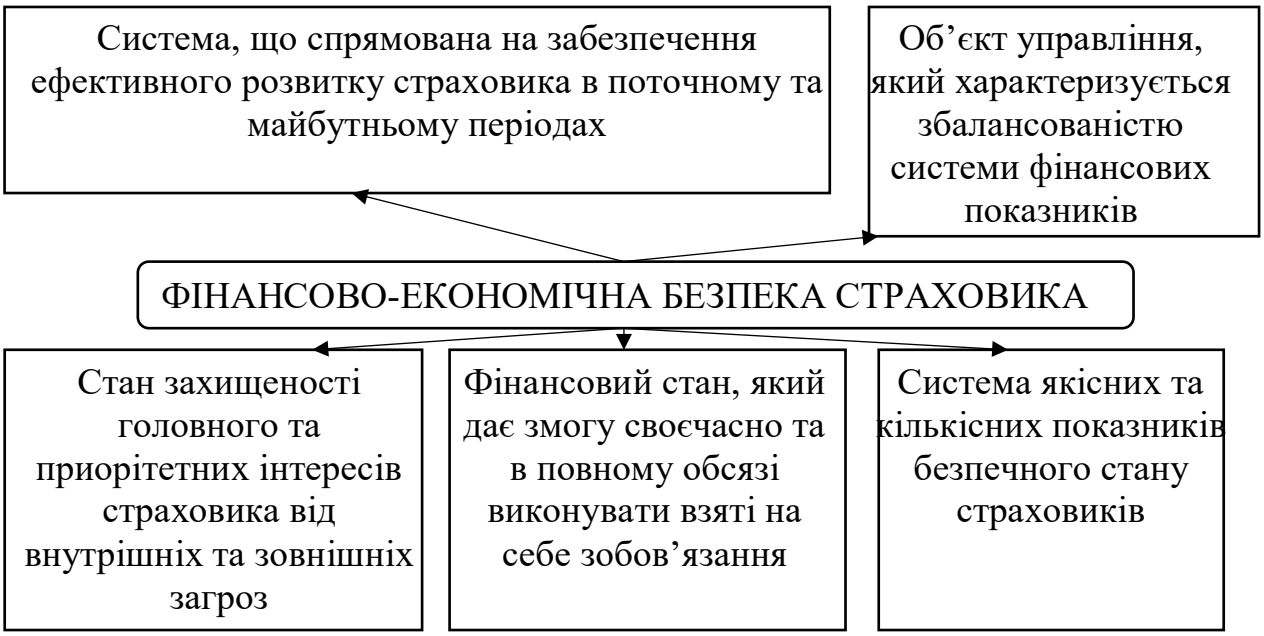

Рисунок 1.1 – Основні сутнісні характеристики фінансово-економічної безпеки страхової організації

Слід зазначити, що стан безпеки в страхових організаціях забезпечується наявністю ефективної системи управління фінансово-економічною безпекою, яку можна розглядати у вузькому і широкому значеннях. У вузькому розумінні система являє собою сукупність управлінських органів, які вирішують поставлені перед ними задачі (суб'єкти управління) та сукупність методів, за допомогою яких здійснюється управлінський вплив. У широкому розумінні система управління фінансово-економічною безпекою є сукупністю організаційної структури; суб'єктів управління; механізму управління; функції управління; процес управління.

Масюк Ю. В. [14] зазначає, що ефективність функціонування системи фінансової безпеки страхової компанії залежить від інформаційного забезпечення, яке є необхідним для аналізу, прогнозування та планування і підготовки ефективних управлінських рішеньщодо фінансово-економічної безпеки.

Формування системи управління фінансовою безпекою страховика розглядали Н.О. Попроцький [15], Левковець Н. П., Бабич Л. М., Теслюк Н. П.,

Наконечна С. А., Гуцалюк О. І. [16], Юдіна С.В., Григор'єва Н.М., Чуприна О.Г. [17], Мельник С. І. [18], Кривошлик Т., Татаріна Т., Лещенко І. [19], Марченко О.М., Пушак Я.Я., Ревак І.О. [20], та інші науковці. Результати досліджень узагальнено у табл. 1.2;

Таблиця 1.2 – Складові системи управління фінансово-економічною безпекою страхових компаній

	Державні наглядові органи	Страхові компанії
Методи	Ліцензування Регулювання Нагляд Рейтингування Аудит Визнання банкрутом	Диверсифікація Перестрахування Співстрахування Внутрішній аудит Інвестування
Інструменти	Нормативи достатності капіталу Тести раннього попередження Фінансові санкції Тимчасове / постійне анулювання ліцензії Відсторонення керівництва від управління компанією та призначення тимчасової адміністрації План відновлення фінансової стабільності страхової компанії Рейтинг Ліквідація	Актуарні розрахунки Андерайтинг Форми та методи перестрахування Франшиза Методи розрахунку резервів незароблених премій Інвестиційна політика
Індикатори	Частка страхування у ВВП Частка іноземного капіталу Частка довгострокового страхування Рівень страхових виплат Частка вихідного перестрахування по ринку Розмір сплаченого статутного капіталу Кількість засновників Освіта керівників Сформовані і розміщені резерви згідно із законодавством	Частка вихідного перестрахування Частка вхідного перестрахування Величина власного утримання Рівень виплат Збитковість страхової суми Технічний результат Андерайтинговий результат

Отже, можна зробити висновок, що система управління фінансово-економічною безпекою страхової компанії є комплексом заходів, методів та інструментів, спрямованих на забезпечення стабільного фінансового стану,

мінімізацію ризиків і забезпечення довгострокової платоспроможності та конкурентоспроможності компанії.

Організація ефектитвної системи управління фінансово-економічною безпекою страхової компанії дозволяє ій уникати кризових ситуацій та забезпечувати захист інтересів страхувальників, акціонерів і партнерів. Слід наголосити, що вищевказані цілі можуть бути забезпечені лише застосуванням системного підходу, який передбачає формування механізму управління фінансово-економічною безпекою страховика та враховує умови його діяльності.

До принципів управління фінансово-економічною безпекою страховика Богріновцева Л., Бондарук О., Ключка О. [21], Приступа Л.А., Возовик І.А. [22] включають такі:

– системність – всі складові системи управління фінансовою безпекою страхової організації повинні бути взаємозалежні та взаємоузгоджені;

– інтегрованість – система має бути органічно інтегрована у загальну систему менеджменту страхової організації;

– направленість на стратегічні цілі розвитку страхової організації – усі управлінські рішення, що приймаються на підприємстві неповинні суперечити загальній стратегії розвитку страхової організації;

– об’єктивність – управлінські рішення необхідно розробляти з урахуванням об’єктивних економічних законів, на основі повного аналізу ситуації з застосуванням наукових методів;

– комплексний характер управлінських рішень – усі прийняті управлінські рішення повинні бути збалансованими, несуперечливими;

– безперервність – процес управління фінансовою безпекою підприємств має відбуватися безперервно;

– оперативність та динамічність управління – система управління фінансовою безпекою має швидко реагувати на появу реальних та потенційних загроз, а також своєчасне прийняття відповідних управлінських рішень;

– варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень – кожне управлінське рішення має розроблятися у кількох альтернативних варіантах, враховуючи визначені критерії;

– гнучкість управління – система управління фінансовою безпекою страхової організації, її елементи повинні пристосовуватися до змін факторів зовнішнього та внутрішнього середовища страхової організації;

– ефективність прийнятих управлінських рішень – витрати на заходи з ліквідації, нейтралізації чи мінімізації ризиків страхової організації мають бути меншими за можливі збитки від їх настання;

– законність управлінських рішень – усі управлінські рішення, що приймаються повинні відповідати чинному законодавству.

Механізм забезпечення фінансової безпеки страхової компанії можна розглядати як систему організаційних, фінансових та правових засобів впливу, які мають на меті своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз фінансово-економічній безпеці страхової компанії (рис. 1.2).

Отже, призначенням механізму забезпечення фінансової безпеки страхової компанії є створення і реалізація умов, що забезпечують фінансову безпеку страхової компанії, які визначаються політикою механізму забезпечення фінансової безпеки страхової компанії.

Механізм управління фінансово-економічною безпекою страхової організації передбачає формулювання чітких критеріїв оцінки безпеки. На наш погляд, ці критерії повинні:

- враховувати стратегічні цілі і завдання страхової компанії;
- враховувати функціональні складові фінансово-економічної безпеки страхової компанії;
- враховувати рівень захищеності потенціалу страхової компанії та види ресурсів і можливостей;
- включати ймовірну оцінку економічного збитку.

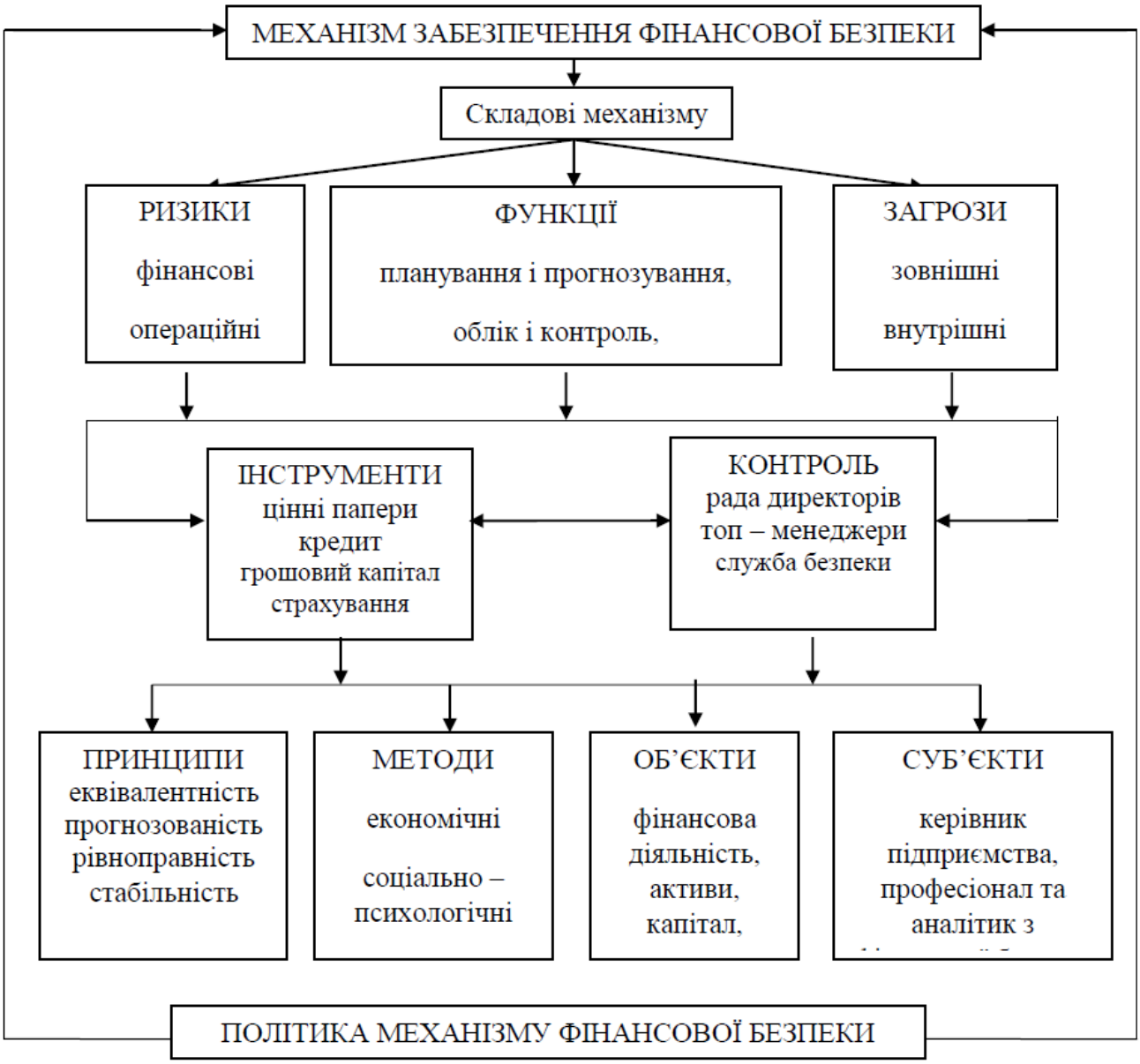

Рисунок 1.2 – Механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки страховика

Як зазначають Заволока Л. О., Сіліна І. С., Колєснік Є. О. [23], управління фінансовими ризиками є важливим елементом в управлінні фінансово-економічної безпеки страховика. Подібні питання досліджували Глухова, Крот Л. [24], Клапків Л. М., Клапків Ю. М., Свірський В. С. [25], Лесюк С. Я. [26], Cummins J. D., Phillips R. D., Smith S. D. [27], Santomero A. M., Babbel D. F. [28].

Узагальнюючи роботи дослідників, визначимо основні методи управління ризиками страхової компанії в цілях забезпечення фінансової безпеки: усунення або запобігання ризику; зменшення несприятливого впливу

тих чи інших факторів на результати виробництва і в цілому підприємницької діяльності; передача або переведення ризику шляхом його страхування; оволодіння ризиком.

До основних важелів впливу на фінансово-економічну безпеку страховика належать такі (табл 1.3):

Таблиця 1.3 – Важелі впливу на фінансово-економічну безпеку страховика

Власний капітал	Власний капітал страхової компанії є гарантією забезпечення здійснення страхових виплат навіть за умови нестачі страхових премій та прибутку від інвестиційної діяльності, необхідних для виконання поточних та довгострокових зобов'язань
Страхові резерви	Формування страховою компанією системи страхових резервів у розмірах, відповідно до суми страхових зобов'язань дає їй можливість розподілити відповідальність залежно від різних видів ризиків та часу настання страхових виплат
Страховий портфель	Здійснюючи управління страховим портфелем, страховик повинен постійно аналізувати і корегувати співвідношення між напрямами страхування, страховими сумами та рівнями ризику об'єктів у розрізі діючих та новоукладених страхових договорів
Тарифна політика	Встановлення оптимального розміру страхових тарифів забезпечить рівновагу між отриманими преміями, майбутніми виплатами та понесеними витратами страховика, що, у результаті, дозволить забезпечити належний рівень фінансової безпеки страхової компанії
Інвестиційна політика	. За допомогою ефективно розробленої та вчасно впровадженої загальної інвестиційної політики страховик має можливість забезпечити мобілізацію додаткового доходу і в результаті компенсувати можливі збитки від страхової діяльності, що призводить до підвищення рівня фінансової безпеки страхової компанії в цілому
Програми перестрахування	Використовуючи механізм перестрахування, страховик має можливість довільно визначати обсяг власної відповідальності за будь-яким великим одиничним ризиком або групою однорідних ризиків, передаючи при цьому надлишок зобов'язань перестраховій компанії.

Зазначимо, що в умовах військових дій на території України питання забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових організацій набуває виключної важливості.

Гладчук О.М. [16] зазначає, що «Українські страхові компанії зіткнулися із значним падінням попиту на свої послуги, внаслідок погіршення загальноекономічної ситуації в країні та зменшення доходів переважної

більшості економічних суб'єктів. Стандартні страхові договори не покривають ризиків, пов'язаних з війною і наслідками військової агресії, а клієнти, у яких значно знизилася платоспроможність, доволі часто відмовляються від послуг страховиків на користь більш необхідних товарів і послуг».

Зокрема Черняховський В.В. [29], Калугарь А. В., Кучерівська С. С. [30] наголошують на тому, що в умовах військових дій вітчизняні страховики зіткнулися з внутрішніми та зовнішніми загрозами, і які негативно впливають на рівень їх фінансово-економічної безпеки (табл 1.3):

Таблиця 1.4 – Загрози фінансово-економічній безпеці

Назва загрози	Зміст
Політичні	Військові дії і їх наслідки для страховиків та страхувальників, відсутність повноцінної ефективної підтримки страховиків з боку державних органів, пом'якшення регуляторних вимог, якими можуть спекулювати недобросовісні страховики
Соціальні	Різке зниження платоспроможності населення, міграція й еміграція страхувальників, низький рівень довіри до професійних учасників страхового ринку, схильність до шахрайських дій
Правові	Відсутність ефективної державної політики у страховій сфері в умовах воєнного стану, недостатній рівень забезпечення якісного страхового захисту населення і бізнесу, низький рівень транспарентності учасників страхових взаємовідносин, несвоєчасне і неповне виконання зобов'язань страховиками перед страхувальниками; страхове шахрайство та інші порушення страхового законодавства
Функціонально-технологічні	Невеликий асортимент страхових продуктів, відсутність розроблених і діючих програм страхування воєнних ризиків, тимчасова обмеженість можливостей обслуговування частини страхувальників, недостатній рівень технічної інноваційності при управлінні компанією та обслуговуванні страхувальників, асиметричність інформації та загрози її несанкціонованого витоку, нерозвинутість інституціональної інфраструктури страхового ринку, нестача висококваліфікованих вузькоспеціалізованих фахівців страхової справи, хакерські атаки, кібершахрайство
Економічні	Високий рівень інфляції, відтік капіталу закордон, утрата майна учасниками страхування внаслідок воєнних дій, використання страховиків у схемах «оптимізації оподаткування», використання схем перестрахування задля легалізації незаконно отриманих доходів, неефективні механізми розміщення страхових резервів, скорочення кількості укладених договорів страхування, збільшення кількості страхових випадків, невідповідність структур активів і пасивів страховиків

Однак, зауважимо, що, за даними сайту Форіншурер, [31] незважаючи на складну економічну ситуацію і військові дії на території України, більшість

страховиків працюють прибутково. Це означає, що вони забезпечують належний рівень фінансово-економічної безпеки.

1.2 Підходи до оцінки рівня фінансово-економічної безпеки страхової організації

На сьогоднішній день існує велика кількість підходів щодо кількісної оцінки рівня фінансово-економічної безпеки, проте жоден із них не дає можливість сформувати загальний показник, за яким можна було б здійснити аналіз рівня фінансової безпеки страхової організації. Зокрема, питання оцінки розглянуто в роботах Ситник Н. С., Кравцової О. В. [32], Zavora T., Peretiata M. [33], Корват О.В. [34].

Класифікація підходів до оцінки рівня фінансової безпеки наведена на рис. 1.3 [32]:

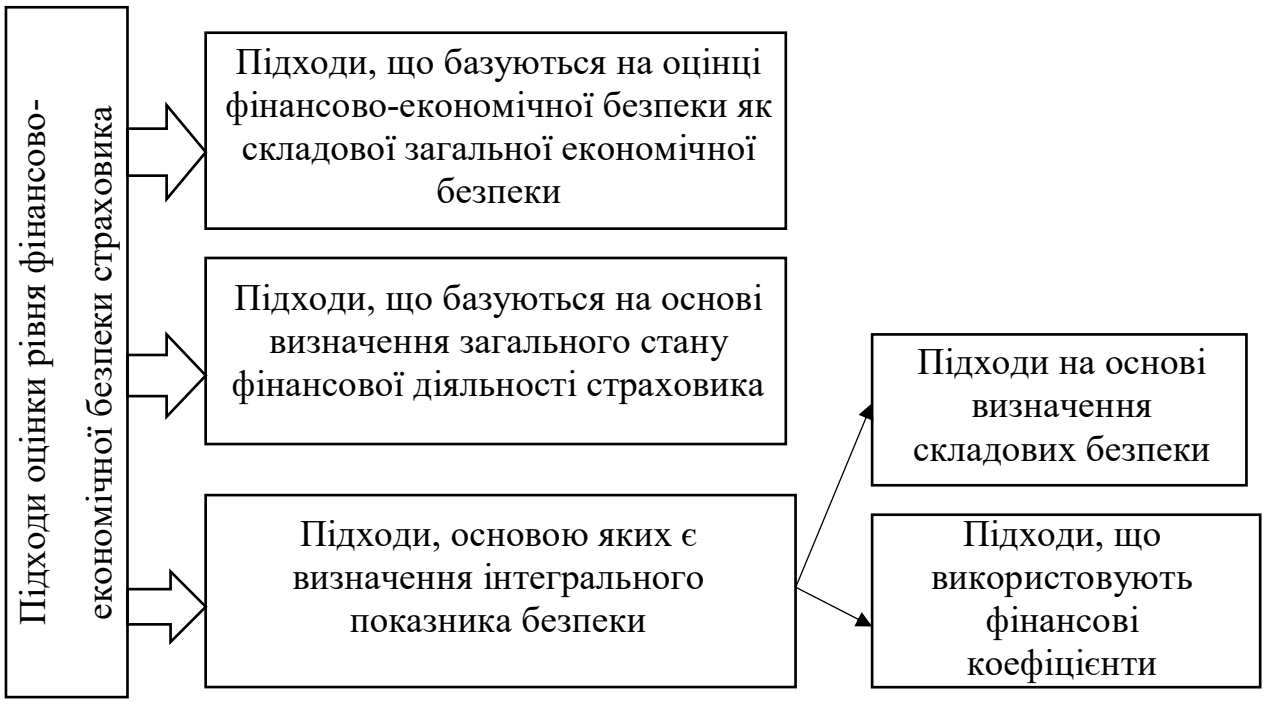

Рисунок 1.3 – Класифікація підходів до оцінки рівня фінансової безпеки

У підходах першої групи фінансово-економічна безпека страхової організації заснована на розрахунку окремих складових безпеки страхової

організації. Можна виділити такі складові елементи: бюджетна безпека, грошово-кредитна, зовнішньоекономічна, банківська, фондова, інвестиційна.

Підходи другої групи, що базуються на оцінці загального стану фінансової діяльності страхової організації.

Підходи третьої групи характеризується порівнянням фактичних значень показників фінансової безпеки з граничними значеннями індикаторів її рівня.

Також існує інша класифікація підходів, а саме (рис. 1.5):

Таблиця 1.5 – Класифікація підходів оцінки фінансово-економічної безпеки страховика

Назва підходу	Характеристика
Ресурсно-функціональний підхід	− вимірювання стану фінансової безпеки на основі оцінювання рівня використання власних та позикових фінансових ресурсів; − оцінювання рівня виконання функцій – забезпечення високої фінансової ефективності діяльності страхової організації, його фінансової стабільності і незалежності.
Індикаторний.	Індикатори доцільно розглядати як граничні значення показників, які відображають діяльність страхової організації в різних функціональних областях, що відповідають певному рівню фінансової безпеки.
Підхід, заснований на критерії «мінімум сукупного збитку, який завдається безпеці»	Основним недоліком даного підходу є відсутність бухгалтерських і статистичних даних для проведення відповідних розрахунків. Цей показник можна визначити лише експертним методом.
Підхід на основі розрахунку достатності оборотних коштів (власних і позикових) для здійснення страхової діяльності.	Недоліком підходу є вузька спрямованість. Підхід доцільно використовувати для оперативного визначення рівня фінансової безпеки.

Показники для кожного з підходів оцінки рівня фінансової безпеки повинні відповідати таким вимогам:

− простота (можливість простого розрахунку будь-якого показника);

− суттєвість і значущість (відсутність неточностей);

− відповідність (показники повинні базуватися на чинній бухгалтерській та статистичній звітності);

− оперативність (показник є оперативними для відповідного реагування на стан фінансової безпеки);

− комплексність (показник повинен повністю охоплюють всі сторони фінансової діяльності страхової організації, адекватно відображають фінансову діяльність страхової організації в комплексі).

Для характеристики рівня безпеки страхового ринку, як зазначає Мельник О.І. [35] в загальному випадку використовується два показника: рівень проникнення страхування (відсоткове співвідношення валових страхових премій до ВВП) та частка надходжень страхових премій трьох найбільших страхових компаній у загальному надходженні страхових премій (крім компаній страхування життя).

Зростання значення показника проникнення страхування має стимулюючий вплив на рівень фінансової безпеки держави, оскільки визначає розвиток страхових відносин, попит на страхові послуги та захищеність економічних суб'єктів від ризиків з використанням страхового механізму.

Частка надходжень страхових премій трьох найбільших страхових компаній у загальному надходженні страхових премій – за характером дії є дестимулятором. Вище значення цього показника характеризує появу системного ризику – залежності безпеки всього страхового ринку від безпеки окремих компаній.

Стимулюючий і дестимулюючий вплив зазначених показників на рівень безпеки небанківського фінансового ринку зумовлює відповідний вибір характеристичних (критичних, небезпечних, незадовільних, задовільних та оптимальних) значень індикаторів.

Однак, як зазначає Гладких О.М. [16], цих показників недостатньо для якісної оцінки стану фінансової безпеки страхового сектору і рекомендує врахувати додаткові показники (табл. 1.6).

Таблиця 1.6 – Індикатори фінансово-економічної безпеки страховиків

Показник	Пояснення
Показник проникнення страхування	Співвідношення обсягу зібраних страховиками премій до ВВП
Показник щільності страхування	Обсяг страхових премій на 1 особу
Частка довгострокового страхування	
Рівень валових страхових виплат поступово зростає	
Частка страхових премій, які належать перестраховикам-нерезидентам	

Отже, проведений аналіз методичних підходів до оцінки рівня фінансової безпеки страхової компанії свідчить, що:

– оцінка рівня фінансової безпеки страхової організації на основі аналізу динаміки одного або декількох індикаторів не враховує системного її характеру, а відтак, є неефективною. При оцінці рівня фінансової безпеки страхової організації перевагу слід віддавати застосуванню інтегрального показника безпеки, який має визначатися на основі використання багатомірних статистичних методів;

– у значній частині методів не виділяється і кількісно не визначається вплив загроз на рівень фінансової безпеки. Тому доцільно враховувати міру ризику переходу зі стану фінансової безпеки у стан фінансової кризи у розрізі відповідних факторів;

– у розглянутих підходах до оцінки рівня фінансової безпеки страхової організації основну увагу приділяють оцінці рівня безпеки у ретроспективному і поточному вимірі, в той час як найбільш цінними є прогнозні оцінки на майбутнє.

Таким чином, визначення рівня фінансової безпеки страхової організації потребує не лише вибору найбільш раціонального підходу з урахуванням наявного інформаційного забезпечення, але й формування системи критеріїв перспективної оцінки для кожної конкретної страхової організації, виходячи зі специфіки її фінансово-господарської діяльності (галузевої приналежності, масштабів діяльності, організаційно-правової форми і форми власності, джерел

фінансування, тривалості операційного циклу, конкурентної позиції на ринку тощо).

Аналіз факторів впливу на фінансово-економічну безпеку страховиків допомагає виявити сильні і слабкі сторони в діяльності страхової компанії і розробити заходи та напрями дії, за рахунок яких воно могло б підвищити стійкість розвитку та забезпечити свій успіх. Зокрема Бобиль, О. А. Топоркова, І. Г. Аберніхіна [36] виділяють фактори впливу на фінансово-економічну безпеку страхових компаній (табл. 1.7):

Таблиця 1.7 – Фактори, від яких залежить фінансово-економічна безпека страхових компаній

Фактори	Характеристика
1	2
Ризикованість страхового портфеля (типи страхування)	Різні види страхування мають різні рівні ризику.
Економічні коливання	Зміни у кон'юнктурі економіки можуть впливати на попит на страхові послуги та інвестиційні доходи компанії.
Рівень конкуренції	Загострена конкуренція на ринку може призвести до зниження цін на страхові послуги, що впливає на доходи компанії
Рівень страхових премій та виплат	Збільшення кількості та розміру виплат може суттєво вплинути на фінансову стійкість компанії
Стан фінансових ринків	Зміни в процентах, цінах акцій та інших фінансових показниках можуть впливати на доходи від інвестицій страхової компанії
Нормативне регулювання	Зміни в законодавстві та регулюванні страхового сектору можуть впливати на умови діяльності та вимоги до фінансового забезпечення
Стан портфеля облігацій	Інвестиції в облігації та інші фінансові інструменти пов'язані з кредитним ризиком, який може впливати на прибутковість компанії
Ризик природних катастроф	Застраховані події, такі як землетруси, урагани або повені, можуть створювати значні витрати на виплати
Захист від кіберзагроз	Зростання кількості кіберзагроз може вимагати значних інвестицій у технологічні засоби безпеки
Зміни в структурі населення	Демографічні та соціальні зміни можуть впливати на обсяг попиту на різні види страхових послуг

Так, Смоляк В. А. [37] внутрішні фактори фінансової безпеки страхової компанії вважає за необхідне розділити на групи:

– матеріально-ресурсне забезпечення, що визначає ресурси і можливості страхової компанії;

– забезпечення економічного і технічного розвитку страхової компанії (інновації, інвестиції, організація праці, підвищення кваліфікації працівників);

– досягнення високого рівня рентабельності (високоефективна комерційна діяльність).

Клочко Т. [38] до внутрішніх факторів фінансової безпеки відносить галузеві особливості страхової компанії; структуру послуг, її частку в загальному платоспроможному попиті; розмір оплаченого статутного капіталу; величину витрат, їх динаміку в порівнянні з грошовими доходами; стан майна і фінансових ресурсів страхової компанії, їх склад і структуру.

Розділяє внутрішні фактори фінансової безпеки страхової компанії на основні і другорядні Журавка О. С., Діденко І.М., Колеснік І.М. [39].

У свою чергу, основні фактори фінансової безпеки страхової компанії класифікує на виробничі, до яких відносяться засоби і предмети праці, а також безпосередньо сама робота, і невиробничі, зокрема фактори професійного розвитку колективу, природно-охоронної діяльності та постачальницько-збутові. Неосновними внутрішніми факторами фінансової безпеки страхової компанії, на її думку, є структурні зрушення, порушення дисципліни.

У роботах Горячевої К. С. [40] представлена така група внутрішніх факторів: персонал, організація, методи і стиль управління. Інша група чинників стосується складу зовнішніх факторів фінансової безпеки страхової компанії. Впливати на ці чинники страхова компанія не в змозі, але може прогнозувати їх поведінку й адаптуватися до їх дії.

На думку Гринюк Н. А. [41], найважливішими внутрішніми факторами, що впливають на фінансову безпеку страхової компанії, є збут, інновації, система комунікацій, реклама, робота з персоналом, його мотивація, інфраструктура

ринку, якість управлінського і бухгалтерського обліку, а також коректна діагностика фінансово – господарської діяльності.

За думкою Гринюк Н. А., складовими зовіншніх факторів впливу на рівень фінансово-економічної безпеки страховика є [41] (табл.1.8):

Таблиця 1.8 – Зовіншні фактори впливу на рівень фінансово-економічної безпеки страховика

Фактори	Складові
Міжнародні фактори	загальноекономічні важелі – циклічність економічного розвитку, фінансова політика транснаціональних банків; – міжнародна політика – висновок міжнародних договорів, створення вільних економічних зон, тарифні угоди і міжнародний маркетинг; – міжнародна конкуренція – організація сумісних підприємств, ліцензійна торгівля, фінансова неспроможність закордонних партнерів і стратегічні зони господарювання;
Національні фактори:	– політичні чинники – стан фінансової системи, відношення держави до власності і підприємництва, податкова політика, обмеження монополізму, захист конкуренції; економіко – демографічні умови ведення господарства – циклічність економічного розвитку, рівень доходів і накопичень населення, купівельна спроможність (рівень цін, можливість одержання кредиту), підприємницька активність.
Ринкові фактори:	психографічні настрої населення – споживчий вибір, звички, традиції і норми споживання; – науково-технічний прогрес – новизна конструкцій і технологій, конкурентоспроможність продукції; – форми конкуренції – витрати на виробництво продукції, рівень технологій, якість продукції, ефективність маркетингу.

Отже, як бачимо, наведені системи класифікацій більшою мірою є характерними для мега-, мезо- та макроекономічних рівнів формування фінансової безпеки.

Різноманіття розглянутих підходів зумовлено складністю і комплексністю факторів, що здійснюють вплив.

Узагальнюючи досліджені джерела і думки науковців можливе групування факторів забезпечення фінансової безпеки страхової компанії наведено в табл. 1.9, де класифіковано фактори забезпечення фінансової безпеки страхової компанії, окрім джерел виникнення деструктивних факторів також за

напрямком впливу на фінансовий результат, за систематичністю впливу, за можливістю та способом оцінки, як кількісні та якісні.

Таблиця 1.9 – Групування факторів забезпечення фінансової безпеки

Ознака	Класифікаційна характеристика
За напрямком впливу на результат	стимулюючі та дестабілізуючі
За джерелом виникнення	зовнішні
	макрорівня
	мезорівня
	макрорівня
	внутрішні
	управлінські
	операційні
	інвестиційні
	фінансові
За причинами нестачі фінансових ресурсів	нераціональна структура активів і пасивів
	незбалансованість інвестиційної політики
	наявність безнадійної дебіторської заборгованості
	нераціональне співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості
	неефективні дивідендна політика
	невчасні антикризові заходи тощо
За систематичністю впливу	постійні
	регулярні
	нерегулярні
За характером впливу	загальні та специфічні
За можливістю та способом оцінки	кількісні та якісні

Отже, забезпечення фінансової безпеки страхової компанії залежить від цілого комплексу факторів, їх комбінація є передумовою формування і забезпечення необхідного рівня безпеки. Залежно від напрямку впливу та джерел їх виникнення фактори можуть здійснювати вплив на внутрішню чи зовнішню фінансову безпеку, що у сукупності визначить загальний стан забезпечення фінансової безпеки страхової компанії.

1.3 Принципи та складові стратегії забезпечення фінансової безпеки страхових компаній

Стратегія фінансової безпеки суб'єктів господарювання, та, зокрема, страхових корпорацій, є складовою фінансової стратегії – однієї з функціональних їх стратегій.

Стратегія забезпечення фінансово-економчної безпеки страховика має включати такі елементи (рис. 1.5):

Рисунок 1.5 – Елементи стратегії фінансової безпеки страхових організацій

Ці елементи взаємодіють для створення стратегічного візіонерства, визначення конкретних кроків та вирішення завдань, які допомагають страховій компанії залишатися конкурентоспроможною та успішною в довгостроковій перспективі.

Зазначимо, що є різні підходи до визначення стратегії діяльності страхової компанії, а саме функціональний, системний, динамічний, статичний,

структурний (табл. 1.10), які відображають різноманітність і складність стратегічного мислення, що застосовується до управління діяльністю страхових компаній з метою досягнення їх стратегічних цілей .

Таблиця 1.10 – Підходи до визначення стратегії діяльності страхової компанії

Підходи	Характеристика
Функціональний підхід	Бачення стратегій як системи функціональних областей, що співпрацюють для досягнення мети. У цьому випадку стратегія може розглядатися як сукупність підходів та дій у фінансах, маркетингу, управлінні ризиками тощо
Системний підхід	Розгляд стратегій як комплексної системи взаємозалежних факторів та процесів у страховій компанії, де взаємодія між елементами впливає на стратегічний вектор її діяльності
Динамічний підхід	Відображення стратегій як еволюційних та змінних відповідно до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі страхової компанії. Це означає постійне адаптування та реагування на зміни, що відбуваються.
Статичний підхід	Підхід, що сприймає стратегію як статичний план дій або позицію, що визначається і залишається незмінною протягом тривалого періоду часу роботи страхової компанії
Структурний підхід	Розуміння стратегій як результату структурних рішень та управлінської організації страхової компанії, де стратегічні вирішення відображаються через структуризацію бізнесу

Саєнко М. Г. [42] характеризує функціональні стратегії як забезпечуючі, які визначають стратегічну орієнтацію функціональних напрямків – підсистем управління страховою організацією і забезпечують досягнення визначених цілей, а також керованість процесом виконання корпоративної та ділової стратегій, приймаючи при цьому відчутну участь у розробці і коригуванні останніх.

На підставі цього можемо стверджувати, що стратегія забезпечення фінансової безпеки страхових компаній також є функціональною стратегією та невід'ємною складовою їх корпоративної стратегії, загалом, та фінансової стратегії, зокрема.

Місце стратегії забезпечення фінансової безпеки в ієрархії стратегій страхової компанії показано на рис. 1.5 [43].

Роменська А. С. [44] виділяє п’ять можливих стратегій, які можуть бути використані для оптимізації рівня фінансових ризиків при побудові фінансової стратегії страхової компанії, і також визначає доцільність застосування, переваги, недоліки кожної з них. Коротко ці стратегії можна описати таким чином:

– відмова від видів діяльності, які містять визначене джерело фінансового ризику;

– прийняття відповідальності за ризик фінансової стратегії з гарантією повної компенсації втрат за рахунок власних джерел;

– продаж і перекладання відповідальності за фінансовий ризик на інших осіб (зокрема страхові організації);

– скорочення або попередження можливих негативних наслідків від фінансового ризику за допомогою попереджувальних заходів;

– орієнтація діяльності на фінансовий ризик, тобто використання усіх видів ресурсів в одній сфері діяльності з метою отримання прибутку при високому рівні ризику.

Варто зазначити, що існує типологія та класифікація стратегій забезпечення фінансово-економічної безпеки.

Зокрема, в роботі [45] автори виділяють три типи стратегій: оперативного реагування, ґрунтована на прогнозуванні та відшкодуванні збитків.

З іншого боку, Коленда, Н. В., Матвійчук, Н. М., Черчик Л. М., Наконечна Г. Я., Кумар А. [46] пропонують визначати тип стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки в залежності від рівня фінансово-економічної безпеки.

Враховуючи те, що можна виділити такі рівні фінансово-економічної безпеки: фінансова небезпека, низький, достатній, високий рівень або небезпека, критична, недостатня, достатня та абсолютна безпека, можна використати відповідні стратегії (табл. 1.11) [43].

Рисунок 1.5 – Ієрархія стратегій страхових корпорацій з деталізацією підсистеми фінансової стратегії [43]

Таблиця 1.11 – Стратегії фінансово-економічної безпеки

Назва стратегії	Характеристика
1	2
Загальна антикризова стратегія	Доцільна для організацій у кризовому стані, рівень їхньої фінансової безпеки характеризується як небезпека або низька. В даному випадку страховик перебуває на межі банкрутства. Повністю переглядається система управління підприємством, можлива зміна його організаційноїструктури, скорочення певних фінансових операцій, джерел фінансових ресурсів.
Функціональна антикризова стратегія	Характерна для підприємств, у яких окремі складові фінансової безпеки характеризуються достатнім або абсолютним рівнем безпеки за загальної фінансової небезпеки чи її низького рівня. Управлінські антикризові дії будуть направлені не на всю систему, а на ті функціональні складові, які мають низький рівень безпеки.
Стратегія зростання	Направлена на зростання рівня фінансової безпеки страхової організації, а тому вона доцільна для застосування у випадку низького або достатнього рівня фінансово-економічної безпеки.
Стратегія стрімкого зростання	Доцільна для впровадження за загального низького рівня фінансової безпеки і наявності абсолютної безпеки за окремими її складовими. Це передбачає перегляд та оптимізацію структури капіталу, джерел формування фінансових ресурсів.
Стратегія помірного зростання	Характерна для ситуації достатньої загальної фінансової безпеки, проте наявністю складових із недостатнім рівнем. У такій ситуації потрібно поступово збільшувати рівень безпеки тих елементів, які мають проблеми в цій сфері.
Стратегія концентрованого зростання	Доцільна для впровадження у випадку загального низького рівня фінансової безпеки і недостатнього рівня за її складовими.
Стратегія диверсифіковано го зростання	Доцільна у випадку низького рівня загальної фінансової безпеки за наявності її складових із достатнім рівнем. За такої ситуації управлінська діяльність буде спрямована на забезпечення зростання рівня безпеки тих складових, де він є низьким чи недостатнім.
Стратегія стабілізації	Доцільна у випадку достатнього рівня загальної фінансової безпеки. Управлінські дії спрямовані на забезпечення адаптації страхової організації до коливань зовнішнього і внутрішнього середовища
Стратегія інтенсивної стабілізації	Доцільна у випадку достатнього рівня загальної фінансової безпеки та достатнього рівня безпеки її складових. У цьому випадку управління фінансовим станом і безпекою повинно ґрунтуватися на використанні заходів інтенсивного характеру: оптимізація грошових потоків, інвестиційної та кредитної діяльності, співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості, структури капіталу тощо.
Стратегія екстенсивної стабілізації	Доцільна у випадку достатнього рівня загальної фінансової безпеки і наявністю складових за бсолютним рівнем безпеки. Рівень фінансової безпеки можна підвищувати за рахунок використання заходів екстенсивного характеру: збільшення обсягів фінансових ресурсів і потоків, залучення додаткових джерел фінансових ресурсів тощо

Продовження таблиці 1.11

1	2
Захисна стратегія	Доцільна у випадку високого рівня загальної фінансової безпеки та дозволяє утримати наявний рівень безпеки максимально можливий період часу, тобто захистити від можливих загроз, небезпек і ризиків, вдосконалення технології виявлення та управління ризиками, пошук нових джерел інформації про стан системи і навколишнього середовища.
Стратегія активного захисту	Доцільна для впровадження за умов високого рівня загальної фінансової безпеки і складових із достатнім рівнем. Завдання щодо управління фінансовою безпекою полягають не тільки в утриманні наявного рівня, а й упроведенні активних дій щодо підвищення рівня безпеки тих складових, де вона не є абсолютною.
Стратегія пасивного захисту	Рекомендована для випадків високого рівня загальної фінансової безпеки та абсолютним рівнем її складових.

Важливим питанням є вибір стратегії, який доцільно здійснювати вибір стратегії доцільно здійснювати на основі запропонованої матриці .

Отже, формування і обгрунтований вибір стратегії формування фінансово-економічної безпеки страхової організації є важливою передумовою успішного функціонування та конкурентоспроможності страхової організації.

Однак, необхідно зауважити, що війна сильно вплинула на складність та неоднозначність стратегічного управління компанією. Вирішення питань удосконалення стратегічного управління страховими органзаціями вимагає ретельного аналізу та узгоджених дій як з боку страхових компаній, так і з боку державних структур управління з метою створення сприятливого та стабільного середовища для функціонування страхового сектору.

Висновки до розділу 1

Фінансова безпека страхової компанії – забезпеченість страховика фінансовими ресурсами необхідними для виконання своїх зобов'язань, а також задоволення потреб власників та персоналу, основними рисами якої є: рівноважний та стійкий фінансовий стан; ефективній діяльності суб'єкта підприємництва; нейтралізація кризи та запобігання банкрутству.

Систему управління фінансовою безпекою доцільно розглядати як сукупність таких основних складових: організаційна структура; суб'єкти управління (управлінські кадри); механізм управління; об'єкт управління; функції управління; процес управління.

Виділяють три основні підходи до оцінки фінансової безпеки страхової компанії:

- підходи, що базуються на оцінці рівня фінансової безпеки як складової економічної безпеки;
- підходи, що засновані на оцінці рівня фінансової безпеки на основі визначення загального стану фінансової діяльності страхової компанії;
- підходи, основою яких є визначення інтегрального показника фінансової безпеки страхової компанії.

Для кращого розуміння сутності фінансової безпеки розглянуто основні загрози для сучасного страхового ринку, а саме: стрімкий розвиток інтеграційних та глобалізаційних процесів, інтернаціоналізація світового ринку страхових послуг; високий рівень мобільності, взаємозв`язку та взаємозалежності страхового і фінансового ринків, заснованого на новітніх технологіях;

Основними етапами забезпечення фінансової безпеки страхової організації є:

- розробка загальної стратегії діяльності страхової організації;
- постійне прогнозування ймовірних загроз діяльності;

– забезпечення збалансованості страхового портфеля, тарифної, інвестиційної та перестрахувальної політики страховика;

– обґрунтування та реалізація найраціональніших форм, методів, способів і шляхів створення, вдосконалення й розвитку системи фінансової безпеки страхової організації.

2 ОЦІНКА СТАНУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АТ «СК «АРКС»

2.1 Організаційно-економічна характеристика та аналіз основних показників діяльності АТ «СК «АРКС»

АТ Страхова Компанія АТ «СК «АРКС» є акціонерним товариством з 50% іноземними інвестиціями. Страхова організація створена за всіма вимогами українського законодавства.

ЗАТ Страхова компанія «Запоріжжя-Вексель» було створено 2 листопада 1993 р., а 31 березня 1999 р. змінило назву на ЗАТ Страхова компанія «Вексель–Фінансово-Страховий Альянс».

22 серпня 2003 р. компанія Вексель-Фінансово-Страховий Альянс» змінила назву на ЗАТ Страхова компанія «Веско», а 15 вересня 2008 р. компанія зареєструвала назву ЗАТ Страхова компанія «АХА Страхування». Зміни до статуту були зареєстровані 27 липня 2010 р. у зв'язку із переведенням випуску іменних акцій компанії документарної форми існування у бездокументарну форму існування відповідно до рішення Загальних зборів акціонерів від 5-6 липня 2010 р [58].

Після того, як у 2007 р. французька група АХА придбала компанію, оцінивши її європейський рівень та потенціал, з'явився новий потужний ринковий гравець АХА Страхування. Компанія під брендом АХА демонструє стабільне зростання, яскраві інновації та реальний приклад покращення клієнтського досвіду.

Власник - група АХА – міжнародна французька фінансова компанія з головним офісом у Парижі, заснована у 1817 р., яка здійснює діяльність у сферах інвестиційного банкінгу, страхування, цінних паперів та інших фінансових послуг. AXA Group представлена в основному в Європі, Північній Америці, в

Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та на Близькому сході. В Україні група представлена страховою компанією «АХА- Страхування» [59].

У 2019 р. новий інвестор канадський страховий холдинг Fairfax Financial Holdings, присутній у 40 країнах світу придбав страхову організацію Вексель–Фінансово-Страховий Альянс». Fairfax – це потужний міжнародний страховий та перестрахувальний холдинг, який стрімко нарощує присутність у найбільш потенційно привабливих країнах. У складі Fairfax лідер українського страхового ринку відкриває наступну сторінку бізнес-біографії з новою назвою : страхова компанія ARX (АТ «СК «АРКС»).

Основна діяльність АТ «СК «АРКС» надає страхові послуги фізичним та юридичним особам, в тому числі іноземним, розробляє нові види страхування згідно з чинним законодавством України.

Страхова організація АТ «СК «АРКС» здійснює такі види діяльності: інші види страхування, крім страхування життя; перестрахування; оцінювання ризиків та завданої шкоди; діяльність страхових агентів і брокерів; інша допоміжна діяльність у сфері страхування та пенсійного забезпечення.

Юридична адреса АТ «СК «АРКС»: вул. Іллінська, 8, м. Київ, Україна, 04070.

Впродовж всієї своєї діяльності АТ «СК «АРКС» динамічно розвивається, орієнтована на постійне поліпшення своєї діяльності. Компанія розуміє, що статичність і консервативність на такому високо конкурентному ринку, як ринок страхування, не залишає шансів на подальший розвиток і процвітання. АТ «СК «АРКС», починаючи з 2008 р., здійснює структурну перебудову, зокрема розвиває мережу філіалів в багатьох регіонах України.

Страхова організація АТ «СК «АРКС» отримала лізензії та надає широких асортимент послуг з обов’язкового та добровільного страхування (ДОДАТОК А).

За даними фінансової звітності (ДОДАТОК Б) [50] визначимо та проаналізуємо основні показники фінансової діяльності страхової організації АТ «СК «АРКС» за 2021–2023 рр. (табл. 2.1):

Таблиця 2.1 – Фінансові показники АТ «СК «АРКС», тис.грн.

Показники	Роки			Темпи росту 2022/2021	Темпи росту 2023/2022
	2021	2022	2023		
Страхові платежі (премії, внески), усього	3405305	2763900	3691795	0,81	1,34
Загальна сума активів	3698434	3740246	4435233	1,01	1,19
Премії, передані у перестрахування	163795	-	-	-	-
Страхові резерви	1991693	1730752	1956623	0,87	1,13
Чисті зароблені премії	3241509	3054570	3352601	0,94	1,10
Страхові виплати та страхові відшкодування	1341418	1029275	1382682	0,77	1,34
Прибуток від страхової діяльності	298 658	2025295	1969919	6,78	0,97
Чистий прибуток	197436	447383	513398	2,27	1,15

Можна побачити, що у 2022 рр. обсяг загальної суми надходжень страхових платежів зменшився, у порівнянні із 2021 р., що пов’язано із початком військових дій на території України. Хоча, у 2023 р. зростання обсягу страхових премій відновилось і перевищило рівень 2021 р. і досягло 3691795 тис. грн.

Також слід відзначити, що подібна динаміка спостерігається щодо зміни величини страхових резервів впродовж досліджуваного періоду. У 2023 р. продовжується тенденція зростання обсягу страхових резервів. Тобто можна зробити висновок, що страхова компанія має достатні резерви для виконання майбутніх зобов'язань за страховими контрактами.

Також синхронно зі зміною величини страхових премій, змінювалась величина виплат страхових виплат. З 2021 р. по 2022 р. страхові виплати зменшились до рівня 1029275 тис.грн., а у 2022 р. знову спостерігаємо зростання до 1382682 тис.грн.

Однак, слід відзначити постійне зростання величини чистого прибутку впродовж досліджуваного періоду, незважаючи на початок військових дій у 2022 р.

Детально розглянемо структуру та динаміку страхових резервів АТ «СК «АРКС» (ДОДАТОК Б) (Рис. 2.1).

Рисунок 2.1 – Структура страхових резервів АТ «СК «АРКС»

Можна побачити падіння розміру страхових резервів в 2022 р. і поступове зростання у 2023 р., що свідчить про відновлення обсягів страхових операцій після початку військових дій.

При цьому спостерігаємо постійне зростання частки перестраховика впродовж досліджуваного періоду, причому в 2022 р спостерігається чотирикратне зростання частки перестраховика в загальному обсязі страхових резервів.

В цілому можна зробити висновок про деяке просідання діяльності страхової організації АТ «СК «АРКС» в 2022 р. Однак, спостерігається відновлення діяльності страховика в 2023 р., незважаючи на продовження військових дій.

Закон України «Про страхування» [62] встановлює систему контролю за рівнем платоспроможності страховиків і порядком розрахунку страхових резервів, і посилив норми, що регулюють нагляд за страховою діяльністю, впорядкував види обов'язкового страхування та рекомендований перелік добровільних видів страхування. Завданням кожного страховика с максимально

скористатися цими можливостями. Разом із тим, для успішного функціонування в конкурентному середовищі, визначення перспектив свого розвитку, проведення ефективного планування та прогнозування мають бути враховані чинники, що впливають на роботу страховиків. Важливе місце у вирішенні цих завдань займає фінансовий аналіз, який спрямований на дослідження фінансової надійності страховика.

Більшість характеристик фінансового стану розглядаються як окремі аспекти (показники) фінансової надійності. Універсальним можна вважати підхід, за яким фінансова надійність страховика характеризується такими ознаками фінансового стану:

- високою платоспроможністю, тобто здатністю вчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями;
- високою ліквідністю балансу, тобто достатнім рівнем покриття залучених пасивів активами;
- високою рентабельністю, тобто значною прибутковістю, яка забезпечує необхідний розвиток страхової організації.

Аналіз фінансового стану страхової організації АТ «СК «АРКС» здійснюється з метою виявлення вразливих місць і визначення шляхів їх усунення. Дані аналізу відіграють вирішальну роль при визначенні стану фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» та використовуються при оцінці виконання поставлених завдань і для розробки стратегії фінансово-економічної безпеки.

Ліквідність є здатністю страхової компанії перетворювати активи в грошові кошти для покриття зобов'язань перед страхувальниками по договорам страхування, а від рівня ліквідності залежить платоспроможність.

Слід відзначити, що підвищені показники ліквідності є звичайним явищем для страхових компаній, адже страховій організації АТ «СК «АРКС» необхідно мати великі страхові резерви для страхових виплат у разі їх настання за специфікою їх діяльності, тому компанія АТ «СК «АРКС» має змогу швидко виконувати свої зобов'язання за договорами страхування (табл. 2.2):

Таблиця 2.2 – Показники ліквідності АТ «СК «АРКС», 2021-2023 рр.

Назва показника	Рекомендоване значення	Роки		
		2021	2022	2023
1. Коефіцієнт покриття	> 2	22,39	19,23	18,44
2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,2	18,11	15,96	15,48
3. Коефіцієнт швидкої ліквідності	> 1	20,91	18,35	17,50

Період 2021–2023 рр. характеризується незначним зменшенням показників ліквідності страхової організації АТ «СК «АРКС», що пов'язане із збільшенням поточних зобов'язань. При цьому, зауважимо, що значення коєфіцієнтів ліквідності є достатніми та відповідними встановленним нормативним даним.

Фінансова стійкість страхової організації характеризує стабільність фінансового стану страховика. За даними табл. 2.3 проаналізуємо показники фінансової стійкості компанії АТ «СК «АРКС».

Таблиця 2.3 – Показники фінансової стійкості АТ «СК «АРКС» за 2021-2023 рр.

Назва показника	Роки			Рекомендоване значення
	2021	2022	2023	
Коефіцієнт фінансового потенціалу	1,10	1,24	1,08	> 2
Коефіцієнт достатності страхових резервів	52,60	78,60	65,72	> 100
Коефіцієнт термінової ліквідності	1,38	0,95	0,92	> 1
Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	0,38	0,16	0,07	> 0,1
Коефіцієнт автономії	0,43	0,25	0,22	> 0,5
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,80	0,45	0,36	> 1
Показник фінансової стабільності	0,74	0,36	0,34	зменшення

Отже, можна побачити, що коефіцієнт фінансового потенціалу АТ «СК «АРКС» має тенденцію до зниження, що свідчить про зниження фінансового потенціалу страховика.

Показник оцінки достатності страхових резервів також не досягає нормативу, хоча і зріс у 2022 р. і склав 78,60%; до того ж щодо цього показника спостерігається тенденція зниження. До того ж, слід зазначити, що значення показника впродовж досліджуваного періоду не відповідають нормативним значенням.

Коефіцієнт термінової ліквідності в 2022-2023 рр. менший за одиницю, до того ж иає тенденцію до зниження, що свідчить про те, що страховик не може своєчасно і в повному обсязі виконати свої зобов'язання перед страхувальниками.

Зазначимо, що в АТ «СК «АРКС» спостерігається низький рівень перестрахування і гарантія фінансової стійкості страховика не дотримується.

Коефіцієнт забезпеченості власними коштами АТ «СК «АРКС» постійно зменшувався протягом 2021–2023 рр. Однак у 2022 р. поазник є меншим за рекомендоване значення, що повязано із потрясінням страхового ринку внаслідок початку військових дій.

Також не відповідає рекомендованому значенню і має тенденцію до зниження впродовж 2021-2023 рр. коефіцієнт частки власних активів у загальній сумі активів, що має негативний ефект. Відповідну тенденцію можемо відмітити також щодо коефіцієнту фінансової стабільності, який не відповідає нормативному значенню і має тенденцію до щорічного зниження.

Отже, аналіз показників фінансової стійкості свідчить про недостатній рівень фінансової стійкості АТ «СК «АРКС». Таку ситуацію можна вважати наслідком негативного впливу військових дій на території України, хоча є ознаки початку відновлення діяльності компанії.

Ефективність страхової діяльності характеризують показники рентабельності страхової організації (табл. 2.4):

Таблиця 2.4 – Аналіз показників рентабельності АТ «СК «АРКС» за 2021-2023 рр.

Назва показника	Роки			Темпи росту 2022/2021	Темпи росту 2023/2022
	2021	2022	2023		
Рентабельність страхових операцій	0,058	0,162	0,139	2,79	0,86
Рівень виплат	2,54	2,69	2,67	1,06	0,99
Рентабельність активів	0,053	0,12	0,12	2,26	1,00

Рівень показників рентабельності компанії АТ «СК «АРКС» знижений, що може свідчити про неефективне використання ресурсів.

Показник рентабельності страхових операцій зріс у 2022-2023 рр. Також потрібно відмітити, що рівень виплат впродовж 2022-2023 рр змінювався незначно.

Отже, можна зробити висновок, що у 2023 р. фінансовий стан страхової компанії АТ «СК «АРКС» відновився після деякого падіння у 2022 р. за рахунок збільшення страхових резервів, загальних доходів компанії, ефективної тарифної та маркетингової компанії дещо покращився.

2.2 Оцінка рівня фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС»

Стан фінансово-економічної безпеки страхової компанії АТ «СК «АРКС» повинен визначатись виходячи зі стану фінансової безпеки її функціональних складових: фінансової безпеки страхових операцій, фінансової безпеки перестрахових операцій, податкової безпеки, інвестиційної безпеки (фондова складова, банківська складова, безпека іншої інвестиційної діяльності), безпеки фінансування.

Фінансово-економічна безпека страхових операцій є визначальною складовою безпеки страховика і характеризується платоспроможністю за страховими операціями; ризикованістю страхових операцій; ефективністю страхових операцій; ступенем зловживань страхувальників.

Аналіз платоспроможності страхових компаній здійснюється за допомогою показника, який характеризує запас платоспроможності, шляхом порівняння фактичного та нормативного його значення відповідно до Закону України «Про страхування».

Показник платоспроможності страхової компанії свідчить про можливість компанії покривати зобов'язання за рахунок власних активів та є об'єктивним показником поточного фінансового стану страхової організації, тобто можливість виконання зобов'язань страховика завдяки тим активам, які є в його розпорядженні та являють собою реальні цінності, а тому є ліквідними. Згідно з Законом України «Про страхування» [60] оцінка платоспроможності страхової організації здійснюється через визначення співвідношення фактичного і нормативного запасу платоспроможності. Згідно Закону України «Про страхування» [62], на будь-яку дату фактичний запас платоспроможності страховика повинен перевищувати розрахунковий нормативний запас платоспроможності.

У закордонній страховій практиці для характеристики платоспроможності страховика використовується показник рівня достатності покриття власними коштами (Capital Adequacy Ratio або CAR), який розраховується таким чином [63]:

$$CAR = (F – N) / F \cdot 100\%, \quad (2.1)$$

де F – фактичний рівень платоспроможності; N – нормативний рівень платоспроможності.

Використання цього показника рекомендовано загальновизнаними системами експертних якісних оцінок достатності покриття зобов'язань страховика власними коштами (наприклад, IRIS (Insurance Regulation Information System). Рекомендовані параметри оцінювання платоспроможності для страховиків, які здійснюють ризикове страхування, наведені в табл. 2.5:

Таблиця 2.5 – Оцінювання платоспроможності за оцінкою CAR [63]:

Значення CAR, %	<0	від 0 до 25	від 26 до 50	від 51 до 75	>76
Оцінка покриття	Недостатнє	Нормальне	Добре	Надійне	Зразкове

Показники платоспроможності АТ «СК «АРКС» за вимогами закону України «Про страхування» [60] та за допомогою показника рівня достатності покриття власними коштами (CAR) наведено в табл. 2.6:

Таблиця 2.6 – Платоспроможність компанії АТ «СК «АРКС»

Показник	Роки		
	2021	2022	2023
Фактичний запас платоспроможності (ФЗП), тис.грн.	221145,8	216047,5	608613,8
Нормативний запас платоспроможності (НЗП), тис.грн.	137075,1	163638,8	260467
Коефіцієнт платоспроможності	1,61	1,32	2,34
Виконання умови платоспроможності згідно Закону «Про страхування»	(ФЗП)> (НЗП)	(ФЗП)> (НЗП)	(ФЗП)> (НЗП)
Показник платоспроможності CAR, %	38,82	29,69	59,93
Оцінка платоспроможності за оцінкою CAR	Добра	Добра	Надійна

Можна побачити, що впродовж 2021–2023рр. спостерігається незначне перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним запасом, а коефіцієнт платоспроможності відновився у 2023 р. після падіння в 2022 р.

Однак, слід зазначити, що оцінка за показником CAR пред’являє до платоспроможності страхової організації вищі вимоги, ніж Закон України «Про страхування», тому вважаємо доцільним впровадження в страховій компанії АТ «СК «АРКС» контролю платоспроможності. Впровадження такого контроля призведе то того, що необхідно здійснювати різні обсяги перевірок, крім того, застосування певних заходів, зокрема втручання НБУ як органу страхового

нагляду та проведення обмежувальних дій щодо страховика лише за певних критичних значень показників платоспроможності.

У визначенні стану фінансово-економічної безпеки страхової компанії АТ «СК «АРКС» доцільно провести аналіз зловживань страхувальників за допомогою абсолютних та відносних показників, по результатам якого можливо розробити заходи щодо уникнення або зниження їх кількості.

Значними (критичними) можна вважати зловживання, величина відшкодування за якими перевищує деяку визначену страховиком суму. Однак, наведені показники для характеристики фінансово-економічної безпеки страхової організаціїАТ «СК «АРКС» в основному призначені для внутрішніх користувачів аналізу – менеджерів страховика.

Обсяг та рівень перестрахування страхової організації є специфічними показниками фінансово-економічної безпеки.

Наголосимо на тому, що передача частини ризику призводить до певного вирівнювання страхових сум. Результатом цього може стати оптимізація та збалансування страхового портфеля, і, як наслідок, підвищення платоспроможності страховика при здійсненні страхових операцій і покращення стану його фінансово-економічної безпеки.

Однак, здійснення операцій перестрахування може породити деякі загрози зловживань перестраховиками, їх ненадійністю.

Зауважимо, що в 2022-2023 рр. страхова організація АТ «СК «АРКС» не укладала договорів перестрахування, про що свідчить те, що не було здійснено передачу внесків в перестрахування. Показники частки участі перестраховиків та частки участі перестраховиків у страхових резервах АТ «СК «АРКС» знаходяться в допустимих межах (від 0 до 50%), і спостерігається тенденція до зростання, що свідчить про зростання ролі перестрахування, можливо у звязку із загальним спадом економіки внаслідок війни. Зростання частки зобов’язань компанії АТ «СК «АРКС» у 2022 р, про що свідчить показник зворотної платоспроможності поставило в цей період загрозу фінансово-економічну

безпеку АТ «СК «АРКС»; також компанія недостатньо перестраховує власні ризики.

Стан складової фінансово-економічної безпеки страхової компанії АТ «СК «АРКС», яка характеризує рівень перестрахування, оцінюють обсяги внесків, переданих на перестрахування; частка перестрахування у валових страхових преміях; частка перестрахування у страхових преміях, отриманих від страхувальників [64,65] (табл. 2.7):

Таблиця 2.7 – Показники перестрахування АТ «СК «АРКС»

Показники	Розрахункова формула	2021	2022	2023
Частка участі перестраховиків	ЧП = 100*(Сума внесків, переданих на перестрахування) / (Загальна сума премій)	4,81	-	-
Частка участі перестраховиків у страхових резервах	ПНП = 100*(Частка перестраховиків у страхових резервах) / (Загальна сума страхових резервів)	8,22	38,80	35,10
Коефіцієнт незалежності від перестрахування	ПНП = 100*(Чиста сума премій по всіх полісах) / (Валова сума премій по всіх полісах)	95,19	110,52	90,81
Зворотний показник платоспроможності	ЗПП = 100* (Загальна сума зобов’язань) / (Баланс)	61,12	71,94	70,99

Проаналізуємо інші складові фінансово-економічної безпеки. Зокрема, стан податкової безпеки характеризується величиною податкового навантаження та мінливістю законодавства щодо оподаткування страхової діяльності. Крім того, зауважимо, що стан податкової безпеки страховика можна оцінити і кількісними показниками.

Стан безпеки фінансування оцінюють за допомогою показників, які характеризують структуру капіталу. Безпека фінансування характеризується достатністю сплачених статутних фондів та відповідністю їх величини вимогам законодавства. Наголосимо, що величина статутного фонду АТ «СК «АРКС» становить 261975 тис. грн (не змінюючись впродовж 2021–2023 рр.), що відповідає вимогам законодавства. Однак, внаслідок прийняття нової концепції

розвитку страхового ринку України, слід очікувати підвищення вимог до розміру статутного капіталу страховика.

Ступень диверсифікації інвестицій та ефективність інвестиційної діяльності характеризує здатність до розвитку страхової компанії а оцінюють стан безпеки інвестиційної діяльності страховика.

Для оцінки фінансово-економічної безпеки страхової організації Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України (Нацкомфінпослуг) створила «Тести раннього попередження», затвердивши своїм Розпорядженням від 17.03.2005 р. № 3755 рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків на основі цих тестів [64]. Тести раннього попередження засновані на принципі порівняння фактичних фінансових показників діяльності страховиків з визначеними нормативними значеннями.

Показники оцінюють рівень капіталу, активів, перестрахування, страхових резервів, дохідності, ліквідності і оцінюється за 4–х бальною системою і в залежності від діапазону, в який потрапило значення відповідного показника («1» – стійка; «2» – задовільна;«3» – гранична; «4» – незадовільна).

Тести раннього попередження з певними відмінностями використовуються для оцінки фінансової безпеки як компаній зі страхування життя, і страховиків, що займаються іншими видами страхування.

Наступним кроком при проведенні тестів раннього попередження є визначення оцінок страхової компанії за кожним з розрахованих показників. Для цього здійснюється порівняння отриманих фактичних значень з нормативними, що встановлюються регулятором. На підставі Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків страховик отримує фактичну оцінку за певним напрямком фінансової діяльності. І таким чином відбувається розрахунок загальної оцінки діяльності страхової компанії за звітний період.

Розрахуємо показники оцінки фінансово-економічної безпеки страховика АТ «СК «АРКС» [64]. Фактична оцінка кожного показника визначається шляхом порівняння розрахованого значення показника з відповідною шкалою значень та із врахуванням відповідних коефіцієнтів [64].

В результаті отримано оцінку фінансової надійності за методикою тестів раннього попередження для компанії АТ «СК «АРКС» (рис. 2.2):

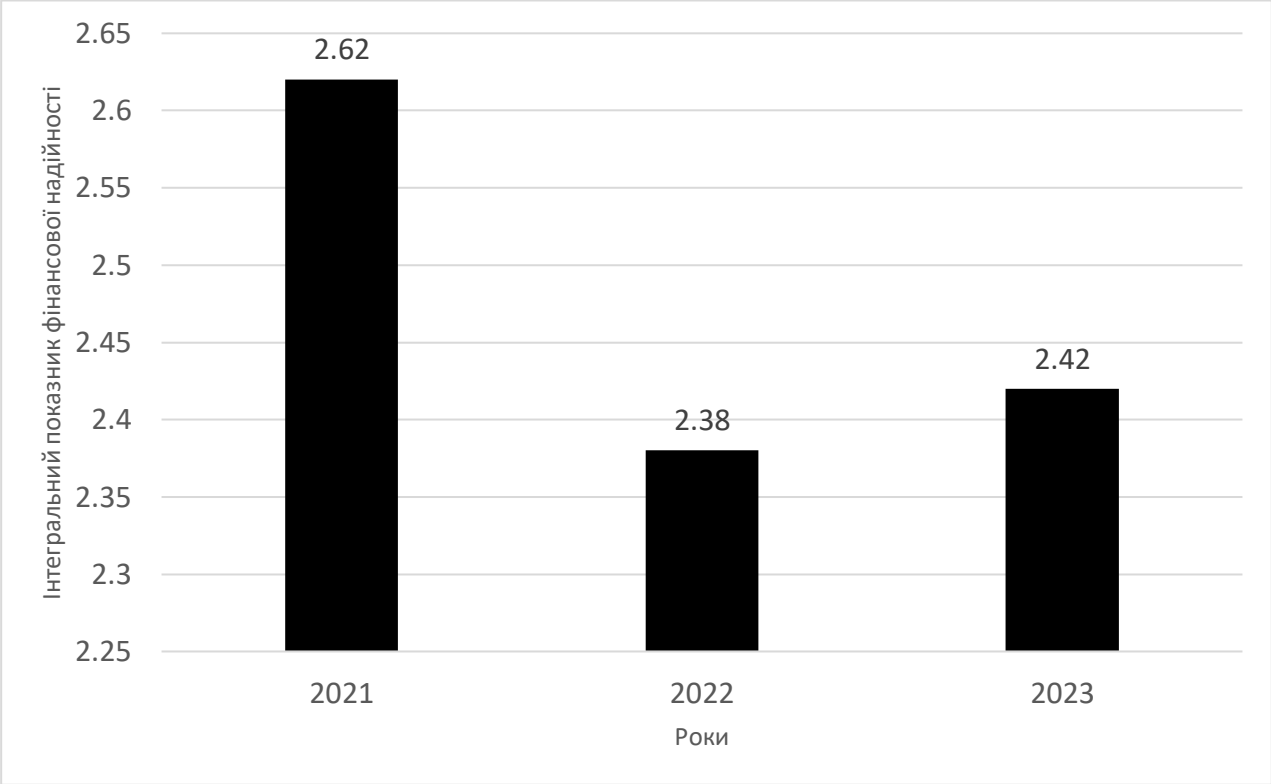

Рисунок 2.2 – Оцінка показника фінансової надійності АТ «СК «АРКС» за методикою тестів раннього попередження

Отже, фінансова надійність АТ «СК «АРКС» має тенденцію до зниження в 2022 – 2023 рр. Певний провал рівня фінансової надійності спостерігаємо в 2022 р. Отже, можна порекомендувати страховй організації АТ «СК «АРКС» вжити необхідних заходів щодо підвищення фінансової надійності.

Слід зауважити, що результати оцінки фінансової надійності АТ «СК «АРКС» за допомогою тестів раннього попередження є інформацією з обмеженим доступом, яка не підлягає розголошенню та опублікуванню в засобах масової інформації.

Далі для оцінки стану фінансової безпеки страхової компанії застосуємо інтегральний показник, затвердженний НБУ, який використовується для аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання, зокрема, страхових компаній [67].

Інтегральний показник із застосуванням багатофакторної дискримінантної моделі розраховується за такою формулою:

$$Z=a_1K_1 + a_2K_2 + a_3K_3 + a_4K_4 + a_5K_5 + a_nK_n – a_0 \quad (2.1),$$

де Z – інтегральний показник; $К_1$, $К_2$ ... $К_n$ - фінансові коефіцієнти, які визначаються на підставі даних фінансової звітності боржника – юридичної особи; a_1, a_2 ... a_n – параметри, які визначаються з урахуванням вагомості та розрядності фінансових коефіцієнтів і щорічно актуалізуються Національним банком України; a_0 – вільний член дискримінантної моделі, значення якого щорічно актуалізуються Національним банком України.

Інтегральний показник із застосуванням багатофакторної дискримінантної моделі розраховується із застосуванням показників (Xi) відповідно до Рекомендацій [65], і у відповідності до нього визначається клас боржника – юридичної особи за інтегральним показником. Результати представлено в табл. 2.8:

Таблиця 2.8 – Розрахунок інтегрального показника безпеки АТ «СК «АРКС»

Фінансовий коефіцієнт	Пояснення	Формула розрахунку	Роки		
			2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6
К1, показник капіталу	Частка капіталу в балансі страхової організації	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу (актив)}}$	0,39	0,25	0,27
К4, показник швидкої ліквідності	Спроможність страхової організації покривати короткострокові зобов'язання за рахунок високоліквідних активів	$\frac{\text{Високоліквідні активи}}{\text{Поточні зобов′язання і забезпечення}}$	11,14	5,57	11,5

Продовження таблиці 2.8

1	2	3	4	5	6
К6, показник покриття боргу валовим прибутком	Спроможність обслуговування боргу валовим прибутком	$\frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Чисті короткострокові та довгострокові зобов'язання}}$	0,49	0,22	0,28
К8, показник оборотності кредиторської заборгованості	Період повного обороту кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги}}{\text{Собівартість реалізованої продукції}}$	2,18	0,40	0,25
К16, показник рентабельності до оподаткування	Ефективність діяльності страхової організації до оподаткування	$\frac{\text{Фінансовий результат до оподаткування}}{\text{Чистий дохід від реалізованої продукції (зароблених страхових премій)}}$	0,29	0,27	0,28

Інтегральний показник із застосуванням багатофакторної дискримінантної моделі згідно вищезазначених Рекомендацій має вигляд:

$$Z = 1{,}098 + 0{,}324\ X_1 + 0{,}532 \cdot X_4 + 0{,}596 \cdot X_6 + 0{,}610\ X_8 + 0{,}349 \cdot X_{16}. \quad (2.2)$$

За отриманою моделлю розрахуємо значення інтегрального показника та присвоїмо клас фінансово-економічної безпеки, який характеризує певні функціональні можливості страхової організації з точки зору виконання зоборвязань та платоспроможності (табл 2.9):

Таблиця 2.9 – Показники моделі розрахунку інтегрального показника АТ «СК «АРКС»

Показник	Роки		
	2021	2022	2023
Інтегральний показник із застосуванням багатофакторної дискримінантної моделі	3,00	2,31	2,52
Клас	1	3	2

Отже, в 2021 р. страхова компанія АТ «СК «АРКС» належала до 1 класу, що свідчить про достатній фінансовий стан страховика, тобто фінансові можливості АТ «СК «АРКС» свідчать про спроможність компанії виконати зобовязання за договорами страхування, забезпечено покриття витрат на виконання інших зобов'язань. Згідно Рекомендацій 1 клас за оцінкою рейтингових агентств «Standard & Poor's» або «Fitch Ratings» присвоюється рейтинг від ААА до АА+, а оцінка рейтингового агентства «Moody's Investors Service» - від Ааа до Аа1 [65].

Проте далі ситуація погіршилась, і в 2022 р. АТ «СК «АРКС» набуває 3-го класу (оцінка рейтингових агентств «Standard & Poor's» або «Fitch Ratings» - від АА до АА-, а рейтингового агентства «Moody's Investors Service» - від Аа2 до Аа3), який відповідає задовільному фінансовому стану: «абсолютні та відносні показники фінансової і бюджетної звітності погіршуються, їх динаміка впродовж попереднього та поточного звітних років є різноспрямованою; фінансові можливості свідчать про наявні труднощі зі своєчасним виконанням зобов'язань відповідно до умов договору; фактичне виконання дохідної частини бюджету впродовж попереднього та поточного звітних років становить не менше ніж 70 відсотків від планового; передбачені в бюджеті витрати на обслуговування та погашення наявних зобов'язань не забезпечують повного покриття витрат на виконання зобов'язань за кредитом, а також інших зобов'язань; кількість календарних днів прострочення погашення боргу становить від 31 до 60 днів; наявна інша інформація, що свідчить про ризики несвоєчасного виконання зобов'язань» [65]. Погіршення класу надійності в 2022 р. можна пояснити початком військових дій.

Але у 2023 р. результатом деякого покращення і відновлення стало набуття АТ «СК «АРКС» 2 класу. АТ «СК «АРКС» характреизується добрим фінансовим станом. Оцінка рейтингових агентств «Standard & Poor's» або «Fitch Ratings» - від АА до АА-, рейтингового агентства «Moody's Investors Service» - від Аа2 до Аа3. Вважаємо що 2 клас не є критичним для фінансової безпеки компанії АТ «СК «АРКС».

В продовження оцінки рівня безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС» за допомогою окремих показників та неспеціалізованих методик, які не дозволяють однозначно визначити рівень фінансової безпеки страхової компанії, вважаємо за доцільне застосувати комплексний підхід, заснований на математичному моделюванні.

Слід відзначити, що вищерозглянуті підходи оцінювання не містять рекомендацій стосовно визначення рівня безпеки, оскільки не враховують функціональну структуру фінансової безпеки страховика. Застосуємо програмно-цільовий підхід, зокрема метод адитивного згортання окремих показників до оцінки рівня фінансової безпеки страхової організації.

Вважається, що можна істотно підсилити підхід до аналізу ризику банкрутства, поєднуючи облік кількісних (фінансових) і якісних (індикаторних) показників в аналізі, причому розглядаючи їх не тільки у статиці, але й у динаміці, використовуючи нечіткий підхід.

Але більшість показників оцінки фінансової безпеки страховика однозначно нормувати неможливо, оскільки відповідні нормативи не тільки залежить від галузі, а й змінюється відповідно до динаміки параметрів зовнішнього середовища.

Аналіз наукової літератури щодо методів оцінки рівня фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання дозволив зробити висновок про широке використання вітчизняними та зарубіжними науковцями методів індикативного аналізу. На цій основі в роботі Гриценко К.Г. [66] запропонований методичний підхід до моделювання рівня фінансової безпеки страхової компанії, який включає певні етапи:

1. Формування системи показників, що впливають на фінансово-економічну безпеку страхової компанії рекомендується здійснювати з урахуванням принципів репрезентативності, достовірності, інформаційної доступності, врахування впливу на фінансову безпеку як внутрішніх так і зовнішніх чинників.

Для полегшення визначення інтегральної оцінки рівня фінансово-економічної безпеки страхової організації, можна згрупувати так:

– показники ліквідності та платоспроможності;

– показники ділової активності та оборотності;

– показники фінансової стійкості;

– показники рентабельності;

– показники збитковості страхових операцій;

– показники якості інвестиційного портфеля;

– показники оцінки перестрахових операцій;

– показники оцінки рівня довіри клієнтів.

2. Нормування значень показників здійснюється для забезпечення можливості уніфікації оцінок, за якими виміряні окремі показники [66]:

$$\tilde{x}_{ij} = \begin{cases} \frac{x_{ij} - x_j^{min}}{x_j^{nom} - x_j^{min}}, & \text{якщо } x_{ij}^{min} \le x_{ij} < x_j^{nom} \\ 1, & \text{якщо } x_{ij}^{nom} \le x_{ij} < x_j^{nom} \\ \frac{x_j^{max} - x_{ij}}{x_j^{max} - x_j^{nom}}, & \text{якщо } x_{ij}^{nom} \le x_{ij} < x_j^{min} \\ 0, & \text{якщо } x_{ij} = x_j^{min} \end{cases} \quad (2.3)$$

З іншого боку, всі вищевказані показники слід розділити на стимулятори, дестимулятори та номінатори.

3. Для визначення значень вагових коефіцієнтів ωj в умовах обмеженості інформації може бути використано правило Фішберна [67]:

$$\omega_j = \frac{2 \cdot (m - j + 1)}{m \cdot (m + 1)}, \quad (2.4)$$

де ω_j – значення розрахованого рангу групового індикатора; m – загальна кількість групових індикаторів, для яких розраховуються ранги; j – порядковий номер групового індикатора (в порядку зниження їх значимості).

4. Для визначення інтегрального показника фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» використаємо функцію Харрінгтона [68].

Шкала Харрінгтона визначена в інтервалі від 0 до 1. При цьому значення факторів, найбільш сприятливих для функціонування системи безпеки, співставляють за значеннями наближеними до 1 (від 0,6 до 1). Тим же рівням фактора, які вважаються несприятливими, визначаються на шкалі бажаності значення, наближені до 0 (від 0 до 0,4) (табл. В.1, ДОДАТОК В).

Для побудови групових індикаторів була використана функція, яка є кількісним, однозначним, єдиним і універсальним показником якості досліджуваного об'єкта [66]:

$$D=\sqrt{d_1 \cdot d_2 \cdot \ldots \cdot d_k}\,, \tag{2.5}$$

$$di=\exp(-\exp(-yi)). \tag{2.6}$$

де D – узагальнена бажаність за групою показників (груповий індикатор); m – кількість груп показників; d_i – часткова бажаність; n – кількість показників оцінювання стану об'єкту дослідження (складової фінансової безпеки); y_i– нормовані показники.

5. Для визначення інтегрального показника Q рівня фінансової безпеки страхової компанії використано мультиплікативну згортку групових індикаторів.

Розглянемо систему показників для аналізу діяльності страхової компанії АТ «СК «АРКС» та побудуємо комплексну оцінку поточного рівня фінансової безпеки страхової компанії, в якій реалізована процедура послідовної згортки та лінгвістичної інтерпретації за шкалою Харрінгтона.

В свою чергу, комплексне значення кожної з вказаних груп показників було розраховане за наступними коефіцієнтами і здійснено розрахунок значимості факторів за правилом Фішберна (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Вагові коефіцієнти груп показників фінансової безпеки

Групи показників	Вага групи	Назва показника	Вага показника
Показники ліквідності та платоспроможності, k1	0,29	1.1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0725
		1.2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,0725
		1.3. Коефіцієнт поточної ліквідності	0,0725
		1.4. Показник платоспроможності	0,0725
Показники ділової активності, k2	0,24	2.1. Коефіцієнт оборотності	0,06
		2.2. Показник змін у капіталі	0,06
		2.3. Показник змін у обсягах збору страхових премій	0,06
		2.4. Показник змін у страхових резервах	0,06
Показники фінансової стійкості, k3	0,19	3.1. Коефіцієнт фін. незалежності	0,0475
		3.2. Коефіцієнт фінансового ризику	0,0475
		3.3. Коефіцієнт фінансової стійкості	0,0475
		3.4. Частка статутного капіталу у власному капіталі	0,0475
Показники рентабельності, k4	0,14	4.1 Рентабельність активів за чистим прибутком	0,0467
		4.2 Рентабельність власного капіталу	0,0467
		4.3 Рентабельність реалізованої послуги за чистим прибутком	0,0467
Показники збитковості страхових операцій, k5	0,10	5.1. Показник рівня виплат	0,033
		5.2. Показник рівня витрат	0,033
		5.3. Комбінований показник збитковості	0,033
Показники оцінки перестрахових операцій, k6	0,05	6.1 Частка перестраховиків у страхових резервах	0,025
		6.2 Показник незалежності від перестрахування	0,025

Після нормування розрахованих показників (для чого кожний показник порівнюється зі значенням критерію оптимізації), було розраховано частинні функції для вхідних параметрів і значення функції Харрингтона для кожного періоду (табл. В.2, ДОДАТОК В).

Результати моделювання показали, що у 2021 р. інтегральний показник фінансової безпеки АТ «СК «АРКС» відповідав доброму рівню фінансової безпеки, але впродовж 2021–2023 рр. ситуація погіршилась, і рівень фінансової безпеки стає задовільним, що могло бути пов’язаним із різними несприятливими

зовнішніми факторами: політичною нестабільністю, карантинними заходами тощо, що є небезпечною тенденцією, і керівництво страхової організації має розробити відповідну стратегію збереження та покращення фінансової безпеки. Значення показників фінансової безпеки АТ «СК «АРКС» наведено в табл. 2.12:

Таблиця 2.12 – Рівень фінансової безпеки АТ «СК «АРКС»

Функція Харрінгтона	0,641	0,412	0,416
Рівень фінансової безпеки	Добра	Задовільна	Задовільна

Вважаємо перспективним застосування оцінки фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС» із застосуванням моделювання, оскільки можна визначати і врахувати показники, які впливають на рівень фінансової безпеки страхової організації, і крім того, отримуємо кількісну оцінку рівня фінансово-економічної безпеки, яку можна порівняти із граничними значеннями.

2.3 Формування стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС»

Значення розвитку конкурентоспроможного страхового ринку полягає у тому, що страхові компанії та їх фінансово-економічна безпека є важливою складовою ринкової економіки. Страхування є, з одного боку, засобом захисту від несприятливих подій, а з іншого – комерційною діяльністю, що приносить прибуток та формує значні інвестиції в економічний розвиток на макрорівні.

Для покращення стану фінансово-економічної безпеки у стратегічній перспективі страхові організації мають збільшувати обсяги надання послуг, знижувати витрати на реалізацію страхових продуктів, оптимізувати умови праці своїх робітників, заохочувати їх результативну роботу тощо.

Стратегія забезпечення фінансово-економічної безпеки є однією із важливих для страхових компаній. Саме тому вона має ґрунтуватися на об'єктивних закономірностях подальшого розвитку та вдосконалення діяльності страхових організацій, визначати мету і завдання для всієї системи забезпечення фінансово-економічної безпеки страхової компанії, орієнтуватися на розробку і послідовне здійснення ефективних заходів, що стосуються закріплення та розвитку позитивних і подолання негативних тенденцій у сфері фінансових відносин між страховими орагнізаціямита іншими контрагентами [69].

Як вже зазначалось, стратегія фінансово-економічної безпеки страхової компанії, являє собою модель функціонування та розвитку страхової організації, яка ставить певні цілі та завдання в розрізі видів діяльності, враховуючи фінансові інтереси, ідентифікацію та аналіз внутрішніх і зовнішніх загроз фінансово-економічній безпеці, наявності достатнього ресурсного забезпечення, а також розробляються та здійснюються заходи, спрямовані на реалізацію намічених цілей та завдань.

Отже, стратегія забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових організацій, як функціональна стратегія, має узгоджуватись і працювати на загальну корпоративну стратегію.

Стратегія фінансово-економічної безпеки страхових організацій охоплює всі складові фінансово-економічної діяльності страховика в залежності від її фінансових інтересів, об’єктів управління та видів діяльності з позицій фінансово-економічної безпеки.

Визначимо основні напрямки стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки страхової компанії АТ «СК «АРКС» на основі проведення SWOT-аналізу.

На першому етапі аналізу складемо перелік сильних і слабких сторін компанії АТ «СК «АРКС». Можна виділити деякі фактори, які, на нашу думку, найсильніше впливають на діяльність АТ «СК «АРКС» (табл. 2.13) [70]:

Таблиця 2.13 – Фактори внутрішнього середовища АТ «СК «АРКС»

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Відомий бренд	1. Недостатня кваліфікація працівників компаній – партнерів зі страхування
2. Стабільність діяльності компанії	2. Незадовільний стан офісів партнерів зі страхування
3. Диверсифікованість страхових послуг, застосування цифрових технологій	3. Відсутність рекламної діяльності
4. Розгалужена система регіональних представництв	4. Зниження показників фінансової стійкості і рентабельності
5. Кваліфікований персонал АТ «СК «АРКС»	5. Неоперативне реагування на зміни ринкової кон'юнктури
6. Дієва система мотивації персоналу	6. Слабкий зворотній зв'язок з головним офісом АТ «СК «АРКС» компаній – партнерів зі страхування

Надалі складемо список факторів зовнішнього середовища, які впливають на діяльність АТ «СК «АРКС», тобто можливостей і загроз. Можна виділити фактори, які наведені у табл. 2.14 [70]:

Таблиця 2.14 – Фактори зовнішнього середовища АТ «СК «АРКС»

Можливості	Загрози
1. Стати лідером ринку страхування України	1. Спад в економіці, через нестабільну політичну ситуацію в Україні, ведення військових дій
2. Введення контролю за станом офісів регіональних відділень, як АТ «СК «АРКС», так і компаній – партнерів зі страхування	2. Зниження купівельної спроможності населення
3. Виділення коштів на запрошення професійних тренерів задля проведення тренінгів, як для робітників АТ «СК «АРКС», так і для працівників компаній – партнерів зі страхування	3. Розширення мережі і портфелю продукції конкурентів

Спад в економіці та військові дії на території України. Нестабільна політична ситуація в Україні, яка призвела до зниження купівельної спроможності населення є загрозою.

На третьому етапі побудуємо варіанти комбінацій елементів SWOT-аналізу і визначимо відповідні стратегії (рис. 2.3):

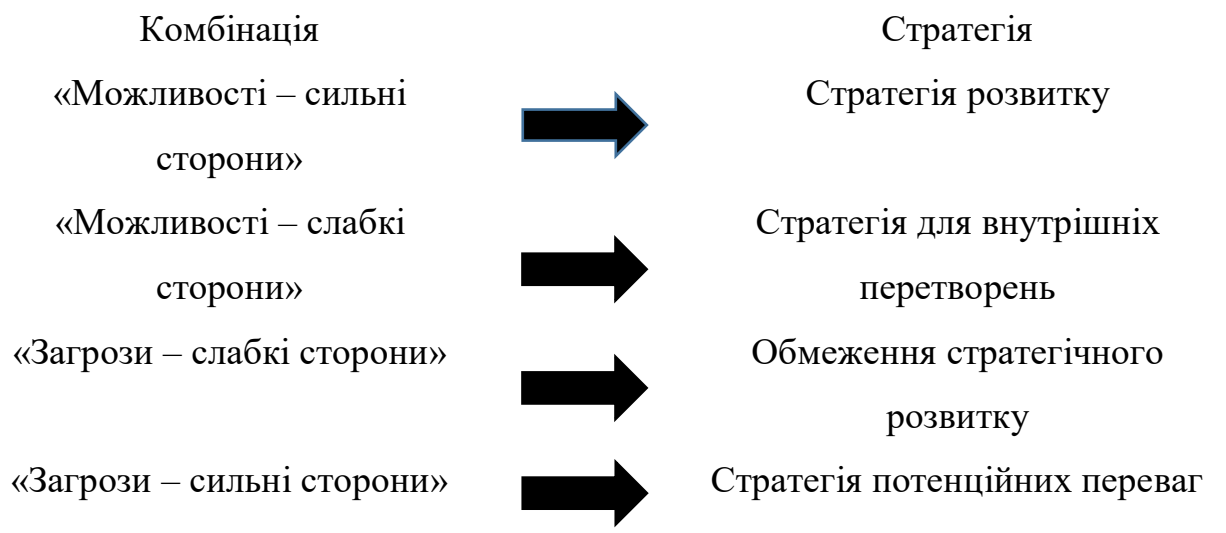

Рисунок 2.3 – Комбінації елементів SWOT-аналізу АТ «СК «АРКС» і відповідні стратегії [71]

Побудуємо комбінацію «можливості – сильні сторони» (табл. 2.15), яка зможе допомогти компанії скористатися можливостями, що відкриваються, використовуючи сильні сторони компанії.

Таблиця 2.15 – Комбінація елементів SWOT-аналізу «можливості – сильні сторони» АТ «СК «АРКС»

	Стати лідером ринку	Покращення навчання	Покращення офісів
Відомий бренд	+	+	-
Стабільність компанії	+	-	-
Диверсифікація продукту	+	-	-
Система представництв	+	-	+
Кваліфікований персонал	+	+	+
Система мотивації	+	+	+

Після побудови стратегії розвитку, тобто після аналізу можливостей і загроз, переходимо до стратегії внутрішніх перетворень АТ «СК «АРКС» (табл. 2.16):

Таблиця 2.16 – Комбінація елементів SWOT-аналізу «можливості – слабкі сторони» АТ «СК «АРКС»

	Стати лідером ринку	Зміна законодавства	Покращення навчання	Покра-щення офісів
Некваліфікований персонал	+	-	+	-
Незадовільні офіси	+	-	-	+
Відсутність реклами	+	-	-	-
Зниження показників	+	-	-	-
Неоперативне реагування	+	+	-	-
Слабкий зворотній зв'язок	+	+	-	-

Наведена комбінація елементів може допомогти відповісти на питання щодо того, які слабкі сторони страхової організації можуть перешкодити скористатися можливостями.

Отже, можна зробити висновки:

– усі слабкі сторони компанії можуть завадити їй стати лідером ринку;

– неоперативне реагування на зміну ринку та неоперативне роз'яснення відповідних змін у діяльності компанії, можуть привести до того, що АТ «СК «АРКС» не зможе в повній мірі скористатися своїми можливостями;

– іншим трьом можливостям слабкі сторони перешкодити не зможуть, а от тренінги і семінари зможуть підвищити рівень кваліфікації працівників компаній – партнерів зі страхування, а покращення, ремонт офісів ліквідує і цю слабку сторону.

Можна стверджувати, що слабкі сторони помножені на загрозу спаду в економіці, який спровокує зниження купівельної спроможності населення, негативно вплинуть на діяльність АТ «СК «АРКС».

Наступна комбінація «загрози – слабкі сторони» (табл. 2.17), яка зможе відповісти на питання – яких загроз, збільшених слабкими сторонами страхової організації, слід найбільше побоюватися, і які можуть призвети до найбільш руйнівних наслідків [70]:

Таблиця 2.17 – Комбінація елементів SWOT-аналізу «загрози – слабкі сторони» АТ «СК «АРКС»

	Спад в економіці	Зниження купівельної спроможності	Діяльність конкурентів
Некваліфікований персонал	+	+	+
Незадовільні офіси	+	+	+
Відсутність реклами	+	+	+
Зниження показників	+	+	+
Неоперативне реагування	+	+	+
Слабкий зворотній зв'язок	+	+	+

Остання комбінація, це «загрози – сильні сторони (табл. 2.18):

Таблиця 2.18 – Комбінація елементів SWOT-аналізу «загрози – сильні сторони» АТ «СК «АРКС»

	Спад в економіці	Зниження купівельної спроможності	Діяльність конкурентів
Відомий бренд	-	-	+
Стабільність компанії	+	-	+
Диверсифікація продукту	-	+	+
Система представництв	-	-	+
Кваліфікований персонал	-	+	+
Система мотивації	-	-	+

В умовах економічної та політичної нестабільності, функціонування страхових організацій значною мірою залежить від раціонального, виваженого прийняття управлінських рішень та ефективної системи організації їх діяльності. Вирішення зазначених завдань ускладнюється відсутністю чіткого вектору розвитку та якісно розробленої стратегії управління, що призводить до зниження фінансової стійкості, потенціалу та конкурентоспроможності.

Дієвим інструментом вирішення цієї проблеми є обґрунтована цілеспрямована стратегія управління фінансово-економічною безпекою страхової організації АТ «СК «АРКС», яка направлена на створення адаптаційних механізмів довгострокової дії до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, вироблення високого рівня стійкості до існуючих та потенційних

загроз, з метою підвищення ефективності діяльності, забезпечення фінансової підтримки стійкого росту в поточному та перспективному періодах.

Зокрема, стратегія управління фінансово-економічною безпекою страхової організації АТ «СК «АРКС» має забезпечити [71]:

− формування та ефективне використання фінансових ресурсів;

− високий рівень фінансової безпеки страхової організації;

−виявлення найефективніших напрямків інвестування та зосередження фінансових ресурсів на цих напрямках;

− відповідність фінансових дій економічному стану та матеріальним можливостям страхової організації;

− формування ефективної системи управління фінансовими ризиками, загрозами та небезпеками;

− правильний вибір інструментів і напрямків фінансових дій та маневрування для досягнення вирішальної переваги над конкурентами.

Як зазначають Головко О.Г., Орєхова К.В., Лофицька А.С. [72] Формування стратегії управління фінансово-економічною безпекою АТ «СК «АРКС» страхової організації повинно базуватися на комплексному, системному підході та враховувати:

– взаємозв’язок стратегії управління фінансово-економічною безпекою із фінансовою стратегією та загальною стратегію розвитку страховика;

– рівень законодавчого та нормативно-правового регулювання фінансової діяльності страхової організації;

– рівень розвитку та кон’юнктуру фінансового ринку;

– економічну та політичну ситуації в країні та ринкову позицію страхової організації;

– ресурсне забезпечення страхової організації, зокрема забезпеченість власними коштами, можливість залучення позикових коштів та інвестицій;

З метою полегшення стратегічного управління, запропоновано концептуальну схему розробки та реалізації стратегії управління фінансовою безпекою страхової організації (рис. 2.4) [70].

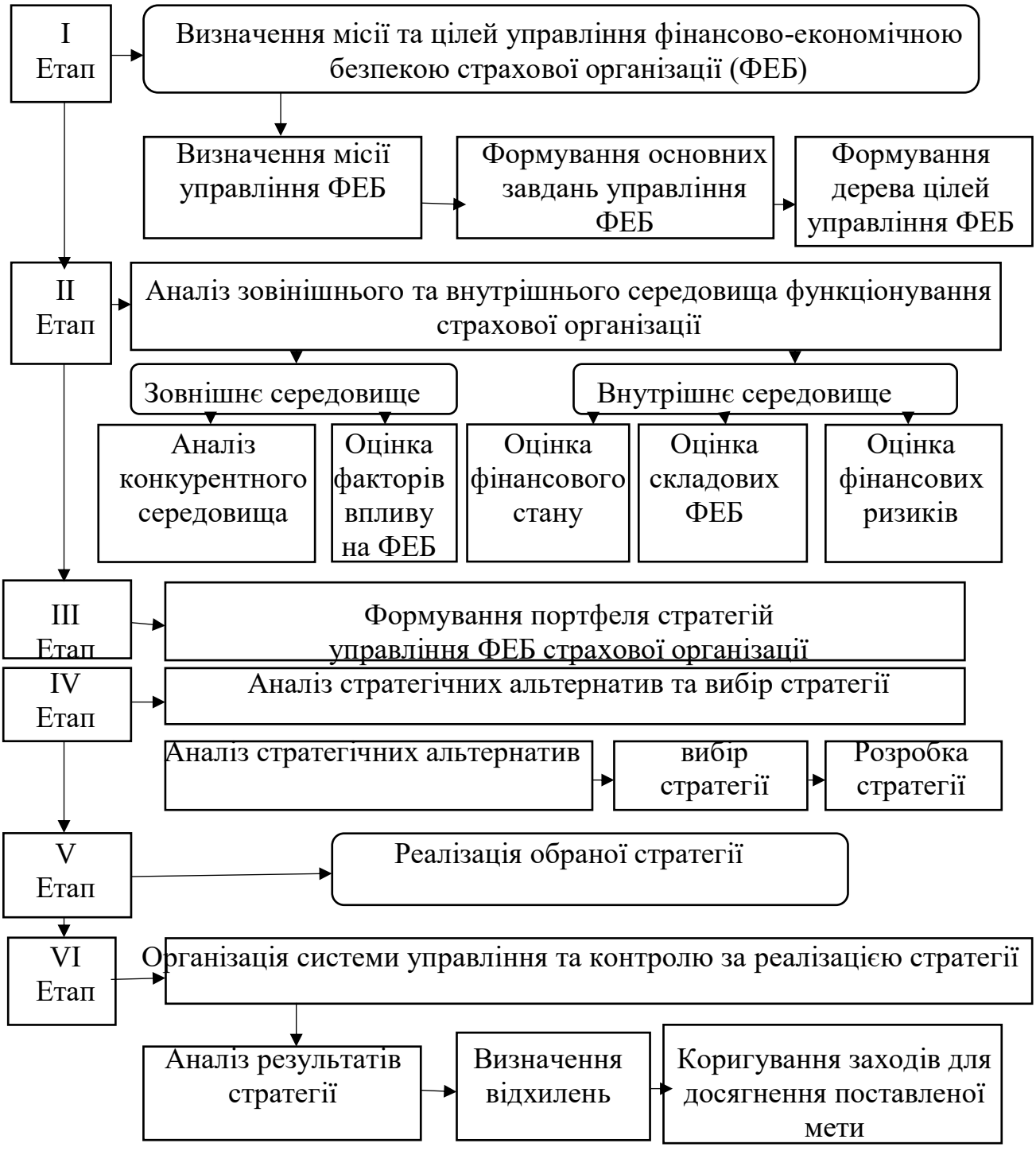

Рисунок 2.4 – Формування та реалізація стратегії управління фінансово-економічною безпекою страхової організації АТ «СК «АРКС»

Така схема характеризується комплексністю і завершеністю та передбачає послідовність певних етапів.

Стратегія досягнення головної мети управління фінансово-економічною безпекою страхової організації полягає у виконанні конкретних завдань, спрямованих на реалізацію глобальних цілей страхової організації. Вона може охоплювати управління використанням основного та оборотного капіталу, прийняття рішень, спрямованих на нейтралізацію зовнішніх і внутрішніх ризиків та загроз, що постійно оточують підприємство тощо.

У портфелі стратегій управління фінансово-економічною безпекою страхової організації АТ «СК «АРКС» виділяють п'ять видів стратегій, відповідно до п'яти рівнів фінансової безпеки страхової організації, визначених за комплексним підходом [43].

Стратегія зростання спрямована на отримання позитивного ефекту за рахунок розширення ділової активності страхової організації в умовах стабільного зовнішнього середовища та діяльності у сегменті ринку, що динамічно розвивається. Така стратегія має на меті збільшення обсягу капіталу, частки ринку, розширення меж фінансової діяльності тощо. Залежно від специфічних умов середовища, можливе використання стратегії зростання (спрямованої на збалансування параметрів обмеженого зростання операційної діяльності і необхідного рівня фінансової безпеки страхової організації); стратегії помірного зростання (спрямованої на забезпечення високих темпів операційної діяльності страхової організації, насамперед обсягів страхових послуг, на приріст оборотних та необоротних активів страхової організації. Відповідно до цього, пріоритетною сферою стратегічного фінансового розвитку є підвищення потенціалу формування фінансових ресурсів) [43].

Стратегію стабілізації рівня фінансової безпеки страхової організації застосовують в умовах нестабільності, в разі падіння фінансових показників, при виникненні довгострокових фінансових труднощів, значному зниженні рівня фінансової безпеки. Стратегія стабілізації полягає в адаптації діяльності до умов зовнішнього середовища, усуненні загроз, зниженні рівня фінансових ризиків,

підвищенні рівня ефективності взаємодії страхової організації з партнерами та контрагентами.

Стратегія виживання покликана забезпечити фінансову стабілізацію страхової організації в процесі виходу із кризи, передбачає скорочення обсягів виробництва і реалізації продукції (вихід з окремих ринків або їх сегментів, скорочення певних його виробничих одиниць тощо). За цих умов, пріоритетною домінантною сферою стратегічного фінансового розвитку стає формування достатнього рівня фінансової безпеки [43].

Антикризова стратегія застосовується в умовах глибокої кризи, в стані, що близький до банкрутства, та полягає в застосуванні швидких скоординованих дій. Зазначимо, що ключовою метою стратегії є максимально швидке виведення страхової організації з кризи.

Взаємозв'язок між видами стратегій управління фінансово-економічною безпекою страхової компанії наведено на рис. 2.5:

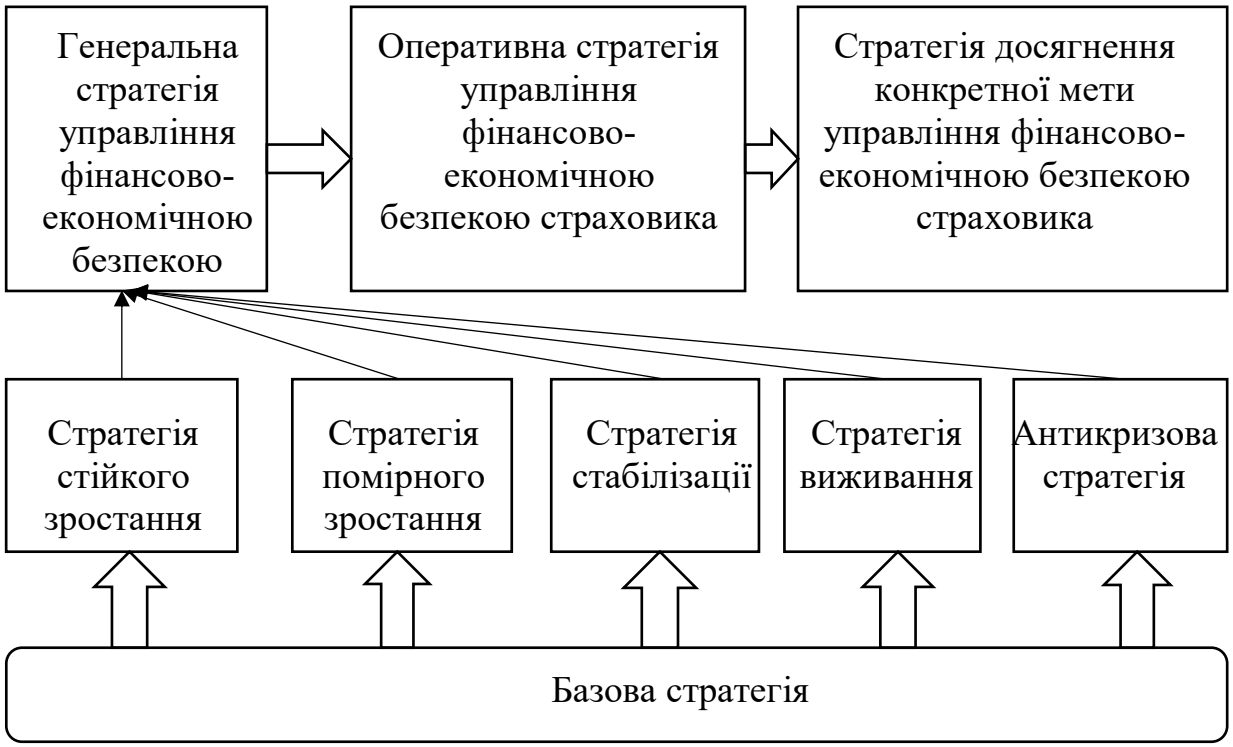

Рисунок 2.5 – Взаємозв'язок між видами стратегій управління фінансовою безпекою страхової організації АТ «СК «АРКС».

У межах розглянутих базових стратегій можуть бути реалізовані різні стратегічні альтернативи. Для кожної з них готуються плани заходів з обґрунтуванням необхідних витрат на їхню реалізацію і з розрахунками очікуваного економічного ефекту від їхнього впровадження.

Після визначення рівня фінансово-економічної безпеки страхової організації, вважаємо за доцільне використати матрицю вибору стратегії управління фінансово-економічною безпекою, яка дозволяє здійснити позиціонування страхової організації, залежно від рівня безпеки, визначити стратегію, яка б враховувала особливості діяльності, рівень фінансової безпеки страхової організації і надала йому вектор висхідного розвитку в умовах невизначеності та ризику.

На основі визначення рівня фінансово-економічної безпеки та за результатами їх позиціонування, визначено, що у 2019-2020 рр. для АТ «СК «АРКС» доцільним є вибір стратегії стабілізації, спрямованої на адаптацію діяльності страхової організації до умов зовнішнього середовища, зниженні рівня фінансових ризиків та організації ефективного ризик-менеджмента, підвищенні рівня ефективності взаємодії страхової організації з партнерами та контрагентами.

Формування фінансової стратегії доцільно проводити згідно запропонованих етапів, що дають краще розуміння, на які ключові моменти необхідно звернути увагу при встановленні цілей фінансового характеру.

Важливим стратегічним аспектом для страхових компаній у процесі забезпечення їх фінансово-економічної безпеки є формування збалансованого страхового портфеля.

Вважаємо, що найбільш прийнятним для стратегічного забезпечення фінансово-економічної безпеки, є диверсифікований страховий портфель, який характерний для стратегічно орієнтованих страхових компаній, адже він характеризується оптимальним рівнем доходності, ризиковості та фінансової надійності. Залежно від фінансових інтересів компаній, диверсифікованому

страховому портфелю можуть бути притаманними агресивна та консервативна форми.

Стратегія діяльності та розвитку страхової компанії АТ «СК «АРКС» в умовах конкуренції має передбачати необхідність розширення переліку страхових послуг [73].

Так, вітчизняним компаніям варто звернути увагу на кіберстрахування. Зазначається [74], що наслідки для стану фінансово-економічної безпеки страховика від кібератак можуть бути від штрафів регулюючих органів і репутаційних втрат до припинення ведення бізнесу, тому кібербезпека та захист від несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації суб'єкта господарювання є досить актуальними завданнями для управлінського персоналу.

З іншого боку, передумовою забезпечення фінансов-економічної безпеки страховика є застосування цифрових технологій, які створюють ряд конкурентних переваг страхової організації, зокрема високий рівень конкурентоспроможності; лояльність клієнтів; оптимізацію роботи з даними; формування іміджу страховика; швидке зростання інновацій, що підвищує ефективність; штучний інтелект. Формування цифрового середовища вимагає від системи управління страховою організацією удосконалення механізмів забезпечення фінансово-економічної безпеки, тобто врахування нових умов цифрового середовища.

Слід зазначити, що механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки страхової організації має цифрову складову, причому із поглибленням цифровізації майже усі складові механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки стануть цифровими, що потрібно врахувати при побудові стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС».

Вважаємо, що пріоритетними стратегічними напрямами діяльності страхової компанії АТ «СК «АРКС» є [72]:

− активне впровадження цифрових технологій та кібер-страхування;

- оновлення страхових портфелів компанії АТ «СК «АРКС», створення нових страхових продуктів і послуг, зокрема послуг щодо відшкодування військових збитків;

- створення повноцінних підрозділів забезпечення фінансово-економічної безпеки в межах обласних дирекцій для реалізації завдань протидії загрозам, досягнення стану ефективного використання корпоративних ресурсів, збереження та розвитку інтелектуального потенціалу компаній, забезпечення фізичної безпеки працівників страховиків, передовсім керівників і топменеджменту, та безпеко орієнтованої реалізації їх фінансово-економічних інтересів;

- втілення комплексної програми популяризації страхових продуктів і послуг, зокрема, маркетингових досліджень, рекламної й PR-підтримки;

- комплексна робота з персоналом компанії АТ «СК «АРКС», спрямована на підвищення якості надання страхових послуг;

- стандартизація роботи всіх регіональних офісів і представництв страхових компанії АТ «СК «АРКС»;

- впровадження ІТ-систем управління бізнес-процесами АТ «СК «АРКС».

Розробку стратегії економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС» слід здійснювати в декілька етапів: визначення глобальної цілі страхової організації; виявлення резервів підвищення ефективності його можливостей і небезпек зовнішнього середовища; вибір елементів економічної стратегії; визначення локальних цілей; тактичне планування і розроблення альтернативних варіантів тактичних дій; контроль результатів реалізації стратегії.

Організаційними заходами, які забезпечують реалізацію стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС», є:

– створення координаційного центру на чолі з керівником страхової організації, оперативним органом якого є служба безпеки;

– розроблення і затвердження наказом по підприємству нормативно-методичного забезпечення стратегії;

− ресурсне забезпечення і цільове використовуванням ресурсів.

Розробка стратегії фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС» ґрунтується на таких принципах :

− орієнтація на довгострокові глобальні цілі;

− забезпечення взаємозв'язку сукупності елементів економічної стратегії, за допомогою яких буде забезпечуватися досягнення глобальної стратегічної цілі діяльності страхової організації;

− багатоваріантність напрямів розвитку;

− комплексність розроблення стратегії.

Основні положення методичних рекомендацій щодо розробки стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки страхової організації, які в загальному вигляді можна визначити так [73]:

1. Формування переліку індикаторів економічної безпеки страхової організації за шоловними напрямами (сферами). Необхідно зазначити, що основою для реалізації даного блоку алгоритму є літературні джерела, присвячені питанням оцінки рівня економічної безпеки страхової організації. Саме тому важливим є виділення окремих груп показників, розрахунок яких дозволить приймати адекватні стратегічні рішення в окремих сферах функціонування страхової організації.

2. Формування інтегральних показників економічної безпеки страхової організації за домінантними напрямами. Експертне опитування пропонується поєднувати з методами аналізу ієрархії для розрахунку вагомості кожного з якісних показників при оцінці загального рівня економічної безпеки страхової організації за домінантними напрямами.

3. Формування комплексу рекомендацій щодо стратегії економічної безпеки страхової організації.

Аналізуючи фінансово-складові економічної безпеки АТ «СК «АРКС», вважаємо, що найважливішою є фінансова складова, тому необхідно вжити заходів щодо її посилення, у зв’язку з чим можна запропонувати такі заходи:

− скорочення дебіторської заборгованості;

− залучення більшої кількості страхувальників;

− введення моніторингу співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості;

− проведення рефінансування дебіторської заборгованості;

− збільшення власних засобів страхової організації та оптимізацію витрат на виробництво;

− формування ефективної структури управління фінансами, що призведе до більш ефективного використання грошових ресурсів;

− збільшення короткострокових зобов'язань та збільшення кількості найбільш ліквідних активів;

− зростання величини власного капіталу страхової організації через збільшення отримуваного прибутку шляхом випуску акцій або залучення інвестицій.

Далі зазначимо, що для розробки стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС», можна використати алгоритм формування, в межах якого визначено основні методи, заходи та інструменти, які використовуються для розробки вибірково-посилюючої стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС» (рис.2.6).

В умовах жорсткої конкуренції потрібно реалізувати стратегію переходу від пасивного до активного продажу послуг і постійно вдосконалювати механізми взаємодії з потенційними та існуючими клієнтами. Із цією метою вважаємо за доцільне:

− розробити та впровадити нові страхові послуги, зокрема із застосуванням інноваційних цифрових технологій;

− активізувати пошук та продаж страхових послуг новим й існуючим клієнтам, оптимізувати канали реалізації страхових послуг;

− удосконалити процедуру обслуговування клієнтів, розширити існуючі та створити нові канали комунікації з клієнтами;

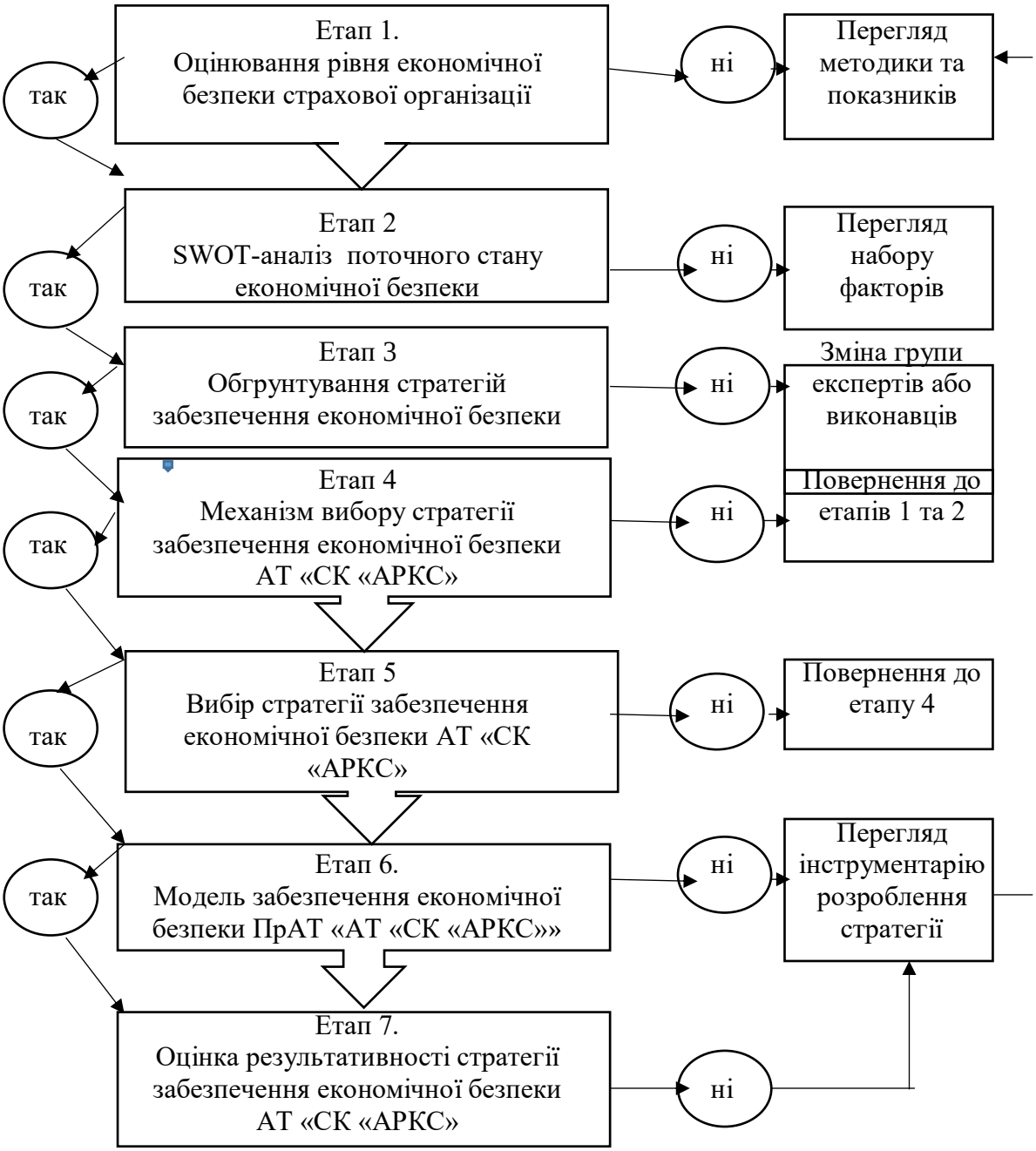

Рисунок 2.6 – Алгоритм розробки стратегії забезпечення економічної безпеки АТ «СК «АРКС» (за [72])

– розширити співпрацю з посередниками;

– оптимізувати та підвищити ефективність бізнес-процесів надання послуг;

– підбирати й навчати кадри та створити відповідні умови праці;

– здійснювати матеріальне стимулювання працівників.

Застосування запропонованих заходів є складовими загальної стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки, і сприятиме забезпеченню достатнього рівня фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС».

Висновки до розділу 2

Акціонерне товариство АТ «СК «АРКС» – універсальна компанія з багаторічним досвідом роботи. Має ліцензії на всі види обов'язкового й добровільного страхування, успішно реалізує понад 40 видів страхових продуктів.

1. Аналіз фінансового стану страхової організації АТ «СК «АРКС» дозволив зробити наступні висновки:

- у 2022 рр. обсяг загальної суми надходжень страхових платежів зменшився, у порівнянні із 2021 р., що пов’язано із початком військових дій на території України. Хоча, у 2023 р. зростання обсягу страхових премій відновилось і перевищило рівень 2021 р. і досягло 3691795 тис. грн.
- подібна динаміка спостерігається щодо зміни величини страхових резервів впродовж досліджуваного періоду. У 2023 р. продовжується тенденція зростання обсягу страхових резервів. Тобто страхова компанія має достатні резерви для виконання майбутніх зобов'язань за страховими контрактами.
- аналогічно змінювалась величина виплат страхових виплат. З 2021 р. по 2022 р. страхові виплати зменшились до рівня 1029275 тис.грн., а у 2022 р. знову спостерігаємо зростання до 1382682 тис.грн..
- У 2022 р. відбулось падіння розміру страхових резервів і поступове зростання у 2023 р., що свідчить про відновлення обсягів страхових операцій після початку військових дій.
- період 2021–2023 рр. характеризується незначним зменшенням показників ліквідності страхової організації АТ «СК «АРКС», що пов'язане із

збільшенням поточних зобов'язань. При цьому значення коєфіцієнтів ліквідності є достатніми та відповідними встановленним нормативним даним.

- аналіз показників фінансової стійкості свідчить про недостатній рівень фінансової стійкості АТ «СК «АРКС». Таку ситуацію можна вважати наслідком негативного впливу військових дій на території України, хоча є ознаки початку відновлення діяльності компанії.
- рівень показників рентабельності компанії АТ «СК «АРКС» знижений, що може свідчити про неефективне використання ресурсів.
- показник рентабельності страхових операцій зріс у 2022-2023 рр. Також потрібно відмітити, що рівень виплат впродовж 2022-2023 рр змінювався незначно.
- У 2023 р. фінансовий стан страхової компанії АТ «СК «АРКС» відновився після деякого падіння у 2022 р. за рахунок збільшення страхових резервів, загальних доходів компанії, ефективної тарифної та маркетингової компанії дещо покращився.
- Впродовж 2021–2023рр. спостерігається незначне перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним запасом, а коефіцієнт платоспроможності відновився у 2023 р. після падіння в 2022 р.
- У 2022-2023 рр. страхова організація АТ «СК «АРКС» не укладала договорів перестрахування, про що свідчить те, що не було здійснено передачу внесків в перестрахування. Показники частки участі перестраховиків та частки участі перестраховиків у страхових резервах АТ «СК «АРКС» знаходяться в допустимих межах (від 0 до 50%), і спостерігається тенденція до зростання, що свідчить про зростання ролі перестрахування, можливо у звязку із загальним спадом економіки внаслідок війни.
- Оцінка фінансової надійності із використанням тестів раннього попередження демонструє тенденцію до зниження в 2021 – 2022 рр., тому АТ «СК «АРКС» має вжити необхідних заходів щодо підвищення фінансової надійності.

2. Оцінка стану фінансової безпеки страхової компанії із застосуванням багатофакторної дискримінантної моделі відповідно до Рекомендацій НБУ показав, шо в 2021 р. страхова компанія АТ «СК «АРКС» належала до 1 класу, що свідчить про достатній фінансовий стан. Проте в 2022 р. ситуація погіршилась, і в 2022 р. АТ «СК «АРКС» набуває 3-го класу, а в 2023 р.. відновлю.є позиції та перейшла до 2-го класу, для якого характерним є добрий фінансовий стан. Погіршення не є критичним, але для усунення небезпечної тенденції необхідно вжити певних заходів.

3. Результати моделювання із використанням функції Харрінгтона показали, що у 2021 р. інтегральний показник фінансової безпеки АТ «СК «АРКС» відповідав рівню фінансової безпеки «добре», але впродовж 2022–2023 рр. ситуація погіршилась, і рівень фінансової безпеки стає задовільним, що могло бути пов’язаним із різними несприятливими зовнішніми факторами: політичною нестабільністю, карантинними заходами тощо. Є перспективним застосування моделювання, оскільки можна визначати і врахувати показники, які впливають на рівень фінансової безпеки страхової організації, і крім того, можна отримати кількісну оцінку рівня фінансової безпеки, яку можна порівняти із граничними значеннями.

4. За допомогою SWOT-аналізу проведено оцінку ефективності діяльності АТ «СК «АРКС» та виявлено фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, які впливають на ефективність діяльності компанії. За результатами проведеного SWOT-аналізу рівня фінансової безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС», рекомендовано застосувати стратегію стабілізації.

3 ОПТИМІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АТ «СК «АРКС»

3.1 Оцінка потенціалу системи фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС»

Потенціал фінансово-економічної безпеки страхової організації відображає поточні і майбутні можливості системи забезпечення фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС» досягати та підтримувати необхідний для існування та розвитку рівень.

Метою формування потенціалу сприяє забезпеченню фінансово-економічної безпеки страховика за рахунок не лише накопичення достатньої величини ресурсів, а і за рахунок максимально ефективного їх використання, що дозволило компаніїї опиратись загрозам внутрішнього та зовнішнього середовища. Таким чином забезпечується ефективне та безпечне функціонування страхової організації [69].

Під «потенціалом фінансово-економічної безпеки» необхідно розуміти здатність страхової організації протистояти загрозам. Однак, зауважимо, що для визначення потенціалу фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» необхідно і доцільно залучити не лише кількісні, але і якісні показники.

Для оцінки потенціалу фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» використаємо підхід, запропонований в роболті Сас Б.В. [75], який полягає у визначенні індикаторів основних сколадових фінансово-економчіної безпеки страховика. Особливістю такого підхода є те, що до оцінки залучаються не лише кількістні, а і якісні показники, яким присвою.ється лінгвістична оцінка, і яка за допомогою спеціальних таблиць переводиться у оцінку кількісну, що дає можливість отримати кількісне значення індикатора фінансово-економічної безпеки.

Завдання формування потенціалу фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» можна вирішити за умови визначення складу індикаторів, що характеризують кожну з його складових [69, 75] (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Складові потенціалу економічної безпеки АТ «СК «АРКС»

Складові потенціалу	Змістова характеристика складових потенціалу
Фінансова складова	Характеризує можливість АТ «СК «АРКС» протистояти загрозам порушенню фінансової стійкості та врівноваженості руху коштів
Техніко-технологічна складова	Характеризує можливість АТ «СК «АРКС» протистояти загрозам здійснення науково-технічної та організаційної діяльності з вирішення завдань надання високої якості послуг.
Операційна складова	Характеризує можливість АТ «СК «АРКС» протистояти загрозам отримання максимально можливого результату.
Інформаційна складова	Характеризує можливість АТ «СК «АРКС» протистояти інформаційним загрозам, що забезпечують реалізацію функцій управління та підготовку рішень стосовно безпечного розвитку.
Кадрова складова	Характеризує можливість АТ «СК «АРКС» протистояти загрозам кадрової забезпеченості.
Складова менеджменту фінансово-економічної безпеки	Характеризує можливість АТ «СК «АРКС» протистояти загрозам процесу управління фінансово-економічною безпекою.

Для порівняння оцінки складових потенціалу фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» з оцінками її загроз використаємо чотири рівні оцінювання [69]:

- економічно безпечний рівень (найвищі значення показників);
- нормальний рівень (показники в межах порогових значень);
- нестійкий рівень (перевищується порогове значення більшості показників);
- критичний рівень (порушуються усі порогові значення показників).

Для оцінки використаємо кількісно-лінгвістичну універсальну шкалу (табл. Д.1, ДОДАТОК Д).

Використання лінгвістичної шкали для оцінювання потенціалу фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» зумовлено тим, що її застосування дозволить отримати узагальнені результати експертної оцінки рівнів фінансово-економічної безпеки за складовими та на їх основі обчислити інтегральний показник.

Встановити переваги об'єкту шляхом порівняння усіх можливих пар дозволяє метод попарних порівнянь, який передбачає, що показники вагомості складових потенціалу фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» визначаються як середні значення за отриманими експертними оцінками. Результати застосування цього методу представлено у вигляді матриці [69, 75] (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Матриця попарних порівнянь складових потенціалу фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС»

	Фінансова	Техніко-технологічна	Інформаційна	Кадрова	Складова менеджменту	Сукупна частота переваг за рядками	Сукупна частота переваг за стовпцями	Сукупна частота переваг	Вагомість складових
Фінансова		3	1	1	7	2	0	2	0,18
Техніко-технологічна			2	4	7	2	1	3	0,16
Інформаційна				6	6	1	2	3	0,09
Кадрова					5	1	0	1	0,24
Менеджменту економічної безпеки						1	2	2	0,12
Разом									1,00

Для визначення інтегрального показника потенціалу фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» обчислимо коефіцієнти вагомості окремих складових безпеки. Вибір такого методу обробки обгрунтуємо тим, що переважна більшість складових фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» характеризується в більшій ступені якісними показниками, які є слабко

формалізованими та містять як кількісні, так і якісні характеристики окрім фінансової складової, яка, в свою чергу, оцінюється кількісними індикаторами.

Індикатори основних складових потенціалу фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» рекомендовано оцінити за допомогою лінгвістичних оцінок. Характеристика та рекомендації щодо лінгвістичного оцінювання перелічених індикаторів представлені в табл. Д.2-Д.7 (ДОДАТОК Д).

Техніко-технологічна складова потенціалу фінансово-економічної безпеки характеризує здатність страхової організації АТ «СК «АРКС» протистояти потенціальним або існуючим загрозам здійснення науково-технічної та організаційної діяльності [69].

Інший підхід до визначення технологічної безпеки полягає в оцінюванні рівня інноватівності технологій, продукції (послуг), зокрема застосування новітніх цифрових та інноваційних технологій, а також діджіталізації процесів страхування. При цьому доцільно застосувати якісні показники характеристики складової фінансово-економічної безпеки (табл.3.3):

Таблиця 3.3 – Оцінювання якісних індикаторів техніко-технологічної складової потенціалу економічної безпеки АТ «СК «АРКС»

Індикатори	Оцінка	Лінгвістична оцінка	Відносна оцінка
1. Системність планування впровадження нових технологій	Складаються короткострокові плани впровадження нових технологій	Нормальний	0,71
2. Ступінь використання моніторингу сучасних технологій	Систематично проводиться моніторинг сучасних технологій та розглядається можливість їх залучення	Економічно безпечний	0,78
3. Ступінь прогресивності технологій у порівнянні з конкурентами	Відстежуються останні технологічні досягнення	Економічно безпечний	0,78
Рівень потенціалу		Економічно безпечний	0,76

Призначенням техніко-технологічної складової є забезпечення процесу безперервного та активного впровадження інноваційних технологій, моніторинг

технологій, які застосовуються у страховика, порівнянні технологій АТ «СК «АРКС» з новітніми технологіями, що з'являються на страховому ринку та технологіями, що використовують конкуренти.

Кадрова складова визначає спроможність АТ «СК «АРКС» протистояти потенціальним та існуючим загрозам, пов'язаних із кадровою забезпеченістю та кадровою політикою, що передбачає врахування впливу плинності кадрів, рівня кваліфікації та рівня освіти. Слід зазначити, що застосування якісних показників кадрової складової потенціалу фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» дозволить отримати більш точну оцінку кадрової складової [69] (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Якісні індикатори кадрової складової потенціалу економічної безпеки АТ «СК «АРКС»

Індикатори	Оцінка	Лінгвістична оцінка	Відносна оцінка
1. Наявність стратегії управління кадрами	Стратегія розроблена, проте відповідає стратегії АТ «СК «АРКС» частково. Відсутня чітко визначена періодичність її перегляду	Нормальний	0,73
2. Наявність критеріїв ефективності управління кадрами	Критерії розроблені. Регулярно не переглядаються. Підвищення кваліфікації персоналу не оцінюється	Нормальний	0,70
3. Ступінь ефективності управління кадрами в порівнянні з конкурентами	Не гірше ніж у конкурентів	Нормальний	0,71
4.Репутація організації як роботодавця	Репутація добра	Нормальний	0,71
Рівень потенціалу		Нормальний	0,72

Однак поряд із кількісними показниками (коефіцієнт плинності кадрів, питома вага працівників, що закінчили вищі навчальні заклади III та IV рівнів акредитації; питома вага працівників, що підвищили кваліфікацію впродовж року), доцільно врахувати і якісні характеристики рівня потенціалу кадрової безпеки.

Важливим показником системи оцінки кадрової складової є коефіцієнт плинності кадрів, який визначає сталість персоналу страхової компанії за певний період і є одним з найважливіших показників оцінки діяльності АТ «СК «АРКС». Для інших показників кадрової складової також не встановлено нормативні значення [75].

Складова потенціалу менеджменту фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» визначає здатність страхової організації до інтеграції, координації та керівництва різними видами функціональної діяльності для вирішення поставлених завдань та протистояння загрозам фінансово-економічної безпеки [69, 75] (табл. 3.5).

Таблиця 3.5 – Оцінювання якісних характеристик складової потенціалу менеджменту фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС»

Індикатори	Оцінка	Лінгвістична оцінка	Відносна оцінка
1.Організаційний клімат	Сприяє змінам через довгий період незадовільних результатів	Нормальний	0,70
2. Систематичність планування діяльності	Складаються короткострокові плани діяльності	Нормальний	0,69
3. Орієнтація дій менеджменту по відношенню до проблем	Дії плануються, що зводить до мінімуму потенційні проблеми	Нормальний	0,72
4. Якість інформації, що використовується для управлінських рішень	Проводяться дослідження внутрішнього та зовнішнього середовища з метою зрозуміти причину ситуації і проблеми глибше, ніж поверхневе уявлення	Економічно безпечний	0,79
5. Ступінь командної роботи і співпраці	З боку керівництва проводяться дії, спрямовані на розвиток командної роботи, проте недостатньо використовується наділення повноваженнями	Нормальний	0,73
Рівень потенціалу		Нормальний	0,74

Отже, за наведеними таблицями, можна зробити висновок, що за основними складовими потенціалу менеджменту фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС», рівень потенціалу є нормальним.

Інформаційна складова є визначальною для АТ «СК «АРКС» з точки зору отримання необхідної, повної, точної та адекватної інформації для прийняття управлінських рішень щодо управління страховою організацією, та передбачає наявність і активне застосування відповідних алгоритмів та аналітичних інформаційних процедур з перетворення даних в корисну інформацію, а також засобів розповсюдження її у відокремлених структурних підрозділах АТ «СК «АРКС» [69, 75] (табл. 3.6):

Таблиця 3.6 – Оцінювання якісних характеристик інформаційної складової потенціалу фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС»

Індикатори	Оцінка індикатора	Лінгвістична оцінка	Відносна оцінка
1. Ступінь ефективності інформаційної системи для прийняття управлінських рішень	У розпорядженні керівництва є повна, формалізована інформація. Непотрібна інформація видаляється	Економічно безпечний	0,75
2. Відповідність звітності інформаційним потребам	Звітність ведеться відповідно до поточних планів	Економічно безпечний	0,73
3. Можливий обсяг доступної інформації в день	Інформаційна система побудована таким чином, що поточна інформація широко використовується для оперативного управління	Економічно безпечний	0,70
4. Частка управлінських функцій, які виконуються з використанням інформаційних технологій	Автоматизовано виконання управлінських завдань за всіма основними направленнями: бухгалтерський облік, управління технологічними процесами, управління персоналом, управління якістю	Економічно безпечний	0,75
Рівень потенціалу		Економічно безпечний	0,73

Система інформаційних ресурсів АТ «СК «АРКС» (внутрішніх та зовнішніх), які забезпечують реалізацію основних функцій управління страховою організацією та процесів прийняття рішень стосовно визначення основних напрямків безпечного розвитку страховика складає інформаційну складову потенціалу фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС».

Отже, для отримання кількісної оцінки значення потенціалу фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС», визначені вище якісні характеристики за кожною складовою потенціалу фінансово-економічної безпеки перетворюються із застосуванням кількісно-лінгвістичної шкали.

За кожною окремою складовою розрахунок потенціалу фінансово-економічної безпеки здійснюється за формулою [75]:

$$\Pi i = \sum_{i=1}^{n} \Pi_{ij} / \Pi_{imax}, \quad (3.1)$$

де Π_i – потенціал і-ої складової; Π_{ij} – значення j-го індикатора і-ої складової потенціалу фінансово-економічної безпеки; n – кількість індикаторів, що характеризують і-ту складову потенціалу економічної безпеки; Π_{imax} – максимальне значення потенціалу і-ої складової.

Зазначимо, що максимальне значення потенціалу і-ої складової фінансово-економічної безпеки визначається виходячи з кількості показників та максимально можливого значення кожного показника за основними складовими.

Наступним етапом після проведення визначення якісних показників складових потенціалу фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС», подальших перетворень у кількісні значення кількісно-лінгвістичної шкали, розрахунку часткових значень потенціалу за кожної складовою, є можливим обчислення інтегрального показника рівня потенціалу фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» за формулою [75]:

$$\Pi=\sum_{i=1}^{n} \Pi_i \cdot \mu_i, \quad (3.2)$$

де Π_i – значення потенціалу і-ї складової фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС»; μ_i – вагомість і-ої складової потенціалу фінансово-економічної безпеки.

Отже, використовуючи раніше обчислені значення складових потенціалу фінансово-економічної безпеки, розрахуємо інтегральний показник:

$$П=0,18\cdot Пф+0,16\cdot Пт +0,09\cdot Пі+0,24\cdot Пк+0,12\cdot ПМЕБ = 0,691 . \quad (3.3)$$

Отже, потенціал фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» можна визначити як економічно безпечний.

Використана методика оцінки рівня потенціалу фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» має певні переваги, які полягають у визначенні якісних та кількісних показників, що розширює коло даних, які можуть бути використані для оцінки, внаслідок чого стає можливим отримання більш точної та об’єктивної оцінки.

Слід зазначити, що загальні тенденції, які спостерігаються в сучасних умовах в страховій галузі, і негативно впливають на рівень фінансово-економічної безпеки компанії АТ «СК «АРКС» є спільними для страховиків в Україні: висока конкуренція, непривабливі умови для залучення інвестицій, пов’язані із складною економіко-політичною ситуацією в країні, зокрема із військовими діями.

Успішний вибір методик оцінювання ефективності стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» має забезпечити для страховика можливість розширення діяльності та перспективи розвитку на страховому ринку України. Доцільними вважаємо подальші дослідження та вдосконалення в розробці сучасних підходів до розробки та оцінки ефективності стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС».

Слід зазначити, що на потенціал фінансово-економічної безпеки страховика впливає низка внутрішніх (виробництво та його технологія, інновації, потенціал персоналу та управління, інвестиційна активність тощо) та зовнішніх факторів (економічна політика держави, нормативно-правове забезпечення, кон'юнктура ринку, стратегія розвитку держави, податкові та відсоткові ставки, інвестиційна активність, споживчий ринок, розвиток цифрового середовища).

3.2 Оцінка успішності реалізації стратегії фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС»

При розробці стратегії забезпечення економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС» необхідно враховувати велику кількість різноманітних та взаємопов'язаних між собою факторів. Проте проблемою в цьому випадку є те, що ці взаємозв'язки є нечіткими і не всі фактори є очевидними. Оскільки економіко-політична ситуація в Україні постійно змінюється, багато факторів є не вимірюваними і є невідомими, тому керівники підприємств змушені діяти в умовах недостатності та недостовірності поточної інформації.

Стратегія забезпечення економічної безпеки АТ «СК «АРКС» має ґрунтуватись на об'єктивних закономірностях розвитку фінансових відносин, визначати мету і завдання всієї системи забезпечення фінансово-економічної безпеки, орієнтуватися на розробку і послідовне здійснення заходів щодо закріплення і розвитку позитивних процесів і подолання негативних тенденцій у сфері фінансових відносин. При цьому мають бути визначені найближчі і перспективні цілі даної стратегії та механізми їх реалізації.

До стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» пред'являються певні вимоги [72]:

− реальність – відповідність ситуації, цілям, технічному та економічному потенціалу, досвіду та навичкам працівників і менеджерів, культурі, яка існує в системі управління;

− логічність, внутрішня цілісність, несуперечливість окремих елементів, підтримка ними один одного, що породжує синергічний ефект;

− етичність, моральність – реалізація стратегії не повинна допускати дії, що суперечать нормам моралі і права;

− сумісність із середовищем – стратегія перебуває під впливом змін у середовищі страхової організації й сама може формувати ці зміни;

− виправдана ризиковість;

− спрямованість на досягнення конкурентних переваг, досягнення успіху;

− врахування інтересів суспільства в цілому, місцевої влади, акціонерів, ділових партнерів, персоналу, особливості галузі і місця страхової організації в ній;

− альтернативність – стратегія обирається із декількох варіантів.

При розробці стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС» мають бути враховані стратегічні плани керівництва акціонерним товариством, що досить суттєво обмежує можливості стратегічного планування на регіональному рівні.

Проте якщо цілі управління АТ «СК «АРКС» (бажаний стан об'єкта або бажаний результат функціонування) збігаються із цілями, що переслідуються суб'єктом управління в процесі його управлінської діяльності, то цей суб'єкт орієнтований на більш ефективне управління з точки зору досягнення цілей.

Виходячи із цього, також можна запропонувати такі маркетингові заходи:

− не скорочувати видатки на службу маркетингу;

− переформатувати продуктову стратегію, приділяти більшу увагу інноваційним проектам;

− оптимізувати продуктовий асортимент, відмовитися від послуг, які не приносять доходу;

− зробити гнучкішим ціноутворення, переглянути систему знижок і бонусів;

− зменшити видатки на коштовні рекламні кампанії, приділяти увагу малобюджетному маркетингу та застосуванню інформаційних систем, зокрема технологіям CRM-маркетинга;

− здійснювати постійний моніторинг та прогноз розвитку ринку щодо перспективи відродження окремих його сегментів;

− проводити оперативні маркетингові дослідження;

− особливу увагу приділяти програмам лояльності та прямому маркетингу.

Застосування запропонованих заходів сприятиме нормалізації фінансових показників діяльності АТ «СК «АРКС» та підвищенню рівня фінансово-економічної безпеки страхової організації.

Вважаємо, що для оцінювання ефективності стратегії фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС» недостатньо визначати тільки її стан та зміни, необхідно також розмежовувати етапи аналізу та функції окремих складових системи економічної безпеки.

Наступним після вибору стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС» є етап перетворення її в дію. Реалізація стратегії є найменш формалізованою частиною стратегічного управління й найбільш невизначеною з погляду кінцевого результату.

Реалізація обраної стратегії фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС» пов'язана зі здійсненням стратегічних змін. Основним завданням стратегії є досягнення ситуації, коли можна було вписатися в навколишнє економічне середовище й відповідати йому.

У процесі реалізації стратегії страхова організація може зіштовхнутися з деякими проблемами, які необхідно вирішувати шляхом стратегічних змін, оскільки страхова організація функціонує в динамічному оточенні, можна стверджувати, що дуже часто виникають обставини, які роблять коригування стратегії необхідними. Це відбувається в умовах, коли заплановані стратегічні заходи не спрацьовують, іноді – коли є помилки щодо прогнозування розвитку ситуації, тому можна стверджувати, що навіть обґрунтована, добре впроваджувана стратегія іноді потребує часткового покращення.

Основним в управлінні розвитком страхової організації виступає вміння бачити процес досягнення цілей діяльності страхової організації в динаміці. Для ефективного розвитку страхової організації найважливіше значення набуває швидкість змін.

Основним питанням при цьому є досягнення рівноваги між змінами й стабільністю. Зміни в страховій організації здійснюються з метою створення

умов, необхідних для реалізації обраної стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки.

В умовах невизначеності та нестабільності зовнішнього середовища для підвищення успішності діяльності страхової організації недостатньо спланувати та реалізувати модель дій. Розроблена система стратегічного планування передбачає постійну перевірку та коригування стратегії фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС» відповідно до змін, що відбуваються в межах зовнішнього та внутрішнього середовищ.

Успіх реалізації розробленої стратегії фінансово-економічної безпеки страхової організації залежить від діючої системи стратегічного контролю, який здійснюється протягом періоду дії стратегії та передбачає аналіз і оцінювання виконання стратегічних рішень страхової організації з точки зору відповідності стратегічного плану і ступеня досягнення стратегічних цілей.

Процес оцінювання ефективності системи фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС» повинен відбуватися в певній послідовності етапів оцінювання.

Дослідники, зокрема Дем’янчук М. [74] наголошують на необхідності оцінювання стратегії фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС», яке відбувається шляхом порівняння результатів діяльності з цілями, до того ж оцінка по суті є механізмом зворотного зв'язку для коригування стратегії.

Зазначимо, що з метою підвищення ефективності оцінювання стратегії фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС» потрібно проводити системно та безперервно.

Проблема оцінювання стратегічної позиції страхової організації сконцентрована на питаннях ефективності стратегії фінансово-економічної безпеки, сильних та слабких сторонах страхової організації, її конкурентоспроможності за цінами та витратами, конкурентній позиції, стратегічних результатах при реалізації стратегії, дієвості стратегії з точки зору провідних сил у галузі, відповідності стратегії ключовим факторам успіху в

галузі, захищеності стратегії від п'яти сил конкуренції, напрямкам, у яких стратегія не може адекватно захистити страхову організацію від зовнішніх погроз і внутрішніх слабкостей, наявності конкурентних переваг [70].

Оцінювання обраної стратегії фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС» слід здійснювати на основі результатів її реалізації, що визначається показниками діяльності страхової організації страхової організації.

При цьому необхідно врахувати основні концептуальні посилання оцінювання стратегії:

− використання ситуаційного підходу до добору показників;

− розгляд страхової організації страхової організації як відкритої системи й визначення зовнішньої і внутрішньої успішності; використання узагальнюючих показників досягнення результатів;

− доповнення економічних показників ефективності показниками поведінки страхової організації (рис. 3.1), (де враховується $I_{КСП}$ - індекс конкурентоспроможності страхової організації, який розраховується після проведення експертного оцінювання показників зовнішньої та внутрішньої успішності стратегії).

Обґрунтований підхід до коригування стратегії фінансово-економічної безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС» полягає в такому [70]:

1. В процесі реалізації стратегії здійснюється діагностика стану внутрішнього середовища з метою виявлення слабких місць та конкурентних переваг страхової організації АТ «СК «АРКС» та оцінювання результатів діагностики.

2. Далі здійснюється та приймається одне з трьох рішень: продовження реалізації стратегії, її коригування, оцінювання успішності стратегії страхової організації АТ «СК «АРКС».

3. Оцінювання успішності стратегії фінансово-економічної безпеки страхової організації передбачає розрахунок показників внутрішньої та

Рисунок 3.1 – Схема оцінки успішності реалізації стратегії фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС»

зовнішньої успішності стратегії, яку пропонуємо здійснювати шляхом порівняння планових та фактичних показників діяльності страхової організації.

На їх основі формують інтегральні показники успішності стратегії ($I_{ВУС}$, $I_{ЗУС}$), що розраховують за формулами [70]:

$$I_{ЗУС} = \sqrt[n]{\prod_1^n П_{ЗУС}} \quad (3.4)$$

$$I_{ВУС} = \sqrt[n]{\prod_1^n П_{ВУС}} \quad (3.5)$$

де $П_{ВУС}$ – показники внутрішньої успішності стратегії; $П_{ЗУС}$ – показники зовнішньої успішності стратегії; n – кількість показників, що використані для оцінювання.

Зовнішня успішність стратегії фінансово-економічної безпеки страхової організації страхової організації АТ «СК «АРКС» відображає ступінь відповідності діяльності страхової організації вимогам зовнішнього оточення та адаптивності до змін, що відбуваються в зовнішньому середовищі [68].

Внутрішня успішність стратегії фінансово-економічної безпеки страхової організації відображає відповідність результатів, яких досягла підприємство, поставленим цілям.

Зокрема, для оцінювання внутрішньої та зовнішньої успішності стратегії фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» можна запропонувати використати показники внутрішньої успішності (обсяг надходжень страхових внесків; чистий прибуток; собівартість страхових послуг тощо) та показники зовнішньої успішності (кількість укладених договорів; темпи змін страхового ринку; рентабельність продажів страхових послуг).

4. На основі поєднання оцінювання внутрішньої та зовнішньої успішності стратегії фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС» та оцінювання досягнення цілей будується матриця інтегральної оцінки стратегії (рис. 3.2) [70].

Розраховані значення внутрішньої та зовнішньої успішності стратегії оцінюються за отриманими за допомогою експертних методів градаціями: від 0 до 0,4 – низький рівень успішності; від 0,5 до 0,7 – середній рівень успішності; від 0,8 до 1 – високий рівень успішності [70].

5. У результаті формується висновок про успішність стратегії фінансово-економічної безпеки страхової організації, який відображає три варіанти подій: перегляд стратегії; коригування стратегії; продовження реалізації обраної стратегії.

6. На останньому етапі розробляється система заходів, які будуть спрямовані на зміну цілей чи на коригування стратегії досягнення цих цілей.

Рисунок 3.2 – Матриця інтегральної оцінки стратегії фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС»

Стратегічні зміни – це основний конструктивний зміст стратегії. Саме стратегічні зміни є основними носіями нової якості в ході розвитку страхової організації. Саме стратегічні зміни являють собою ключовий об'єкт управління в процесі реалізації стратегії. Стратегічні зміни в страховій організації АТ «СК «АРКС» мають стосуватися стратегічного плану, що потребує зміни термінів здійснення стратегічних заходів, формування нових заходів реалізації стратегії, виключення недоцільних заходів. По-перше, це стосується зміни термінів здійснення маркетингових програм (з 1 до 1,5 року) та програм із освоєння нової техніки та технології (з 0,5 до 1 року), що має дозволити робітникам страхової організації ефективніше здійснити ці програми. По-друге, до нових стратегічних заходів необхідно додати заходи, пов'язані зі здійсненням науково-технічних розробок, рекламних заходів, з покращенням рівня інформаційного потенціалу страхової організації.

Висновки до розділу 3

1. Визначено принципи та сформульовано напрямки формування стратегії забезпечення економічної безпеки АТ «СК «АРКС». Підприємству АТ «СК «АРКС» рекомендовано здійснювати вибірково-посилюючу стратегію, яка, зокрема передбачає проведення заходів посилення однієї з компонент економічної безпеки страхової організації, значення якого є недостатнім.

2. Потенціал забезпечення економічної безпеки полягає в інтегральному відображенні (оцінці) поточних і майбутніх можливостей системи економічної безпеки досягати та підтримувати необхідний для існування та розвитку рівень економічної безпеки.

3. Оцінка потенціалу економічної безпеки АТ «СК «АРКС» здійснена шляхом оцінки потенціала економічної безпеки кожної складової безпеки. Для цього застосовано експертний метод із наступною проекцією одержаних результатів на кількісно-лінгвістичну універсальну шкалу.

4. Показано, що за розрахованим значенням інтегрального показника потенціал економічної безпеки АТ «СК «АРКС» є економічно безпечним.

ВИСНОВКИ

Фінансова безпека страхової компанії – забезпеченість страховика фінансовими ресурсами необхідними для виконання своїх зобов’язань, а також задоволення потреб власників та персоналу, основними рисами якої є: рівноважний та стійкий фінансовий стан; ефективній діяльності суб’єкта підприємництва; нейтралізація кризи та запобігання банкрутству.

Систему управління фінансовою безпекою доцільно розглядати як сукупність таких основних складових: організаційна структура; суб’єкти управління (управлінські кадри); механізм управління; об’єкт управління; функції управління; процес управління.

Акціонерне товариство АТ «СК «АРКС» – універсальна компанія з багаторічним досвідом роботи. Має ліцензії на всі види обов'язкового й добровільного страхування, успішно реалізує понад 40 видів страхових продуктів.

Аналіз фінансового стану страхової організації АТ «СК «АРКС» дозволив зробити наступні висновки:

- у 2022 рр. обсяг загальної суми надходжень страхових платежів зменшився, у порівнянні із 2021 р., що пов’язано із початком військових дій на території України. Хоча, у 2023 р. зростання обсягу страхових премій відновилось і перевищило рівень 2021 р. і досягло 3691795 тис. грн.
- подібна динаміка спостерігається щодо зміни величини страхових резервів впродовж досліджуваного періоду. У 2023 р. продовжується тенденція зростання обсягу страхових резервів. Тобто страхова компанія має достатні резерви для виконання майбутніх зобов'язань за страховими контрактами.
- аналогічно змінювалась величина виплат страхових виплат. З 2021 р. по 2022 р. страхові виплати зменшились до рівня 1029275 тис.грн., а у 2022 р. знову спостерігаємо зростання до 1382682 тис.грн..

- у 2022 р. відбулось падіння розміру страхових резервів і поступове зростання у 2023 р., що свідчить про відновлення обсягів страхових операцій після початку військових дій.
- період 2021–2023 рр. характеризується незначним зменшенням показників ліквідності страхової організації АТ «СК «АРКС», що пов'язане із збільшенням поточних зобов'язань. При цьому значення коєфіцієнтів ліквідності є достатніми та відповідними встановленним нормативним даним.
- аналіз показників фінансової стійкості свідчить про недостатній рівень фінансової стійкості АТ «СК «АРКС». Таку ситуацію можна вважати наслідком негативного впливу військових дій на території України, хоча є ознаки початку відновлення діяльності компанії.
- рівень показників рентабельності компанії АТ «СК «АРКС» знижений, що може свідчити про неефективне використання ресурсів.
- показник рентабельності страхових операцій зріс у 2022-2023 рр. Також потрібно відмітити, що рівень виплат впродовж 2022-2023 рр змінювався незначно.
- у 2023 р. фінансовий стан страхової компанії АТ «СК «АРКС» відновився після деякого падіння у 2022 р. за рахунок збільшення страхових резервів, загальних доходів компанії, ефективної тарифної та маркетингової компанії дещо покращився.
- впродовж 2021–2023рр. спостерігається незначне перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним запасом, а коефіцієнт платоспроможності відновився у 2023 р. після падіння в 2022 р.
- у 2022-2023 рр. страхова організація АТ «СК «АРКС» не укладала договорів перестрахування, про що свідчить те, що не було здійснено передачу внесків в перестрахування. Показники частки участі перестраховиків та частки участі перестраховиків у страхових резервах АТ «СК «АРКС» знаходяться в допустимих межах (від 0 до 50%), і спостерігається тенденція до зростання, що

свідчить про зростання ролі перестрахування, можливо у звязку із загальним спадом економіки внаслідок війни.

– оцінка фінансової надійності із використанням тестів раннього попередження демонструє тенденцію до зниження в 2021 – 2022 рр., тому АТ «СК «АРКС» має вжити необхідних заходів щодо підвищення фінансової надійності.

Оцінка стану фінансової безпеки страхової компанії із застосуванням багатофакторної дискримінантної моделі відповідно до Рекомендацій НБУ показав, шо в 2021 р. страхова компанія АТ «СК «АРКС» належала до 1 класу, що свідчить про достатній фінансовий стан. Проте в 2022 р. ситуація погіршилась, і в 2022 р. АТ «СК «АРКС» набуває 3-го класу, а в 2023 р.. відновлю.є позиції та перейшла до 2-го класу, для якого характерним є добрий фінансовий стан. Погіршення не є критичним, але для усунення небезпечної тенденції необхідно вжити певних заходів.

Результати моделювання із використанням функції Харрінгтона показали, що у 2021 р. інтегральний показник фінансової безпеки АТ «СК «АРКС» відповідав рівню фінансової безпеки «добре», але впродовж 2022–2023 рр. ситуація погіршилась, і рівень фінансової безпеки стає задовільним, що могло бути пов’язаним із різними несприятливими зовнішніми факторами: політичною нестабільністю, карантинними заходами тощо. Є перспективним застосування моделювання, оскільки можна визначати і врахувати показники, які впливають на рівень фінансової безпеки страхової організації, і крім того, можна отримати кількісну оцінку рівня фінансової безпеки, яку можна порівняти із граничними значеннями.

За допомогою SWOT-аналізу проведено оцінку ефективності діяльності АТ «СК «АРКС» та виявлено фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, які впливають на ефективність діяльності компанії. За результатами проведеного SWOT-аналізу рівня фінансової безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС», рекомендовано застосувати стратегію стабілізації.

Оцінка стану фінансової безпеки страхової компанії із застосуванням багатофакторної дискримінантної моделі відповідно до Рекомендацій НБУ показав, шо в 2017 р. страхова компанія АТ «СК «АРКС» належала до 1 класу, що свідчить про достатній фінансовий стан. Проте в 2018–2019 рр. ситуація дещо погіршилась, і АТ «СК «АРКС» перейшла до 2-го класу, для якого характерним є добрий фінансовий стан. Погіршення не є критичним, але для усунення небезпечної тенденції необхідно вжити певних заходів.

Результати моделювання із використанням функції Харрінгтона показали, що у 2017 р. інтегральний показник фінансової безпеки АТ «СК «АРКС» відповідав рівню фінансової безпеки «добре», але впродовж 2018–2019 рр. ситуація погіршилась, і рівень фінансової безпеки стає задовільним, що могло бути пов’язаним із різними несприятливими зовнішніми факторами: політичною нестабільністю, карантинними заходами тощо. Вважаємо перспективним застосування оцінки фінансової безпеки страхової організації із застосуванням моделювання, оскільки можна визначати і врахувати показники, які впливають на рівень фінансової безпеки страхової організації, і крім того, можна отримати кількісну оцінку рівня фінансової безпеки, яку можна порівняти із граничними значеннями.

За допомогою SWOT-аналізу проведено оцінку ефективності діяльності АТ «СК «АРКС» та виявлено фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, які впливають на ефективність діяльності компанії. За результатами проведеного SWOT-аналізу рівня фінансової безпеки страхової організації АТ «СК «АРКС», проведено її позиціонування в матриці стратегій управління фінансово-економічною безпекою і рекомендовано застосувати стратегію стабілізації. Визначено принципи та сформульовано напрямки формування стратегії забезпечення економічної безпеки АТ «СК «АРКС». Підприємству АТ «СК «АРКС» рекомендовано здійснювати вибірково-посилюючу стратегію, яка, зокрема передбачає проведення заходів посилення однієї з компонент економічної безпеки страхової організації, значення якого є недостатнім.

Потенціал забезпечення економічної безпеки полягає в інтегральному відображенні (оцінці) поточних і майбутніх можливостей системи економічної безпеки досягати та підтримувати необхідний для існування та розвитку рівень економічної безпеки.

Оцінка потенціалу економічної безпеки АТ «СК «АРКС» здійснена шляхом оцінки потенціала економічної безпеки кожної складової безпеки. Для цього застосовано експертний метод із наступною проекцією одержаних результатів на кількісно-лінгвістичну універсальну шкалу Харінгтона.

Показано, що за розрахованим значенням інтегрального показника потенціал економічної безпеки АТ «СК «АРКС» є економічно безпечним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ситник Н., Тишковець М. Фінансово-економічна безпека страхової компанії та її забезпечення. *Економіка та суспільство*. 2022. № (38). URL : https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-7. (Дата звернення 12.09.2024)

2. Гончаренко А.С., Зачосова Н.В., Коваль О.В. Стратегічні аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових компаній у контексті розвитку конкурентоспроможного ринку страхових послуг. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. *Серія Економічні науки*. 2020. No 2. С. 160–168. URL : http://eprints.cdu.edu.ua/4035/1/visnik2020-2_160-168.pdf. (дата звернення: 26.09.2024).

3. Chunytska I. I., Bohrinovtseva L. M. Osoblyvosti diialnosti strakhovykh kompanii na finansovomu rynku Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. Infrastruktura rynku. *Market infrastructure.* 2023. №71. URL : http://www.marketinfr.od.ua/uk/71-202. (дата звернення: 26.09.2024).

4. Братюк В.П. Фінансово-економічна безпека діяльності страхових організацій. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/211007269.pdf. (Дата звернення 2.09.2024).

5. Ситник Н., Михайлюк М. Загрози та ризики фінансової безпеки страхового ринку України в умовах війни. *Молодий вчений*. 2023. №5 (117). С. 169-173. URL : https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-5-117-33.

6. Єрмошенко А.М. Співвідношення основних категорій фінансової безпеки страхових організацій. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/58548/5/Yermoshenko_Finansova_bezpeka.pdf (Дата звернення 2.09.2024).

7. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : монографія. Київ. КНТЕУ. 2004. 759 с.

8. Trainar P. Assurance, stabilité financière et risque systémique. URL : URL: https://www.aef.asso.fr/issues/journaloffinancialeconomics/

101lerisquesystemique/2insurancefinancialstabilityandsystemicrisk. (Дата звернення 2.09.2024).

9. Trichet J. Financial stability and the insurance sector. Geneva pap risk insur issues pract. 2005. №30. P. 65–71. URL : Https://doi.org/10.1057/palgrave. gpp.2510021. (Дата звернення 2.09.2020).

10. Determining an insurance company's financial Strength and Stability. URL : https://www.aana.com/docs/defaultsource/insurancewebdocuments(all)2/ determingthefinancial.pdf?sfvrsn=f13246b1_0. (Дата звернення 2.09.2024).

11. Гладчук О. Фінансова безпека українських страхових компаній у сучасних реаліях. *Економіка та суспільство*. 2023. №55. URL : https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-40/ (Дата звернення 12.09.2024).

12. Бомба І. І. Управління безпековою діяльністю страхових компаній в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Львів, 2020. 20 с.

13. Омельчук Л. В. Сутнісні характеристики економічної безпеки страхової компанії з позиції теорії безпекознавства. *Ефективна економіка.* 2018. № 10. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/156.pdf. (Дата звернення 2.09.2024).

14. Масюк Ю. В. Особливості управління фінансово-економічною безпекою страхової компанії. *Ефективна економіка.* 2024. № 10. URL: https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4863/4906. (Дата звернення 2.09.2024).

15. Попроцький Н.О. Особливості управління фінансовою безпекою страхової компанії. URL: https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/06/104.pdf. (Дата звернення 2.09.2024).

16. Левковець Н. П., Бабич Л. М., Теслюк Н. П., Наконечна С. А., Гуцалюк О. І. Фінансова безпека страхових компаній в умовах інституційних змін. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9155 (дата звернення: 18.11.2024).

17. Юдіна С.В., Григор'єва Н.М., Чуприна О.Г. Механізм забезпечення фінансової безпеки страхової компанії. *ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО.* 2018. Випуск 17. С. 627-630.

18. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: «Растр-7», 2020. 384 с.

19. Кривошлик Т., Татаріна Т., Лещенко І. Сутність та місце фінансової безпеки страхової компанії у системі фінансової безпеки держави. *Підприємництво та інновації*. 2024. №32. С. 172-179. URL: https://doi.org/10.32782/2415-3583/32.26. (Дата звернення 2.09.2024).

20. Марченко О.М., Пушак Я.Я., Ревак І.О. Фінансова безпека держави : навч. посіб. Львів, 2020. 356 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2964/1/FinansovaBezpeka_30-04_2020.pdf. (Дата звернення 2.09.2024).

21. Богріновцева Л., Бондарук О., Ключка О. Фінансова безпека страхового ринку: теоретичний аспект. Acta Academiae Beregsasiensis. Economics. 2023. Вип. 4. С. 216–226. URL: https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe/article/view/91/104. (Дата звернення 2.09.2024).

22. Приступа Л.А., Возовик І.А. Концептуальні засади фінансового управління страховою компанією в сучасному бізнес-середовищ. Вісник Хмельницького національного університету. 2020. № 2. С. 125-129. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/25-1.pdf. (Дата звернення 2.09.2024).

23. Заволока Л. О., Сіліна І. С., Колєснік Є. О. Методи управління фінансовими ризиками страхової компанії. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/2_13_uk/47.pdf (Дата звернення 2.09.2024).

24. Глухова В., Крот Л. Управління ризиками діяльності страхових компаній в контексті фінансової безпеки. *Економіка та суспільство*. 2023. №54. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-81. (Дата звернення 2.09.2024).

25. Клапків Л. М., Клапків Ю. М., Свірський В. С. Фінансові ризики в діяльності страхових компаній: теоретичні засади, сучасні реалії та прагматизм управління: монографія. Івано-Франківськ, 2020. 171 с.

26. Лесюк С. Я. Управління фінансовими ризиками страховика. URL: https://api.dspace.khadi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/70de989c-1918-47ae-b446-6fed4f6da263/content. (Дата звернення 2.09.2024).

27. Cummins J. D., Phillips R. D., Stephen D. Smith Financial Risk Management in the Insurance Industry. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-010-0642-2_17. (Дата звернення 2.09.2024).

28. Santomero A.M., Babbel D.F. Financial Risk Management by Insurers: An Analysis of the Process. URL: https://www.jstor.org/stable/253730. (Дата звернення 2.09.2024).

29. Черняховський В. Чому НБУ слід змінити принципи регулювання страхового ринку в умовах війни. DELO.UA. 2023. URL: https://delo.ua/insurance/comu-nbu-slid-zminiti-principi-regulyuvannya-straxovogo-rinku-v-umovax-viini-413717/ (дата звернення: 22.09.2024).

30. Калугарь А. В., Кучерівська С. С. Особливості взаємодії учасників страхування в період війни. *Економіка та суспільство*. 2022. No 46. URL: ttps://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2022/1951 (дата звернення: 10.09.2024).

31. Фориншурер. Рейтинг страховий компаній. URL: https://forinsurer.com/ratings/life (Дата звернення 2.09.2024).

32. Ситник Н. С., Кравцова О. В. Оцінка фінансової безпеки страхового ринку в сучасних умовах. Бізнес Інформ. 2019. №10. С. 219–225. URL: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-10-219-225. (Дата звернення 2.09.2024).

33. Zavora T., Peretiata M. Financial security of an insurance company: assessment and directions of security. *Економіка і регіон*. 2019. Т. (2(73). С. 6-11. :https://doi.org/10.26906/EiR.2019.2(73).1620. (Дата звернення 2.09.2024).

34. Корват О.В. Методичні особливості оцінювання рівня безпеки страхового ринку. *ІНФРАСТРУКТУРА РИНКУ*. 2017. Випуск 6. С. 209-213.

35. Мельник О.І. Оцінка рівня фінансової безпеки страхового ринку України. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9732/1/35-37.pdf. (Дата звернення 2.09.2024).

36. Бобиль В. В., Топоркова О. А., Аберніхіна І. Г. Складові елементи економічної безпеки страхової компанії. URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/3020/3056. (Дата звернення 2.09.2024).

37. Смоляк В. А. Визначення факторів впливу на рівень фінансової безпеки страхової компанії. *Ефективна економіка.* 2016. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4981. (Дата звернення 2.09.2024).

38. Клочко Т. Фінансова безпека як умова фінансової стійкості страхової організації. *Економіка та суспільство*. 2021. №23. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-17. (Дата звернення 2.09.2024).

39. Журавка О. С., Діденко І.М., Колеснік І.М. Фактори впливу на фінансову безпеку страхових компаній. URL: https://elar.naiau.kiev.ua/items/3cf79806-0463-484e-a0d2-c460884da3ad/full

40. Горячева К.С. Оцінка рівня фінансової безпеки страхової організації. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/55127/5/Horiacheva_Finansova_bezpeka.pdf. (Дата звернення 2.09.2024).

41. Гринюк Н. Фінансова безпека підприємств України. URL: Irbis-nbuv.gov.ua. (Дата звернення 2.09.2024).

42. Саєнко М. Г. Стратегія страхової організації: підруч. Тернопіль: «Економічна думка». 2017. 390 с.

43. Балацький Є. О. Стратегія забезпечення фінансової безпеки підприємств: сучасні реалії. *Ефективна економіка*. 2015. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4237. (Дата звернення 2.09.2024).

44. Роменська А. С. Структура ефективного управління страховою компанією. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка».* 2020. Вип. 16. С. 536–542.

45. Череп О. Г., Урусова З. П., Урусов А. А. Управління фінансово-економічною безпекою підприємств в Україні. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки.* 2012. No 3 (61). С. 328-330.

46. Коленда Н. В., Матвійчук Н. М., Черчик Л. М., Наконечна Г. Я., Кумар А. Стратегічний підхід до управління фінансовою безпекою страхової організації. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2021. №4(35). С. 79–85.

47. Стратегія розвитку фінансового сектору України (2023). URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/ strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini (дата звернення: 25.09.2024).

48. Базилевич В. Д., Приказюк Н. В., Лобова О. М. Цифровізація у забезпеченні конкурентних переваг страхових компаній. *Економіка та держава*. 2020. № 2. С. 15-20.

49. Заволока Ю.М., Єфременко А.Г., Малашенко Ю.А. Особливості функціонування страхового ринку в умовах сучасної цифрової трансформації. *Економіка і держав*а. 2020. № 6. С. 102-106.

50. Мандра Н.Г., Лактіонова О.Ю. Необхідність цифрових технологій у бізнес-процесах страховиків. *Економічний простір.* № 154. 2020. С. 202-206.

51. Морозова Л. С., Маркуц Ю. І., Савченко Н. Г. Цифрові технологій на ринку страхових послуг. *Ефективна економіка*. 2022. № 8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_8_9. (Дата звернення 12.09.2024).

52. Fedorovych I. Key problems and directions of development of digitalization of the insurance market. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. 2022. Випуск 3 (70). С. 139-142.

53. Лункіна Т., Задорожна О. Діджиталізація страхових послуг в україні в умовах воєнних дій. URL :

https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11996/1/32-35.pdf. (Дата звернення 12.09.2024).

54. Устенко М., Руських А. Діджиталізація: основа конкурентоспроможності страхової організації в реаліях цифрової економіки. *Вісник економіки транспорту і промисловості.* 2019. № 68. С. 181-192.

55. Моташко Т. М. Розвиток світового ринку страхування в умовах діджиталізації. *Економіка.* 2019. № 5 (182). URL: http://dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2016/182-5/3. (дата звернення 12.09.2024).

56. Прокопчук О. Т. Особливості цифровізації страхового бізнесу в Україні. URL : https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11996/1/32-35.pdf. (Дата звернення 12.09.2024).

57. Дуляба Н., Обрамич О. Теоретичні засади дослідження сутності цифрової безпеки. *Економіка та суспільство*. 2023. №55. URL : https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-66. (Дата звернення 2.09.2024).

58. Yaneva T. Digital Transformation of Insurance Sector . Izvestia Journal of the Union of Scientists - Varna Economic Sciences. 2022. Series 10(1):97-104. URL : https://www.researchgate.net/publication/358988778_Digital_Transformation_of_Insurance_Sector (Дата звернення 02.08.2023).

59. Нєустроєв Ю., Єгорова-Гудкова Т., Острянко В. Аналіз впливу цифровізації економіки на систему економічної безпеки держави. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2020. №4 (60). С. 202–209. URL: https://doi.org/10.31732/2663-2209-2020-60-202-209. (Дата звернення 2.09.2024).

60. АТ «СК «АРКС». Офіційний сайт. URL: https://arx.com.ua/(Дата звернення 2.09.2024).

61. АТ «СК «АРКС». Фінансова звітність. URL: https://arx.com.ua/publichna-ta-finansova-informatsiya. (Дата звернення 2.09.2024).

62. Про страхування: Закон України № 2745III від 04.10.2001 р. зі змін. і доп. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/ 85/96%D0%B2%D1%80. (Дата звернення 2.09.2024).

63. Ткаченко Н. В. Розвиток перестрахування як важіль забезпечення фінансової стійкості страховиків. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2007_3_14. (Дата звернення 2.09.2024).

64. Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17.03.2005 № 3755. URL : http://expert-rating.com/data/upload/PI-ratings/rk_gosfinuslug_3755_strah.pdf. (Дата звернення 2.09.2024).

65. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова правління Національного банку України № 351 від 30.06.2016 р., URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text. (Дата звернення 2.09.2024).

66. Гриценко К. Г. Комплексна оцінка рівня фінансової безпеки страхової компанії. *Моделювання та інформаційні технології в економіці*. Черкаси: БрамаУкраїна, 2014. С. 407–418.

67. Петренко Л. М. Нечітко-множинна модель в управлінні фінансовою безпекою страхової організації. URL : https://core.ac.uk/reader/14713780. (Дата звернення 2.09.2024).

68. Дубницький В. Ю., Кобилін А. М., Кобилін О. А., Кушнерук Ю. І., Ходирєв О. І. Обчислення значень функції Харрінгтона (функції бажаності) при інтервальному визначенні її аргументів. *Сучасні інформаційні системи*. 2023. Т. 7, № 1. С. 71-81.

69. Трусова Н.В. Гривківська О.В. Формування потенціалу фінансової безпеки субєктів аграрного бізнесу. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2020. № 1(31). URL: https://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/2385/2285. (Дата звернення 2.09.2024).

70. Шпилик С. Управлінський інструментарій оцінювання ефективності впровадження конкурентної стратегії як механізму підвищення конкурентоспроможності страхової організації. URL: https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/53/25.pdf. (Дата звернення 2.09.2024).

71. SWOT-аналіз соціо-економіко-екологічного стану підприємств : конспект лекцій / укладач І. Ю. Аблєєва. Суми : Сумський державний університет, 2020. 233 с.

72. Головко О.Г., Орєхова К.В., Лофицька А.С Формування фінансової стратегії страхової компанії за стадіями її життєвого циклу. *СХІДНА ЄВРОПА: ЕКОНОМІКА, БІЗНЕС ТА УПРАВЛІННЯ*. 2019.Випуск 4 (21).

73. Пікус Р. В., Бабенко Ю. Л. Кіберстрахування: нові можливості для страхового ринку України. *Економіка та держава*. 2022. № 2. С.134-139.

74. Дем'янчук М. Методичний інструментарій оцінки ефективності реалізації стратегії фінансової безпеки підприємства. URL: https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9a8b3180-f700-4abd-b460-08c31d0614a0/content. (Дата звернення 12.09.2024).

75. Сас Б. В. Комплексний підхід до організації охоронної діяльності в системі безпеки суб'єктів господарювання URL : https://crust.ust.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c7c28cba-579b-478d-83f5-c673965dd7ca/content. (Дата звернення 02.08.2023).

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 Ліцензії з обов'язкових видів страхування АТ «СК «АРКС»

Ліцензія №284435: відповідальність приватного нотаріуса
Обов'язкове страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування (Ліцензія №594085)
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (Ліцензія №569137)
Обов'язкове страхування суб'єктів госп. за шкоду, яку може бути заподіяно пожежами та аваріями (Ліцензія №483280)
Обов'язкове страхування від НСТ (Ліцензія №483276)
Обов'язкове страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів (Ліцензія №483281)
Обов'язкове страхування від НС ДПД (Ліцензія №483277)
Обов'язкове страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна (Ліцензія №483279)

Таблиця А.2 Ліцензії з добровільних видів страхування АТ «СК «АРКС»

Ліцензія №522547: судові витрати 2014-07-24
Ліцензія №АЕ284436: добровільне страхування сільськогосподарської продукції
Ліцензія №483282: медичне страхування
Ліцензія №483283: цивільна відповідальність власників наземного транспорту
Ліцензія №483284: медичні витрати
Ліцензія №483285: фінансові ризики
Ліцензія №483286: відповідальність власників водного транспорту
Ліцензія №483288: майно інше
Ліцензія №483294: здоров'я на випадок хвороби
Ліцензія №483289: вогневі ризики та стихійні лиха
Ліцензія №483290: вантажі та багаж
Ліцензія №483295: нещасні випадки
Ліцензія №АВ483292: страхування залізничного транспорт
Ліцензія №483291: водний транспорт
Ліцензія №АВ483293: страхування наземного транспорту (крім залізничного)
Ліцензія №483287: відповідальність перед третіми особами

ДОДАТОК Б

АТ «СК «АРКС»
Звіт про фінансовий стан – 31 грудня 2021 року

У тисячах гривень	Прим.	31 грудня 2021 р.	31 грудня 2020р.
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	328 445	189 645
Депозити в банках	8	323 250	284 690
Інвестиції у боргові цінні папери	9	1 472 518	1 364 955
Дебіторська заборгованість, у тому числі дебіторська заборгованість за страховою діяльністю	10	812 754	622 544
Частка перестраховиків у резерві незароблених премій	19	42 128	37 619
Частка перестраховиків у резерві на покриття збитків	19	8 020	5 139
Відстрочені аквізиційні витрати	22	510 666	377 550
Відстрочений податковий актив	25	50 821	37 779
Обладнання та інші основні засоби	11	68 928	80 126
Нематеріальні активи	12	53 193	38 514
Передоплати та інші активи	13	25 430	19 222
Передоплата з податку на прибуток		2 281	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		**3 698 434**	**3 057 783**
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Резерв незароблених премій, загальна сума	19	1 689 424	1 329 564
Резерв на покриття збитків, загальна сума	19	302 269	234 480
Поточне зобов'язання з податку на прибуток та податку на дохід за договорами страхування	14	38 990	28 824
Суми, що підлягають сплаті перестраховикам	15	64 680	104 003
Суми, що підлягають сплаті страховим агентам та власникам страхових полісів	16	270 971	209 625
Зобов'язання з оренди	17	54 276	61 069
Нарахування, резерви та інші зобов'язання	18	123 052	132 882
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		**2 543 662**	**2 100 447**
КАПІТАЛ			
Зареєстрований капітал	20	261 975	261 975
Резервний капітал		118 000	118 000
Нерозподілений прибуток		774 797	577 361
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		**1 154 772**	**957 336**
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ І КАПІТАЛУ		**3 698 434**	**3 057 783**

Затверджено до випуску керівництвом 05 липня 2022 року.

Перетяжко Андрій Іванович
Голова Правління

Груба Інна Іванівна
Головний бухгалтер

Продовження ДОДАТКУ Б

АТ «СК «АРКС»
Звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід за 2021 рік

У тисячах гривень	*Прим.*	*2021 рік*	*2020 рік*
Премії підписані, загальна сума	21	3 405 304	2 680 022
Зміна резерву незароблених премій, загальна сума	21	(359 860)	(206 985)
ПРЕМІЇ ЗАРОБЛЕНІ		**3 045 444**	**2 473 037**
Премії, передані у перестрахування	21	(163 795)	(148 914)
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	21	4 509	22 067
ЧИСТІ ПРЕМІЇ ЗАРОБЛЕНІ		**2 886 158**	**2 346 190**
Страхові відшкодування, загальна сума	21	(1 281 058)	(1 000 750)
Страхові відшкодування, отримані від перестраховиків	21	12 633	18 649
Зміна резервів на покриття збитків, загальна сума	21	(67 789)	(23 768)
Зміна частки перестраховиків у резервах на покриття збитків	21	2 881	2 437
Чиста сума понесених витрат на страхові відшкодування		**1 333 333**	**1 003 432**
Аквізиційні витрати	21,22	(803 140)	(617 259)
ЧИСТИЙ РЕЗУЛЬТАТ ВІД СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДО ВИРАХУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ТА ІНШИХ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ НА СТРАХОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ		**749 685**	**725 499**
Процентні доходи	23	174 804	171 896
Адміністративні та інші операційні витрати	24	(529 969)	(494 710)
(Збитки)/прибутки від переоцінки залишків в іноземній валюті та від операцій з купівлі-продажу іноземної валюти		(11 627)	66 265
Прибутки та збитки, визнані в результаті рекласифікації фінансових активів з оцінки через інший сукупний дохід до справедливої вартості через прибуток або збиток	31	-	17 760
Прибуток за вирахуванням збитків від цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток або збиток		(20 962)	(12 013)
Інші операційні доходи		3 836	7 604
Інші витрати		(31 857)	(36 387)
Фінансові витрати		(5 449)	(7 364)
ПРИБУТОК ДО ОПОДАТКУВАННЯ		**328 461**	**438 550**
Витрати з податку на дохід за договорами страхування	26	(90 349)	(75 122)
Витрати з податку на прибуток	26	(40 676)	(64 770)
ПРИБУТОК ЗА РІК		**197 436**	**298 658**
Статті, які можуть бути у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:			
Інший сукупний дохід / (збиток) – резерв переоцінки боргових цінних паперів	31	-	(17 760)
ВСЬОГО СУКУПНОГО ДОХОДУ ЗА РІК		**197 436**	**280 898**

Продовження ДОДАТКУ Б

АТ «СК «АРКС»
Звіт про фінансовий стан – 31 грудня 2022 року

У тисячах гривень	Прим.	31 грудня 2022 р.	31 грудня 2021 р.
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	908 741	328 445
Депозити в банках	8	205 388	323 250
Інвестиції у боргові цінні папери	9	1 536 495	1 472 518
Дебіторська заборгованість, у тому числі дебіторська заборгованість за страховою діяльністю	10	795 014	812 754
Частка перестраховиків у резерві незароблених премій	19	17 473	42 128
Частка перестраховиків у резерві на покриття збитків	19	699 024	8 020
Відстрочені аквізиційні витрати	22	399 440	510 666
Відстрочений податковий актив	26	49 894	50 821
Обладнання та інші основні засоби	11	64 595	68 928
Нематеріальні активи	12	114 585	53 193
Передоплати та інші активи	13	25 707	25 430
Передоплата з податку на прибуток		2 278	2 281
ВСЬОГО АКТИВІВ		**4 818 634**	**3 698 434**
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Резерв незароблених премій, загальна сума	19	1 398 324	1 689 424
Резерв на покриття збитків, загальна сума	19	1 044 914	302 269
Поточне зобов'язання з податку на прибуток та податку на дохід за договорами страхування	14	27 316	38 990
Суми, що підлягають сплаті перестраховикам	15	146 423	64 680
Суми, що підлягають сплаті страховим агентам та власникам страхових полісів	16	273 778	270 971
Зобов'язання з оренди	17	38 556	54 276
Нарахування, резерви та інші зобов'язання	18	197 173	123 052
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		**3 126 484**	**2 543 662**
КАПІТАЛ			
Зареєстрований капітал	20	261 975	261 975
Резервний капітал		118 000	118 000
Нерозподілений прибуток		1 290 270	774 797
Резерв коливань збитковості		21 905	-
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		**1 692 150**	**1 154 772**
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ І КАПІТАЛУ		**4 818 634**	**3 698 434**

Продовження ДОДАТКУ Б

АТ «СК «АРКС»
Звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід за 2022 рік

У тисячах гривень	*Прим.*	*2022 рік*	*2021 рік*
Премії підписані, загальна сума	21	2 763 900	3 405 304
Зміна резерву незароблених премій, загальна сума	21	291 100	(359 860)
ПРЕМІЇ ЗАРОБЛЕНІ		**3 055 000**	**3 045 444**
Премії, передані у перестрахування	21	(94 798)	(163 795)
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	21	(24 654)	4 509
ЧИСТІ ПРЕМІЇ ЗАРОБЛЕНІ		**2 935 548**	**2 886 158**
Страхові відшкодування виплачені, загальна сума	21	(1 019 216)	(1 281 058)
Страхові відшкодування, отримані від перестраховиків	21	7 054	12 633
Зміна резервів на покриття збитків, загальна сума	21	(742 645)	(67 789)
Зміна частки перестраховиків у резервах на покриття збитків	21	691 004	2 881
ЧИСТА СУМА ПОНЕСЕНИХ ВИТРАТ НА СТРАХОВІ ВІДШКОДУВАННЯ		**1 063 803**	**1 333 333**
Аквізиційні витрати	21,22	(826 012)	(803 140)
ЧИСТИЙ РЕЗУЛЬТАТ ВІД СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДО ВИРАХУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ТА ІНШИХ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ НА СТРАХОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ		**1 045 733**	**749 685**
Процентні доходи	23	232 130	174 804
Адміністративні та інші операційні витрати	24	(610 243)	(529 969)
Прибкутки/(збитки) від переоцінки залишків в іноземній валюті та від операцій з купівлі-продажу іноземної валюти		204 343	(11 627)
Прибуток за вирахуванням збитків від цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток або збиток		(78 036)	(20 962)
Інші операційні доходи		14 399	3 836
Інші витрати		(53 679)	(31 857)
Фінансові витрати		(4 635)	(5 449)
ПРИБУТОК ДО ОПОДАТКУВАННЯ		**750 012**	**328 461**
Витрати з податку на дохід за договорами страхування	26	(91 576)	(90 349)
Витрати з податку на прибуток	26	(121 058)	(40 676)
ПРИБУТОК ЗА РІК		**537 378**	**197 436**
ВСЬОГО СУКУПНОГО ДОХОДУ ЗА РІК		**537 378**	**197 436**

Продовження ДОДАТКУ Б

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

		КОДИ
	Дата (рік, місяць, число)	2024 01 01
Підприємство	**Приватне акціонерне товариство "Страхова компанія "АРКС"**	за ЄДРПОУ 20454812
Територія	Україна, м.Київ	за КАТОТТГ [1] UA80000000000719633
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	за КОПФГ 230
Вид економічної діяльності	Інші види страхування, крім страхування життя	за КВЕД 65.12
Середня кількість працівників [2]	786	
Адреса, телефон	вулиця Іллінська, буд. 8, ПОДІЛЬСЬКИЙ р-н, м. КИЇВ, 04070, Україна	3911121

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2023 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	114 585	149 822
первісна вартість	1001	167 221	217 723
накопичена амортизація	1002	52 636	67 901
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	64 595	82 522
первісна вартість	1011	201 513	205 905
знос	1012	136 918	123 383
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	360 325	1 214 305
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	2 220	1 939
Відстрочені податкові активи	1045	10 821	9 976
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	131 033	226 080
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	**1095**	**683 579**	**1 684 644**
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	750	908
виробничі запаси	1101	750	908
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	-	-
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	17 226	8 817
з бюджетом	1135	2 531	2 409
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	2 278
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	5 341	5 784
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	69 018	104 157
Поточні фінансові інвестиції	1160	1 381 557	1 745 446
Гроші та їх еквіваленти	1165	908 742	196 329
готівка	1166	10	6
рахунки в банках	1167	908 732	196 323
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	671 492	686 739
у тому числі в: резервах довгострокових зобов`язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

Продовження ДОДАТКУ Б

інших страхових резервах	1184	671 492	686 739
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	**1195**	**3 056 657**	**2 750 589**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-
Баланс	**1300**	**3 740 236**	**4 435 233**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	261 975	261 975
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	118 000	118 000
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 353 142	1 800 525
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	**1495**	**1 733 117**	**2 180 500**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	20 554	29 366
Довгострокові забезпечення	1520	15 749	41 128
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	15 749	41 128
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	1 730 752	1 956 623
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	1 730 752	1 956 623
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	**1595**	**1 767 055**	**2 027 117**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	59 076	26 807
розрахунками з бюджетом	1620	3 579	15 020
у тому числі з податку на прибуток	1621	3 189	15 020
розрахунками зі страхування	1625	89	-
розрахунками з оплати праці	1630	106	38
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	37 351	38 091
Поточні забезпечення	1660	139 038	147 521
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	825	139
Усього за розділом III	**1695**	**240 064**	**227 616**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	**1800**	-	-
Баланс	**1900**	**3 740 236**	**4 435 233**

ЕП Перетяжко Андрій Іванович

Керівник **Перетяжко Андрій Іванович**

ЕП Груба Інна Іванівна

Головний бухгалтер **Груба Інна Іванівна**

[1] Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

[2] Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Продовження ДОДАТКУ Б

		КОДИ		
	Дата (рік, місяць, число)	2024	01	01
Підприємство **Приватне акціонерне товариство "Страхова компанія "АРКС"**	за ЄДРПОУ	20474912		
(найменування)				

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2023 р.

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Форма № 2 Код за ДКУД **1801003**

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	-	-
Чисті зароблені страхові премії	*2010*	3 352 601	3 054 570
премії підписані, валова сума	*2011*	-	-
премії, передані у перестрахування	*2012*	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	*2013*	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	*2014*	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт, послуг)	2050	(-)	(-)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	*2070*	1 382 682	1 029 275
Валовий: прибуток	2090	1 969 919	2 025 295
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	*2105*	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	*2110*	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	*2111*	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	*2112*	-	-
Інші операційні доходи	2120	8 917	73 070
у тому числі: дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2121*	-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2122*	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	*2123*	-	-
Адміністративні витрати	2130	(-)	(-)
Витрати на збут	2150	(1 182 635)	(1 071 393)
Інші операційні витрати	2180	(639 413)	(620 124)
у тому числі: витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2181*	-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2182*	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	156 788	406 848
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	373 256	232 132
Інші доходи	2240	131 432	217 250
у тому числі: дохід від благодійної допомоги	*2241*	-	-
Фінансові витрати	2250	(57 500)	(29 337)
Витрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(56 717)	(153 365)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	*2275*	-	-

Електронний підпис ЄП

Продовження ДОДАТКУ Б

Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	547 259	673 528
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(99 876)	(160 130)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	447 383	513 398
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	447 383	513 398

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	11 367	8 702
Витрати на оплату праці	2505	426 679	373 643
Відрахування на соціальні заходи	2510	65 175	64 407
Амортизація	2515	39 105	43 796
Інші операційні витрати	2520	2 585 011	2 766 561
Разом	**2550**	3 127 337	3 257 109

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

ЕП Перетяжко Андрій Іванович

Керівник Перетяжко Андрій Іванович

ЕП Груба Інна Іванівна

Головний бухгалтер Груба Інна Іванівна

Електронний підпис ЕП

ДОДАТОК В

Таблиця В.1 – Лінгвістична шкала

Лінгвістична оцінка рівня фінансової безпеки	Інтервали значень функції бажаності
Дуже добра (високий рівень фінансової безпеки)	1,00-0,80
Добра (середній рівень фінансової безпеки)	0,80-0,63
Задовільна (низький рівень фінансової безпеки)	0,63-0,37
Погана (критичний рівень фінансової безпеки)	0,37-0,20
Дуже погана (катастрофічний рівень фінансової безпеки)	0,20-0,00

Таблиця В.2 – Розрахунок рівня фінансової безпеки АТ «СК «АРКС»

Показники	Нормовані показники			Частинна функція		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
k1	0,251	0,254	0,166	0,459	0,461	0,429
k2	0,180	0,166	0,179	0,434	0,429	0,434
k3	0,135	0,177	0,163	0,417	0,433	0,428
k4	0,130	0,007	0,135	0,416	0,371	0,417
k5	0,090	0,097	0,099	0,401	0,404	0,404
k6	0,049	0,045	0,045	0,386	0,385	0,385

ДОДАТОК Д

Таблиця Д .1 – Лінгвістичні оцінки шкали

Лінгвістичні оцінки шкали	Лінгвістичні оцінки складових потенціалу економічної безпеки страхової організації	Інтервали оцінок
Відмінно (дуже висока)	Рівень економічно безпечний	0,76-1
Добре (висока)	Рівень нормальний	0,51-0,75
Задовільно (середня)	Рівень нестійкий	0,26-0,5
Погано (низька)	Рівень критичний	0-0,25

Таблиця Д.2 – Оцінювання якісних індикаторів техніко-технологічної складової потенціалу фінансово-економічної безпеки

Індикатор	Терми лінгвістичних оцінок			
	Економічно безпечний	Нормальний	Нестійкий	Критичний
1. Системність планування впровадження нових технологій	Планування має системний характер	Складаються короткострокові плани впровадження нових технологій	Обґрунто-вується ефективність окремих заходів	Планування не ведеться
2. Ступінь використання моніторингу сучасних технологій в телекомунікаційній галузі	Систематично проводиться моніторинг сучасних технологій в телекомуніка-ційній галузі та розглядається можливість їх залучення	Використовується моніторинг сучасних технологій не систематично	Використовується моніторинг сучасних технологій в телекомуніка-ційній галузі при наявності певних проблем	Не використо-вується моніторинг сучасних технологій в телекомуніка-ційній галузі
3. Ступінь прогресивності технологій у порівнянні з конкурентами	Відстежуються останні технологічні досягнення	Відстежуються останні технологічні досягнення проте має відставання від конкурентів	Лише за окремими напрямами використо-вуються прогресивні технології, проте відбувається відставання від конкурентів	Не використо-вуються прогресивні технології, відбувається відставання від конкурентів

Продовження ДОДАТКУ Д

Таблиця Д.3 – Оцінювання якісних індикаторів операційної складової потенціалу фінансово- економічної безпеки

Індикатор	Терми лінгвістичних оцінок			
	Економічно безпечний	Нормальний	Нестійкий	Критичний
1. Ступінь відповідності технічного обслуговування та експлуатації телекомунікаційних мереж майбутнім потребам	Відповідають, є можливість збільшення якості на майбутнє	Відповідають, проте немає можливості збільшення якості на майбутнє	Частково відповідають	Не відповідають
2. Ступінь відповідності прогресивних технологій зв'язку майбутнім потребам	Відповідають, є можливість збільшення якості на майбутнє	Відповідають, проте немає можливості збільшення якості на майбутнє	Частково відповідають	Не відповідають
3. Ступінь прогресивності обладнання і програмного забезпечення у порівнянні з конкурентами	Відстежуються останні технічні досягнення	Прогресивне обладнання за окремими сферами діяльності	Дотримання стандартів, проте значне відставання від конкурентів	Не використовується прогресивне обладнання і відстежується відставання від конкурентів
4. Здатність покращення якості послуг високо-швидкісного мобільного зв'язку	Постійне покращення якості послуг	Часткове покращення якості послуг	Планується покращення якості послуг	Спостерігаються можливості покращення якості послуг
5. Наявність потужної, технологічності	Спостерігається потужна технологічність	Спостерігається потужна технологічність, проте немає можливості збільшувати її на майбутнє	Спостерігається потужна технологічність, проте немає можливості збільшувати її на майбутнє	Не має потужної технологічності

Продовження ДОДАТКУ Д

Таблиця Д.4 – Оцінювання якісних характеристик інформаційної складової потенціалу фінансово-економічної безпеки

Індикатор	Терми лінгвістичних оцінок			
	Економічно безпечний	Нормальний	Нестійкий	Критичний
1. Ступінь ефективності інформаційної системи для прийняття управлінських рішень	У розпорядженні керівництва є повна, формалізована інформація. Непотрібна інформація видаляється	У розпорядженні керівництва є достатньо повна інформація, проте вона не формалізована	Інформацію можна отримати, проте витрачається багато часу. Є запізнювання інформації	Неефективна. Зазвичай керівники не можуть отримати необхідну інформацію
2. Відповідність звітності інформаційним потребам	Звітність ведеться відповідно до поточних планів	Крім фінансової звітності передбачено спеціальні звіти з реалізації послуг	З виникненням проблем керівництво отримує необхідну інформацію	Передбачено лише фінансову звітність відповідно до стандартів бухгалтерського обліку
3. Можливий обсяг доступної інформації в день	Інформаційна система побудована таким чином, що поточна інформація широко використовується для оперативного управління	Необхідну інформацію впродовж дня отримати можливо частково	Необхідну інформацію впродовж дня отримати можливо лише за окремими напрямами	Необхідну інформацію впродовж дня отримати неможливо
4. Частка управлінських функцій, які виконуються з використанням інформаційних технологій	Автомати-зовано виконання управлінських завдань за всіма основними направленнями: бухгалтерський облік, управління технологічними процесами, управління персоналом, управління якістю	Автоматизовано виконання управлінських завдань з бухгалтерського обліку	Автоматизовано частково бухгалтерський облік	Не передбачено

Продовження ДОДАТКУ Д

Таблиця Д.5 – Оцінювання кількісних індикаторів кадрової складової потенціалу фінансово- економічної безпеки

Індикатор	Терми лінгвістичних оцінок			
	Економічно безпечний	Нормальний	Нестійкий	Критичний
1. Коефіцієнт плинності кадрів	≤0,15	0,16-0,30	0,31-0,50	>0,50
2. Питома вага працівників, що закінчили вищи навчальні заклади III та IV рівнів акредитації	≥40 %	35-39 %	30-35 %	<30 %
3. Питома вага працівників, що підвищили кваліфікацію впродовж року	≥25 %	20-24 %	15-19 %	<15 %

Продовження ДОДАТКУ Д

Таблиця Д.6 – Оцінювання якісних індикаторів кадрової складової потенціалу фінансово- економічної безпеки

Індикатор	Терми лінгвістичних оцінок			
	Економічно безпечний	Нормальний	Нестійкий	Критичний
1. Наявність стратегії управління кадрами	Стратегія розроблена, відповідає стратегії ПрАТ «Київстар». Вона періодично переглядається	Стратегія розроблена, проте відповідає стратегії ПрАТ «Київстар» частково. Відсутня чітко визначена періодичність її перегляду	Сформульовані окремі завдання	Відсутня
2. Наявність критеріїв ефективності управління кадрами	Критерії розроблені. Регулярно переглядають-ся. Оцінюється підвищення кваліфікації персоналу	Критерії розроблені. Регулярно не переглядаються. Підвищення кваліфікації персоналу не оцінюється	Критерії розроблені частково	Критерії не розроблені
3. Ступінь ефективності управління кадрами в порівнянні з конкурентами	Високий	Не гірше ніж у конкурентів	Гірше ніж у конкурентів	Немає інформації
4.Репутація ПрАТ «Київстар» як роботодавця	Репутація вища за конкурентів	Репутація добра	Репутація задовільна	Репутація незадовільна

Продовження ДОДАТКУ Д

Таблиця Д.7 – Оцінювання якісних характеристик складової потенціалу менеджменту фінансово-економічної безпеки

Індикатор	Терми лінгвістичних оцінок			
1	2	3	4	5
	Економічно безпечний	Нормальний	Нестійкий	Критичний
1.Організаційний клімат	Сприяє змінам; орієнтований на постійне оновлення	Сприяє змінам через довгий період незадовільних результатів	Нейтральний до змін	Ворожий до змін
2. Систематичність планування діяльності	Планування має системний характер	Складаються короткострокові плани діяльності	Плануються лише показники собівартості та тарифів	Планування не має системного характеру
3. Орієнтація дій менеджменту по відношенню до проблем	Акцент робиться на майбутнє, що надає можливість передбачати і готуватися до певних можливостей або їх створювати	Дії плануються, що зводить до мінімуму потенційні проблеми	Орієнтація лише на минулий досвід	Дії спонтанні і незаплановані. Упускаються або не робляться дії при наявності можливостей
4. Якість інформації, що використовується для управлінських рішень	Проводяться дослідження внутрішнього та зовнішнього середовища з метою зрозуміти причину ситуації і проблеми глибше, ніж поверхневе уявлення	Проводяться дослідження внутрішнього та зовнішнього середовища, проте не мають системного характеру і не ставиться завдання зрозуміти причину ситуації і проблеми глибше, ніж поверхневе уявлення	Отримується за результатом фактичних даних шляхом екстраполяції	Не ведеться пошук додаткової інформації про ситуацію

Продовження ДОДАТКУ Д

1	2	3	4	5
5. Ступінь командної роботи і співпраці	З боку керівництва проводяться інтенсивні дії, спрямовані на розвиток командної роботи, від простого співробітництва до дій в ім'я побудови командного духу та вирішення конфліктів в середині команди	З боку керівництва проводяться дії, спрямовані на розвиток командної роботи, проте недостатньо використовується наділення повноваженнями	Дії здебільшого спрямовані на просте співробітництво, не вистачає розповсюдження всієї корисної інформації	Не приділяється увага командній роботі

Декларація академічної доброчесності

здобувача вищої освіти ЗНУ

Я, Колісник Олексій Григорович, студент 2 курсу, денної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 073 Менеджмент освітньої програми Управління фінансово-економічною безпекою, адреса електронної пошти: ekatirina.kolesnik1976@gmail.com,
підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Розробка стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки АТ «СК «АРКС»

стить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.

Дата_____ Підпис_____ Колісник О.Г.